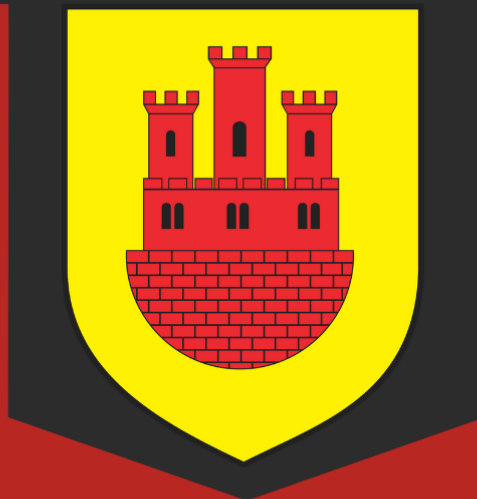

Załącznik nr 1 do uchwały nr XXVI/173/2021 Rady
Miejskiej w Jutrosinie z dnia 25.02.2021r.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY JUTROSIN NA LATA 2021-2030

OFICyna PROFILAKTYCZNA

Spis treści

I. Wprowadzenie.....	5
1. Metodyka opracowania Strategii.....	7
2. Kontekst planowania strategicznego	7
3. Podstawy prawne	8
4. Spójność z dokumentami strategicznymi	12
4.1. Dokumenty europejskie	12
4.2. Dokumenty krajowe	13
4.3. Dokumenty regionalne	15
4.4. Dokumenty lokalne	15
II. Charakterystyka gminy Jutrosin.....	16
1. Położenie.....	16
2. Sytuacja demograficzna.....	18
3. Kapitał społeczny i gospodarczy.....	21
3.1. Sytuacja gospodarcza i finanse publiczne.....	21
3.2. Rynek pracy	25
3.3. Edukacja i wychowanie	28
4. Gospodarka mieszkaniowa i komunalna	30
5. Kultura, sport i rekreacja	32
6. Opieka zdrowotna.....	35
7. Bezpieczeństwo publiczne	36
8. Potencjał do rozwiązywania problemów społecznych	37
8.1. Współpraca z organizacjami pozarządowymi.....	37
8.2. Pomoc społeczna	40
8.3. Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych ...	47
III. Kierunki rozwiązywania problemów społecznych	48
1. Dziedziny planowania strategicznego	49
1.1. Wspieranie rodziny.....	49
1.2. Wsparcie osób niepełnosprawnych	59
1.3. Zdrowie psychiczne	65
1.4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych	68

1.5. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	80
1.6. Aktywność i integracja społeczna seniorów	90
1.7. Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu	97
1.8. Wsparcie osób z problemem ubóstwa	104
1.9. Problem przestępczości	111
2. Analiza SWOT	114
3. Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych	117
4. Zakładane rezultaty realizacji Strategii	118
5. Ramy finansowe strategii	119
6. System wdrażania strategii	121
7. Monitoring	122
8. Ewaluacja	122
8.1. Zakres ewaluacji	123
8.2. Sposób ewaluacji	123
8.3. Narzędzia ewaluacji	123
8.4. Okres ewaluacji	123
9. Ocena ryzyka	124
IV. Wnioski i podsumowanie	125
V. Bibliografia	126
VI. Spis rysunków, tabel i wykresów	128
1. Spis rysunków	128
2. Spis tabel	128
3. Spis wykresów	130

Wykaz skrótów:

MGOPS – Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

UMiG – Urząd Miasta i Gminy

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

NGO – (ang. non-government organization) – organizacja pozarządowa

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

GUS – Główny Urząd Statystyczny

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

KBPN – Krajowe Biuro Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii

PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

GCKiR – Gminne Centrum Kultury i Rekreacji

GBP – Gminna Biblioteka Publiczna

KPP – Komenda Powiatowa Policji

ZI – Zespół Interdyscyplinarny

UTW – Uniwersytet Trzeciego Wieku

I. Wprowadzenie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jutrosin na lata 2021-2030¹ jest dokumentem definiującym najważniejsze kierunki interwencji w odniesieniu do problemów społecznych występujących na terenie Gminy. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe kierunki działań oraz wytyczne dla wdrażania planowanych zadań. W celu osiągnięcia rezultatów i celów Strategii, planowane do realizacji działania podlegają stałemu monitoringowi i okresowej ewaluacji.

Planowanie strategiczne zakłada myślenie długofalowe, skupione na dążeniu do realizacji określonego strategicznego celu działań – w obszarze rozwiązywania problemów społecznych, jest to przede wszystkim integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, a w konsekwencji zachowanie lub podniesienie spójności społecznej w społeczności lokalnej.

Badania wskazują, iż *„zarządzanie i rozwój przy pomocy konstruowania strategii jest skuteczną i wypróbowaną metodą zarówno w regionach, poszczególnych krajach i gminach. Wypróbowaną, czyli przyspieszającą osiągnięcie założonego celu lub celów”*².

W Strategii uwzględniono zakres problematyki społecznej, który ma swoje źródło w regulacjach normatywnych. W przedstawionym kontekście planowaniem strategicznym objęto następujące dziedziny:

- wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- wsparcie osób niepełnosprawnych,
- zdrowie psychiczne,
- profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- aktywność i integrację społeczną seniorów,

¹ Na potrzeby niniejszego opracowania dla występujących w tekście sformułowań „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jutrosin na lata 2021-2030” stosowana będzie skrócona nazwa „Strategia”.

² Joanna Starega-Piasek, *Metodologia strategicznego rozwiązywania problemów społecznych*, Warszawa 2013, s. 10.

- promocję zatrudnienia, reintegrację zawodową i społeczną osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- wsparcie osób z problemem ubóstwa,
- problem przestępczości.

Wyróżnione dziedziny nie mają charakteru rozłącznego – cechą charakterystyczną są wzajemne powiązania, zarówno w odniesieniu do obszaru funkcjonalnego, jak i na płaszczyźnie podmiotowej. Współwystępowanie u beneficjentów różnych problemów społecznych nakłada na realizatorów polityki społecznej konieczność uwzględniania adekwatnych instrumentów pomocowych. Świadomość przenikania się perspektyw problemowych nakazuje uznać, iż w rozwiązywanie problemów społecznych powinni zostać zaangażowani różni przedstawiciele społeczni – poza przedstawicielami sektora publicznego także przedstawiciele sektora pozarządowego oraz pozostali członkowie wspólnoty samorządowej gminy Jutrosin.

Przy rozwiązywaniu problemów społecznych należy położyć nacisk na wykorzystanie dostępnych instrumentów o charakterze innowacyjnym, aktywizującym, w tym z zakresu ekonomii społecznej. Aby można było mówić o angażowaniu członków społeczności lokalnej w proces strategicznego rozwiązywania problemów społecznych, ich udział musi zostać uwzględniony na każdym etapie planowania strategicznego – począwszy od diagnozy, poprzez wybór kierunków priorytetowych, a skończywszy na opracowaniu planu wdrażania i monitorowania Strategii. Skuteczna strategia to taka, która jest konkretnym instrumentem kierunkowania i programowania działań społecznych. To zbiór reguł, które metodycznie stosowane pozwalają na efektywne działanie, urzeczywistniając jednocześnie sukces podejmowanych przedsięwzięć. Stanowią szansę na skuteczne budowanie i wykorzystanie potencjału w sferze instytucjonalnej i społecznej na rzecz kształtowania ładu społecznego.

1. Metodyka opracowania Strategii

Obowiązek opracowania Strategii dla gminy i powiatu nakłada ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej³. Wskazuje ona podstawowe elementy Strategii, nie określając szczegółowych zasad dotyczących sposobu opracowania dokumentu. Ostateczną decyzję w tej sprawie pozostawiono samorządom.

W procesie opracowywania Strategii dla gminy Jutrosin zastosowano podejście partycypacyjno-eksperckie. Zastosowanie podejścia partycypacyjnego wynika z wymagań stawianych przed samorządami oraz z dostrzegalnej przez przedstawicieli władzy samorządowej potrzeby, aby jak najpełniej angażować przedstawicieli lokalnych społeczności w podejmowanie decyzji.

Partycypacja społeczna, czyli uspołecznienie procesów decyzyjnych poprzez zwiększenie zaangażowania i roli obywateli, to efekt wdrażania konstytucyjnej zasady subsydiarności. Zasada ta ma fundamentalne znaczenie dla budowania współpracy i zapewnienia warunków udziału w życiu publicznym obywateli, najczęściej zrzeszonych w nieformalnych grupach społecznych lub działających w ramach organizacji pozarządowych.

2. Kontekst planowania strategicznego

Najważniejszym dokumentem strategicznym dla gminy Jutrosin jest przyjęta uchwałą Nr XXII/151/2020 Rady Miejskiej w Jutrosinie z dnia 17 września 2020 roku *Strategia Rozwoju Gminy Jutrosin na lata 2020-2030*. Jest ona dokumentem określającym podstawowe kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy w dłuższej perspektywie czasowej. Strategia Rozwoju Gminy Jutrosin zakreśla najogólniejsze wizje Gminy w przyszłości – pożądaną obraz do którego zmierza. Zasadniczym celem tego dokumentu jest zapewnienie możliwie najwyższej jakości życia mieszkańców. Założeniem strategii jest analizowanie uwarunkowań w jakich dany obszar funkcjonuje i adekwatnie do nich aktualizowanie założeń rozwoju oraz formułowanie zarówno celów krótkoterminowych jak i długookresowych.

³ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876).

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych uwzględnia nadrzędną rolę Strategii Rozwoju Gminy Jutrosin na lata 2020-2030. Kluczowe jej elementy wpisują się zarówno w obowiązujące kierunki polityki w sferze społecznej zawarte w obowiązującej Strategii Rozwoju Gminy, jak i kluczowe założenia wypracowywane w toku prowadzonej jej aktualizacji.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem o charakterze polityki społecznej, wskazującym podstawowe cele i kierunki działań oraz programy funkcjonujące, bądź opracowywane w dziedzinach planowania Strategii, będące średniookresowymi planami wykonawczymi, skonkretyzowanymi do poziomu zadań i działań, ich kosztów oraz harmonogramów realizacji.

3. Podstawy prawne

Opracowanie całościowej, spójnej i wieloletniej koncepcji rozwiązywania problemów społecznych danej gminy lub powiatu, podobnie jak inne dokumenty strategiczne, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Podstawą juretryczną do opracowania niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2020 roku, poz. 920) oraz ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 713), art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 19 pkt 1, który w powiązaniu z art. 16 b., ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876), stanowi, iż do zadań własnych gminy o charakterze obligatoryjnym należy *opracowanie i realizacja Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka* – dla gminy, natomiast dla powiatu „*opracowanie i realizacja Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami*⁴.

⁴Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876).

Tworząc niniejszą Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych opierano się na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona kompatybilna oraz komplementarna z założeniami polityki państwa. Wśród najistotniejszych ustaw kompetencyjnych, nakładających na administrację rządową i samorządową określone obowiązki, należy wyszczególnić m.in.:

1. Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 2009 r. poz. 946),
2. ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1575 z późn. zm.),
3. ustawę z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 256 z późn. zm.),
4. ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1057).

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE WSPARCIA RODZINY I DZIECKA

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.),
2. ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2407),
3. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1329),
4. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1348),
5. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 111),
6. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 808 z późn. zm.),
7. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1359),
8. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.).

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE OCHRONY ZDROWIA ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA UZALEŻNIENIOM

1. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2020 r. poz. 1492),
2. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 322),
3. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 295 z późn. zm.),
4. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 685).

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE OŚWIATY, ZATRUDNIENIA ORAZ WSPARCIA SOCJALNEGO

1. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 426 z późn. zm.),
2. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1409 z późn. zm.),
3. ustawa z dnia 7 września 1991 r. systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1327),
4. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 176),
5. ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 875),
6. ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia mieszkalnych na wynajem mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 508),
7. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2133),

8. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 611),
9. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 266 z późn. zm.),
10. ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 53 z późn. zm.),
11. ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1398 z późn. zm.),
12. uchwała Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu rządowego programu "Posiłek w szkole i w domu" na lata 2019–2023,
13. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (Dz. U. z 2018 r. poz. 1061).

AKTY PRAWNE NORMUJĄCE ASPEKTY FINANSOWE

1. Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 23 z późn. zm.),
2. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 284 z późn. zm.),
3. ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2020 r. poz. 568).

AKTY PRAWNE NORMUJĄCE POBYT CUDZOZIEMCÓW NA TERENIE KRAJU

1. Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 35),
2. ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1472),
3. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2020 r. poz. 322).

4. Spójność z dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jutrosin na lata 2021-2030 jest zgodna z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych realizowanych na poziomie Unii Europejskiej, Kraju, na poziomie Regionalnym oraz Lokalnym. Rozdział ten przedstawia opis wyżej wymienionych dokumentów strategicznych.

4.1. Dokumenty europejskie

„Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” jest kluczowym dokumentem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej. Strategia ta obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich:

- „Unia innowacji” – projekt na rzecz poprawy warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, tak by innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe produkty i usługi, które z kolei przyczynią się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy;
- „Młodzież w drodze” – projekt na rzecz poprawy wyników systemów kształcenia oraz ułatwiania młodzieży wejścia na rynek pracy;
- „Europejska agenda cyfrowa” – projekt na rzecz upowszechnienia szybkiego Internetu i umożliwienia gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom czerpania korzyści z jednolitego rynku cyfrowego;
- „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” – projekt na rzecz uniezależnienia wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów, przejścia na gospodarkę niskoemisyjną, większego wykorzystania odnawialnych

źródeł energii, modernizacji transportu oraz propagowania efektywności energetycznej;

- „Polityka przemysłowa w erze globalizacji” – projekt na rzecz poprawy otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP, oraz wspierania rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurencyjności na rynkach światowych;
- „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” – projekt na rzecz modernizacji rynków pracy i wzmocnienia pozycji obywateli poprzez rozwój kwalifikacji przez całe życie w celu zwiększenia współczynnika aktywności zawodowej i lepszego dopasowania popytu do podaży na rynku pracy, między innymi dzięki mobilności siły roboczej;
- „Europejski program walki z ubóstwem” – projekt na rzecz zapewnienia spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społeczeństwa⁵.

4.2. Dokumenty krajowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jutrosin na lata 2021-2030 jest zgodna z poniższymi dokumentami krajowymi:

- **Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju**, która ukazuje główne tendencje, wyzwania i schematy rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania państwa, a jej głównym celem jest poprawa jakości życia Polaków. Według Długookresowej Strategii Rozwój Polski powinien odbywać się w trzech strategicznych obszarach w sposób równoczesny: w obszarze konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, w obszarze równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski oraz w obszarze efektywności i sprawności państwa.
- **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030**, która jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. Polityka regionalna w perspektywie do 2030 r. kładzie nacisk na

⁵ Europa 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

zrównoważony rozwój całego kraju, czyli zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych terytoriów, a w szczególności wspomaga rozwój tych obszarów, które nie mogą w pełni rozwinąć swojego potencjału rozwojowego lub utraciły funkcje społeczno-gospodarcze. KSRR proponuje rozwiązania służące operacjonalizacji celów polityki regionalnej, a wraz z usprawnieniem mechanizmów i narzędzi koordynacji interwencji publicznej, szczególną wagę w systemie realizacji poświęca projektom strategicznym.

- **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030**, której celem jest *rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia*⁶. W Strategii wyznaczono 5 celów szczegółowych:

1. Wzrost zatrudnienia.
2. Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych.
3. Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.
4. Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej.
5. Podniesienie kwalifikacji i kompetencji obywateli.

- **Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030** stanowi kontynuację Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, a jej głównym celem jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Realizacja celu odbywa się w 3 obszarach:

1. Współdziałanie – społeczeństwo obywatelskie,
2. Kultura – tożsamość i postawy obywatelskie,
3. Kreatywność – potencjał kulturowy i kreatywny.

- **Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020** uwzględnia długofalowe wyzwania związane z globalizacją, rozwojem ekonomicznym, jakością polityk publicznych, zjawiskami demograficznymi, czy inwestycjami w kapitał ludzki. Program obejmuje pięć następujących osi priorytetowych:

⁶ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030

I. Osoby młode na rynku pracy, II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, III. Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju, IV. Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa oraz V. Pomoc Techniczna.

4.3. Dokumenty regionalne

Na poziomie regionalnym najważniejszymi dokumentami strategicznymi dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jutrosin są: Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku wraz z Wielkopolskim Regionalnym Programem Operacyjnym na lata 2021-2027 (WRPO 2021+) oraz ze Strategią Rozwoju Powiatu Rawickiego na lata 2016-2025.

4.4. Dokumenty lokalne

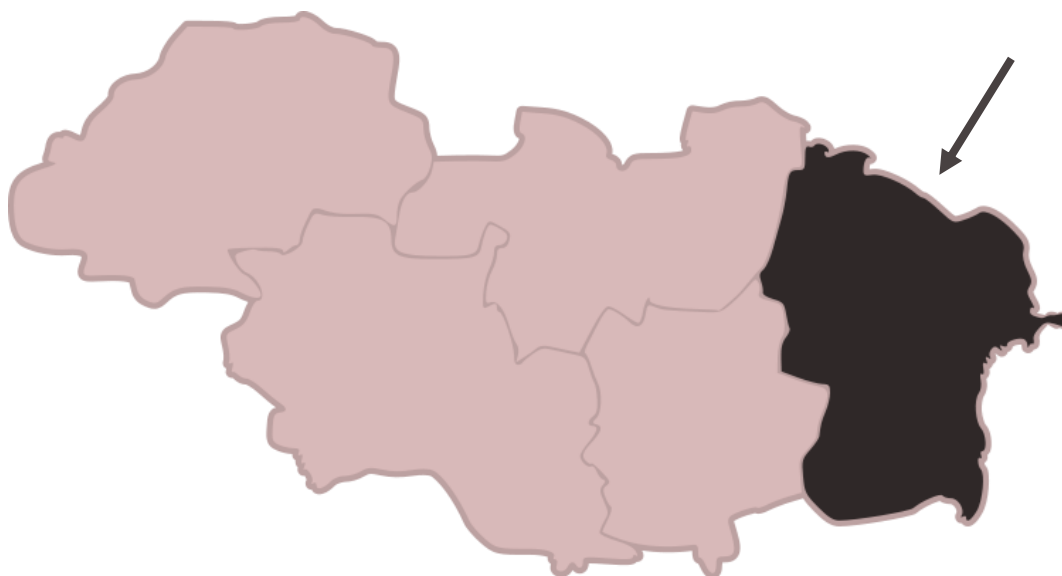
Najważniejszym dokumentem strategicznym na poziomie lokalnym jest dla gminy Jutrosin przyjęta uchwałą Nr XXII/151/2020 Rady Miejskiej w Jutrosinie z dnia 17 września 2020 roku *Strategia Rozwoju Gminy Jutrosin na lata 2020-2030*. Zakreśla ona podstawowe kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy w dłuższej perspektywie czasowej, a jej zasadniczym celem jest zapewnienie możliwie najwyższej jakości życia mieszkańców. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jutrosin na lata 2020-2030 jest również spójna z Lokalnym Programem Rewitalizacji Miasta i Gminy Jutrosin na lata 2017-2023, przyjętym uchwałą Nr XXXII/149/2017 Rady Miejskiej w Jutrosinie z dnia 23 listopada 2017 roku. Jego celem jest rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców z obszarów rewitalizowanych.

II. Charakterystyka gminy Jutrosin

1. Położenie

Gmina Jutrosin to gmina miejsko-wiejska położona w południowej części województwa wielkopolskiego, w powiecie rawickim. Oddalona jest o około 100 km od Poznania. Teren Gminy zajmuje powierzchnię 114,93 km², co stanowi 20,77% powierzchni powiatu rawickiego. 78% jej obszaru to użytki rolne, przez co ma ona typowo rolniczy charakter, z kolei tereny leśne stanowią 15% jej powierzchni. Pod względem geograficznym południowo-zachodnia część gminy Jutrosin położona jest w Kotlinie Żmigrodzkiej, z kolei pozostała część należy do Wysoczyzny Kaliskiej.

Rysunek 1. Położenie gminy Jutrosin na mapie powiatu rawickiego

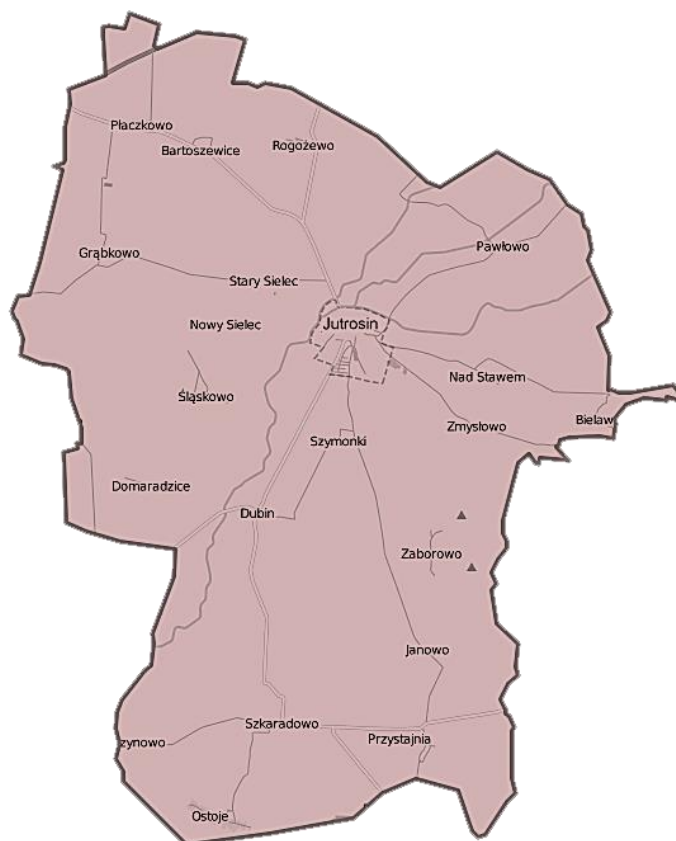
Źródło: opracowanie na podstawie <https://pl.m.wikipedia.org/>

Przez północną granicę gminy Jutrosin przebiega droga krajowa nr 36, która łączy się z drogą gminną w miejscowości Płaczkowo, a także droga wojewódzka 324 Zielona Góra – Kalisz. Układ dróg stanowią w Gminie przede wszystkim drogi powiatowe oraz gminne.

Jutrosin graniczy z 7 gminami: od strony zachodniej Pakosław i Miejska Górka w powiecie rawickim, od strony północnej Pępowo w powiecie gostyńskim i Kobylin w powiecie krotoszyńskim, od strony wschodniej Zduny w powiecie krotoszyńskim i Cieszków w powiecie milickim, natomiast od strony południowej z gminą Milicz, leżącą w powiecie milickim, w województwie dolnośląskim.

Administracyjnie Gmina składa się z 28 miejscowości, w tym miasta Jutrosin będącego jednocześnie siedzibą Gminy oraz 19 wsi sołeckich: Bartoszewice, Bielawy, Domaradzice, Dubin, Grąbkowo, Janowo, Jeziora, Nad Stawem, Ostoje, Pawłowo, Płaczkowo, Rogóżewo, Nowy Sielec, Stary Sielec, Szkaradowo, Szymonki, Ślaskowo, Zaborowo i Zmysłowo.

Rysunek 2. Mapa gminy Jutrosin

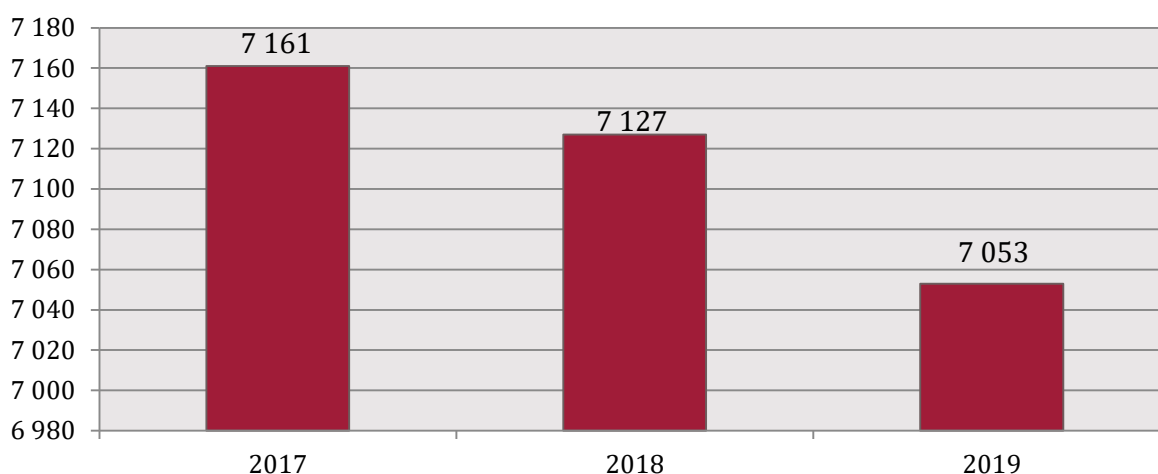
Źródło: opracowanie na podstawie <https://pl.wikipedia.org/>

2. Sytuacja demograficzna

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Gminę Jutrosin zamieszkują 7 053 osoby (stan na 31.12.2019 roku). Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba mieszkańców ulegała spadkowi, co obrazuje poniższy wykres. W 2019 roku w stosunku do roku ubiegłego liczba ta zmalała o 74 osoby, natomiast w porównaniu do roku 2017 o 108 mieszkańców.

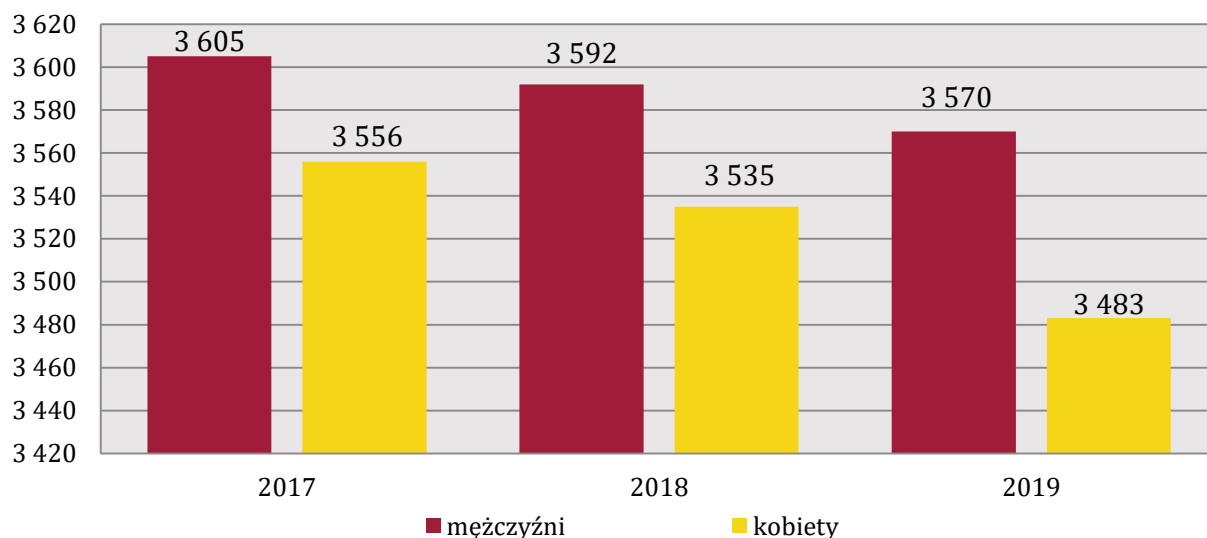
Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Jutrosin w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Liczba mężczyzn zamieszkujących gminę Jutrosin jest nieco większa od liczby kobiet – kobiety stanowią 49,4% ogólnej liczby ludności (3 483 kobiety), natomiast mężczyźni 50,6% (3 570 mężczyzn). Współczynnik feminizacji w Gminie wynosi 98, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypada 98 kobiet.

Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Jutrosin na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów jest w gminie Jutrosin dodatni i wynosi 32 (stan na koniec 2019 roku), co odpowiada przyrostowi naturalnemu 4,5 na 1000 mieszkańców. Jest to wartość większa w porównaniu do wartości w całej Polsce, gdzie wynosi -0,91. Na przestrzeni lat 2017-2019 przyrost naturalny w gminie Jutrosin ulegał wahaniom. W 2017 kształtował się na poziomie 49, w 2018 roku przyjął wartość ujemną -8, z kolei w 2019 roku wyniósł 32.

Tabela 1. Przyrost naturalny w gminie Jutrosin na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
urodzenia żywe	104	71	98
zgony	55	79	66
przyrost naturalny	49	-8	32

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura ludności w gminie Jutrosin według ekonomicznych grup wieku w roku 2019 przedstawia się następująco:

- 21,5% mieszkańców jest w wieku przedprodukcyjnym – do 17 roku życia;
- 60,4% mieszkańców Gminy jest w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64;
- 18,2% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym (65 lat i więcej dla mężczyzn, 60 lat i więcej dla kobiet).

Poniższa tabela prezentuje ekonomiczne grupy wieku w gminie Jutrosin. Na przestrzeni lat 2017-2019 dostrzegalny jest stopniowy wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności. Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym maleje, natomiast osób w wieku produkcyjnym utrzymuje się na względnie stałym poziomie. Udział osób w poszczególnych ekonomicznych grupach wiekowych w Gminie prezentuje się na zbliżonym poziomie do wskaźników w całym kraju. W Polsce jest to 18,1% osób w wieku przedprodukcyjnym, 60,0% w wieku produkcyjnym oraz 21,9% w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 2. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2017-2019 (w procentach)

wyszczególnienie	2017	2018	2019
wiek przedprodukcyjny	22,1	21,8	21,5
wiek produkcyjny	60,6	60,6	60,4
wiek poprodukcyjny	17,4	17,6	18,2

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kolejną analizowaną kwestią jest saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych. W 2019 roku zarejestrowano 54 zameldowania w ruchu wewnętrznym oraz 108 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych było ujemne i wynosiło -54. W tym samym roku nie odnotowano żadnych zameldowań z zagranicy ani wymeldowań za granicę, co daje saldo migracji zagranicznych wynoszące 0. Na przestrzeni analizowanych lat saldo migracji wewnętrznych było zawsze ujemne.

Tabela 3. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych w gminie Jutrosin w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
saldo migracji wewnętrznych	-13	-46	-54
saldo migracji zagranicznych	0	0	0

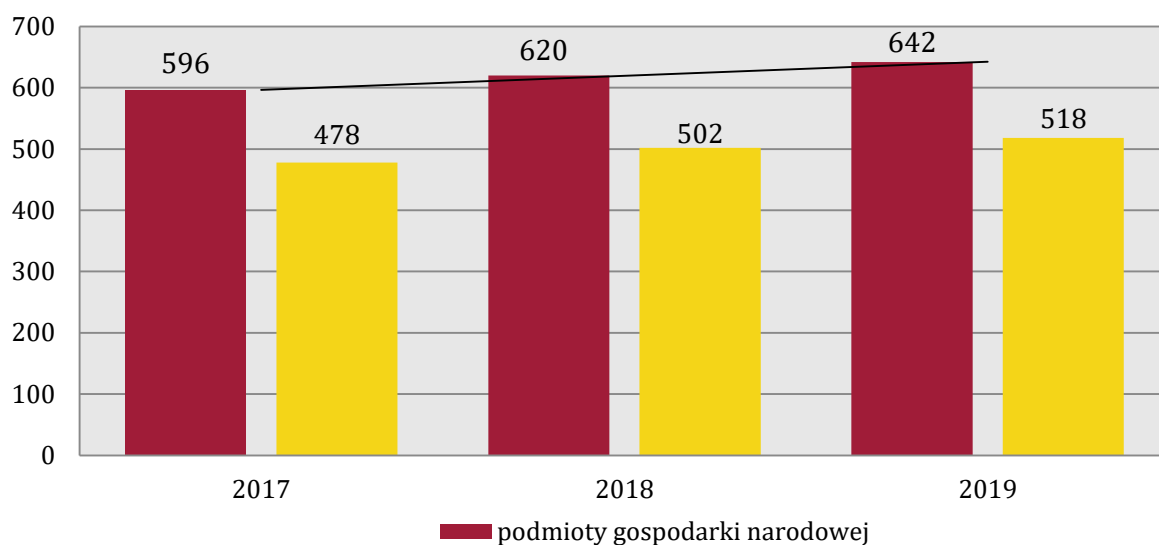
Źródło: https://bdl.stat.gov.pl

3. Kapitał społeczny i gospodarczy

3.1. Sytuacja gospodarcza i finanse publiczne

Jednym ze wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości, jest liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na danym terenie. W gminie Jutrosin na koniec 2019 roku w rejestrze REGON zarejestrowane były łącznie 642 podmioty gospodarki narodowej, w tym większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – było ich 518. Podobnie sytuacja wyglądała w 2018 roku, kiedy to osób fizycznych prowadzących własną działalność było 502, natomiast wszystkich podmiotów prowadzących działalność – 620. Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w gminie Jutrosin ulegała systematycznemu wzrostowi.

Wykres 3. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Zgodnie z poniższą tabelą, prywatna działalność gospodarcza w Gminie koncentruje się głównie na budownictwie (152 podmioty). Ważnymi sekcjami są również: handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych (106 podmiotów), przetwórstwo przemysłowe (59 podmiotów) oraz rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (54 podmioty). Najmniej zarejestrowanych jest natomiast działalności związanych z górnictwem i wydobywaniem (2 podmioty) oraz działalnością związaną z obsługą rynku nieruchomości (2 podmioty).

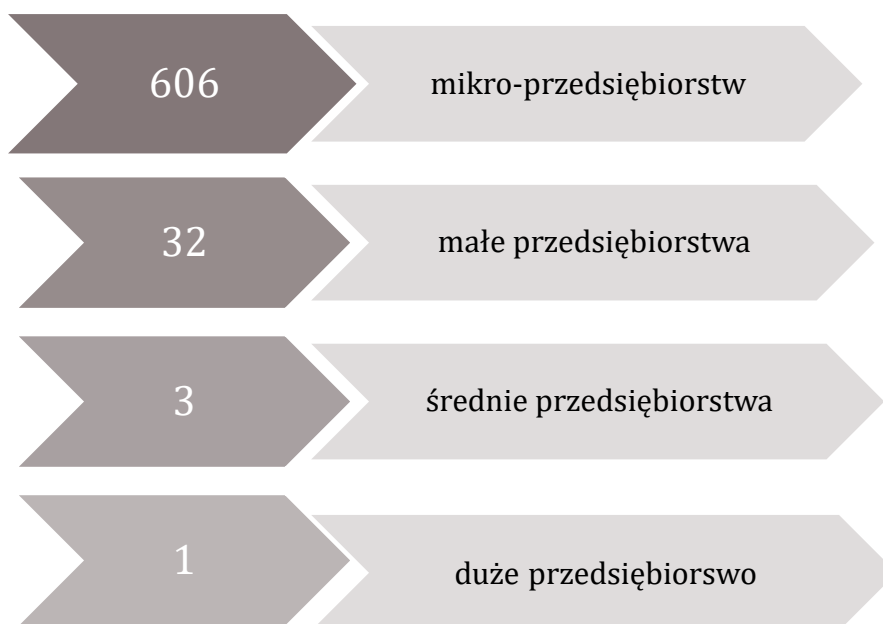
Tabela 4. Rodzaj prowadzonej działalności osób fizycznych w gminie Jutrosin (stan na koniec 2019 roku)

sekcja	liczba
budownictwo - sekcja F	152
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – sekcja G	106
przetwórstwo przemysłowe - sekcja C	59
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo - sekcja A	54
pozostała działalność usługowa - sekcja S, T, U	32
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna - sekcja M	30
transport i gospodarka magazynowa - sekcja H	20
opieka zdrowotna i pomoc społeczna - sekcja Q	18
działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca - sekcja N	10
informacja i komunikacja - sekcja J	10
działalność finansowa i ubezpieczeniowa - sekcja K	6
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi - sekcja I	6
edukacja - sekcja P	5
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją - sekcja E	3
działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją - sekcja R	3
górnictwo i wydobywanie - sekcja B	2
działalność związana z obsługą rynku nieruchomości - sekcja L	2

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Największa ilość podmiotów gospodarczych działających w gminie Jutrosin według klas wielkości to mikro-przedsiębiorstwa zatrudniające 0-9 pracowników – jest ich 606 (stan na koniec 2019 roku). Małych przedsiębiorstw zatrudniających 10-49 pracowników jest w Gminie 32. Działalność prowadzą również 3 średnie przedsiębiorstwa zatrudniające 50-249 pracowników, a także 1 duże przedsiębiorstwo zatrudniające 250-999 osób.

Rysunek 3. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Jutrosin według klas wielkości (stan na koniec 2019 roku)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Dochodami Gminy są w szczególności:

- dochody własne (w rozumieniu ustawy dochodami własnymi jednostek samorządu terytorialnego są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych);
- subwencja ogólna;
- dotacje celowe z budżetu państwa.

Dochodami Gminy mogą być również:

- środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi;
- środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej;
- inne środki określone w odrębnych przepisach.

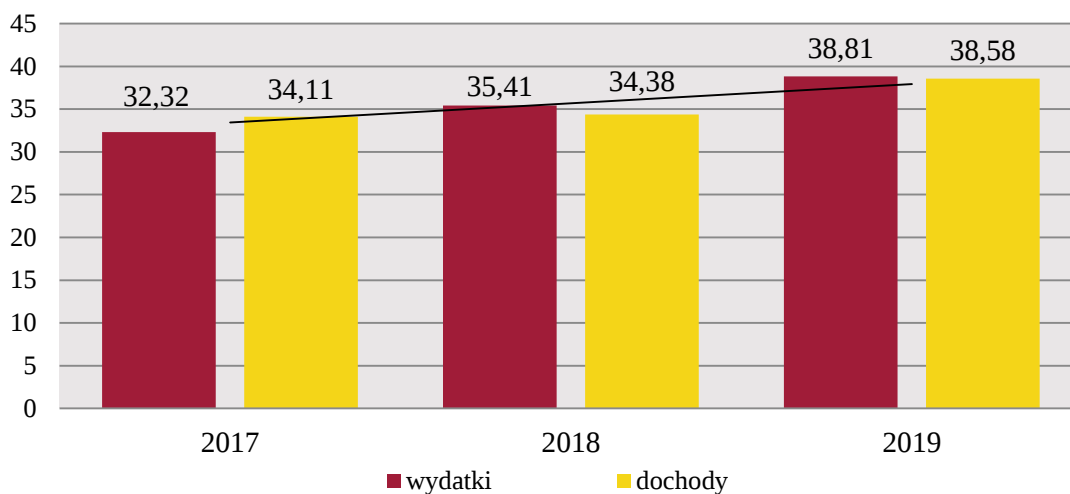
Wydatki Gminy przeznaczone są na realizację zadań określonych w przepisach, a w szczególności na:

- zadania własne jednostek samorządu terytorialnego;
- zadania z zakresu administracji rządowej i inne zadania zlecone ustawami jednostkom samorządu terytorialnego;
- zadania przejęte przez jednostki samorządu terytorialnego do realizacji w drodze umowy lub porozumienia;

- zadania realizowane wspólnie z innymi jednostkami samorządu terytorialnego;
- pomoc rzeczową lub finansową dla innych jednostek samorządu terytorialnego, określoną odrębną uchwałą przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego;
- programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3.

Struktura dochodów Gminy na przestrzeni lat 2017-2019 wykazuje tendencję wzrostową – od 2017 roku nastąpił wzrost zarówno dochodów jak i wydatków Gminy. Jednocześnie możemy zauważyć, że wydatki Gminy na przestrzeni tych lat zawsze nieznacznie przewyższają jej dochody, z wyjątkiem 2017 roku kiedy sytuacja kształtowała się w sposób odwrotny.

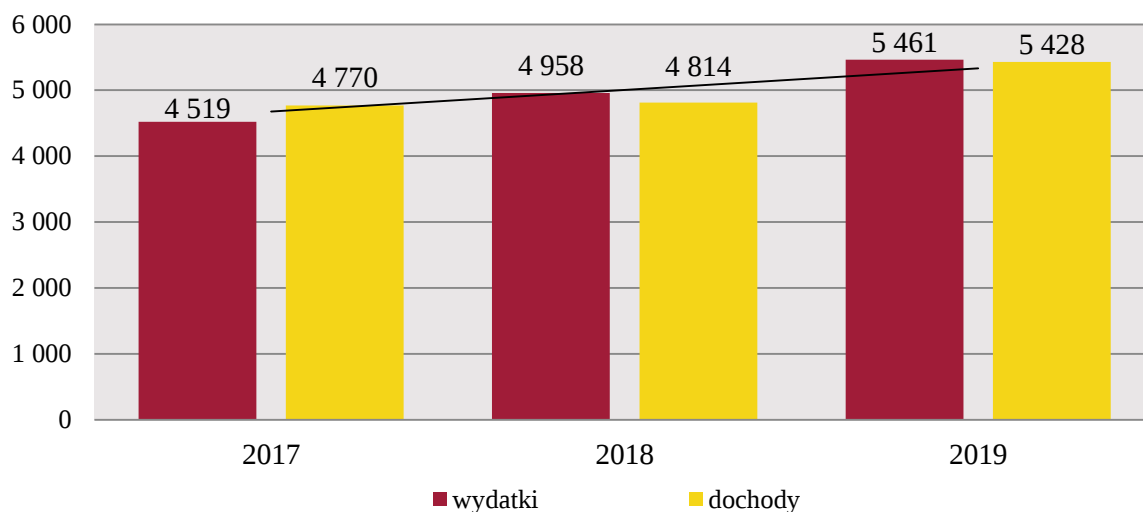
Wykres 4. Dochody i wydatki Gminy ogółem w latach 2016-2018 (w milionach złotych)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Dochody Gminy w 2019 roku, w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiły 5 428 złotych. Wydatki Gminy w tym samym roku, kształtowały się na nieco wyższym poziomie – 5 461 złotych. Na przestrzeni lat 2017-2019 nastąpił wzrost zarówno dochodów, jak i wydatków Gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Wykres 5. Dochody i wydatki Gminy na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych)

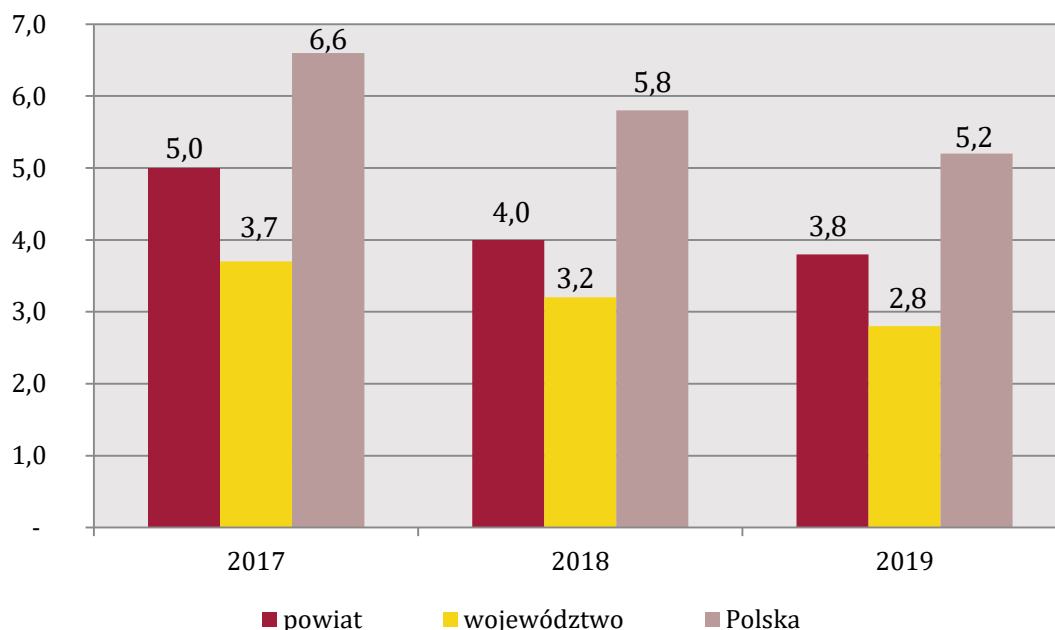
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

3.2. Rynek pracy

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, która jest wyrażonym w procentach stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy, do liczby ludności aktywnej zawodowo (zasobu siły roboczej danej populacji).

Dane dotyczące stopy bezrobocia na poziomie gmin nie są dostępne, przedstawiona została więc stopa bezrobocia w powiecie rawickim. W 2019 roku wynosiła ona 3,8%, a więc była nieco większa niż stopa bezrobocia rejestrowana w województwie wielkopolskim i jednocześnie mniejsza niż ta w całej Polsce. Od 2017 roku stopa bezrobocia w powiecie rawickim ulega znacznemu zmniejszeniu, podobnie jak ma to miejsce w całej Polsce. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

Wykres 6. Stopa bezrobocia w powiecie rawickim na przestrzeni lat 2017-2019 w porównaniu do województwa i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)

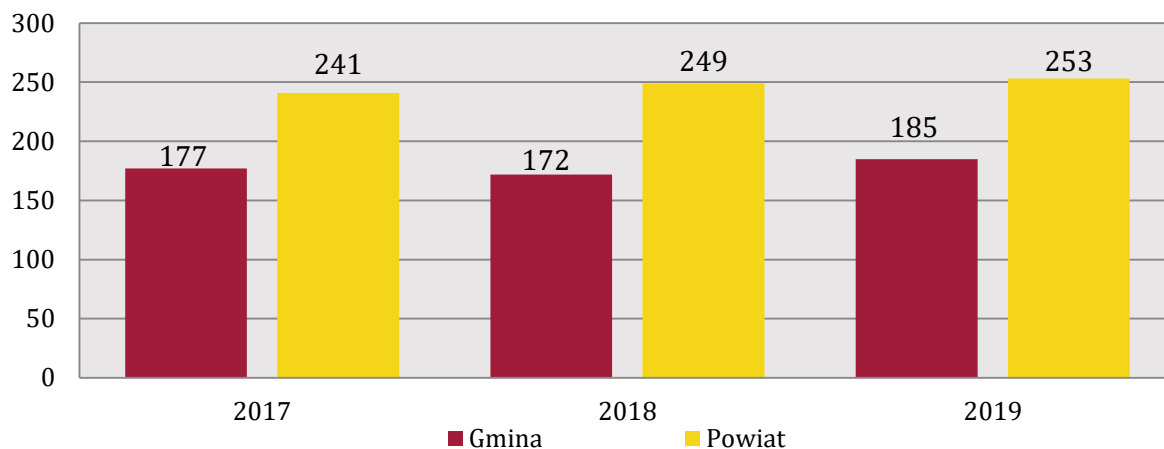

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego za 2019 rok w gminie Jutrosin na 1000 mieszkańców pracowało 185 osób⁷. Wszystkich pracujących w 2019 roku było 1 303. Analizując tą kwestię z podziałem na płeć możemy zauważyć, że odsetek pracujących kobiet był większy od odsetka mężczyzn o 22 pp. Kobiety stanowiły bowiem 61% wszystkich pracujących (795 osób), natomiast mężczyźni 39% (508 osób). Liczba osób pracujących na 1000 ludności była w gminie Jutrosin nieco mniejsza niż w całym powiecie rawickim. W ciągu ostatnich trzech lat ulegała systematycznemu wzrostowi.

⁷ Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

Wykres 7. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w gminie Jutrosin na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W 2019 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy zarejestrowanych było 2,1% mieszkańców gminy Jutrosin, przy czym udział kobiet był większy (2,7%). Na przestrzeni ostatnich trzech lat dostrzec można pozytywną, malejącą tendencję w tym zakresie. Udział bezrobotnych mieszkańców Gminy w stosunku do 2017 roku zmniejszył się o 0,4 pp. W całej Polsce osoby bezrobotne stanowiły w 2019 roku 3,8% wszystkich mieszkańców, a więc sytuacja w Gminie była pod tym względem korzystniejsza.

Tabela 5. Udział bezrobotnych mieszkańców gminy Jutrosin zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w latach 2017-2019(w procentach)

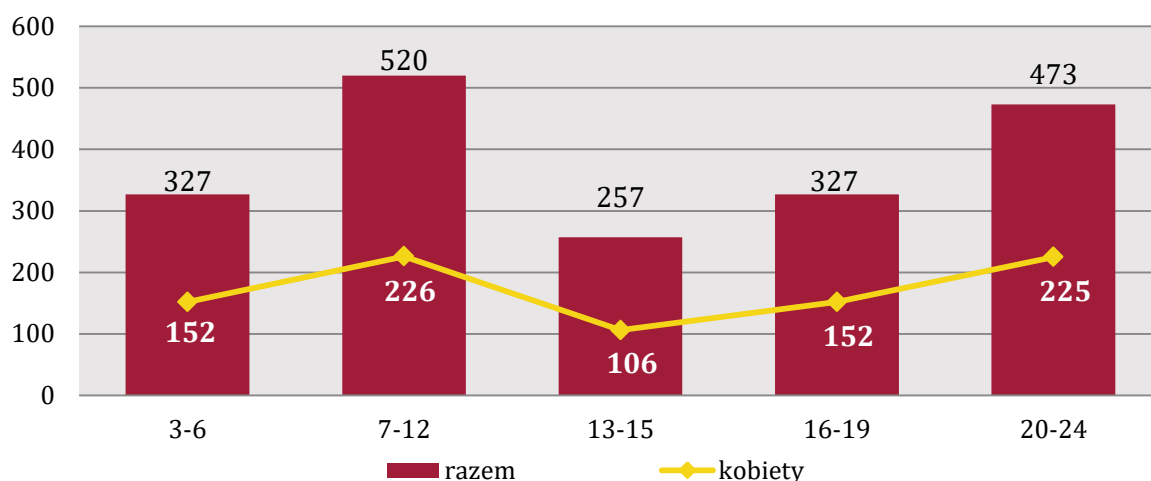
wyszczególnienie	2017	2018	2019
ogółem	2,5	1,9	2,1
mężczyźni	1,6	1,1	1,7
kobiety	3,5	2,8	2,7

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

3.3. Edukacja i wychowanie

W wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) w 2019 roku było 1 904 mieszkańców gminy Jutrosin, w tym 45% stanowiły kobiety. Rozpatrując kwestię ludności Gminy z podziałem na poszczególne edukacyjne grupy wiekowe możemy zauważyć, że najwięcej osób miało w przedmiotowym roku 7-12 lat (520 osób). Na drugim miejscu pod tym względem znalazły się osoby mające 20-24 lata (473 osoby), natomiast na trzecim mające 3-6 oraz 16-19 lat (po 327 osób). Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku prezentuje poniższy wykres.

Wykres 8. Ludność gminy Jutrosin według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Sieć szkół podstawowych w gminie Jutrosin obejmują 3 szkoły:

- Szkoła Podstawowa im. Władysława Bartkowiaka w Jutrosinie,
- Szkoła Podstawowa im. St. Ratajczaka w Szkaradowie,
- Szkoła Podstawowa w Dubinie.

Ponadto na terenie Gminy funkcjonuje Zespół Szkół im. Jana Pawła II w Jutrosinie, w którego skład wchodzi:

- Liceum Ogólnokształcące,
- Branżowa Szkoła I Stopnia,
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa.

W zasobach infrastruktury społecznej gminy Jutrosin nie ma żłobka ani klubu dziecięcego, ale działają 3 przedszkola publiczne, których organem prowadzącym jest gmina Jutrosin:

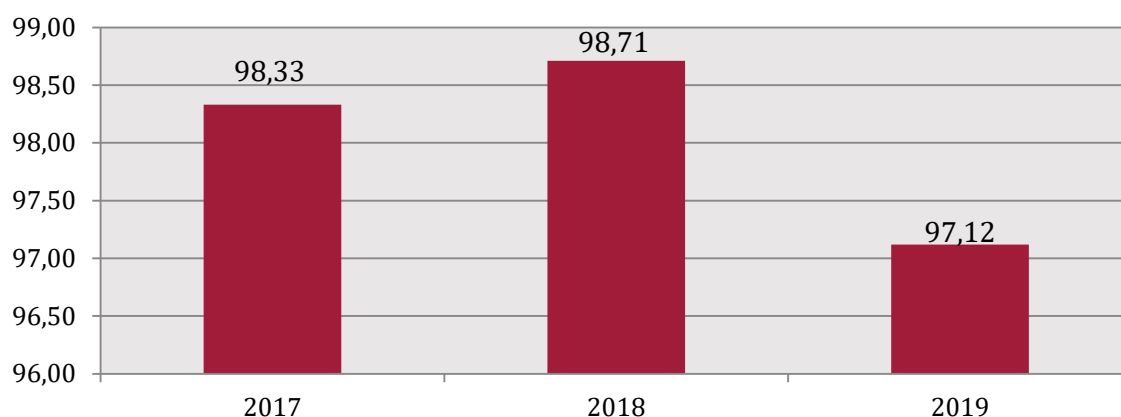
- Przedszkole w Jutrosinie (z oddziałem w Płaczkowie),
- Przedszkole w Dubinie,
- Przedszkole w Szkaradowie.

Gmina oferuje również możliwość rozwoju osobom dorosłym w Zespole Szkół dla Dorosłych „Dydaktyk”.

W szkołach podstawowych działających na terenie Gminy, łącznie uczy się 1 012 dzieci. We wszystkich placówkach prowadzony jest szereg zajęć dla uczniów i wychowanków, rozwijających ich talenty i uzdolnienia. Uczniowie oraz nauczyciele zaangażowani są w różnego rodzaju tematyczne koła zainteresowań, a także projekty edukacyjne i programy pilotażowe. Organizowane są również dowozy uczniów do szkół.

Współczynnik skolaryzacji netto, definiowany jako relacja liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się na danym poziomie kształcenia do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania, w 2019 roku kształtował się na poziomie 97,12%, co oznacza, że w stosunku do lat poprzednich uległ zmniejszeniu.

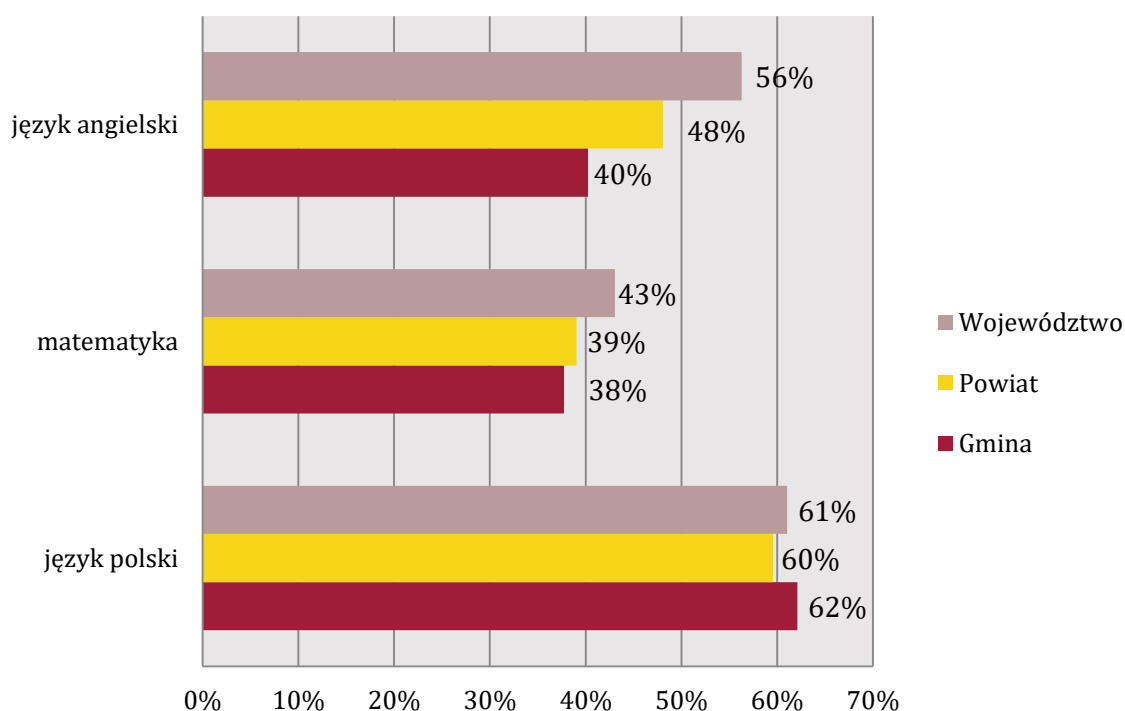
Wykres 9. Współczynnik skolaryzacji netto dla szkolnictwa podstawowego na terenie gminy Jutrosin (w procentach)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na poniższym wykresie przedstawione zostały wyniki egzaminu ósmoklasisty uczniów z gminy Jutrosin, w porównaniu do wyników uczniów z całego powiatu rawickiego i województwa wielkopolskiego. Z zebranych danych wynika, że uczniowie z Gminy uzyskali z języka polskiego nieco lepsze wyniki, niż uczniowie z całego powiatu i województwa. Z pozostałych przedmiotów wyniki nastolatków z Gminy kształtowały się na gorszym poziomie.

Wykres 10. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2019 roku uczniów z terenu gminy Jutrosin, powiatu rawickiego i województwa wielkopolskiego

Źródło: <https://www.oke.poznan.pl/>

4. Gospodarka mieszkaniowa i komunalna

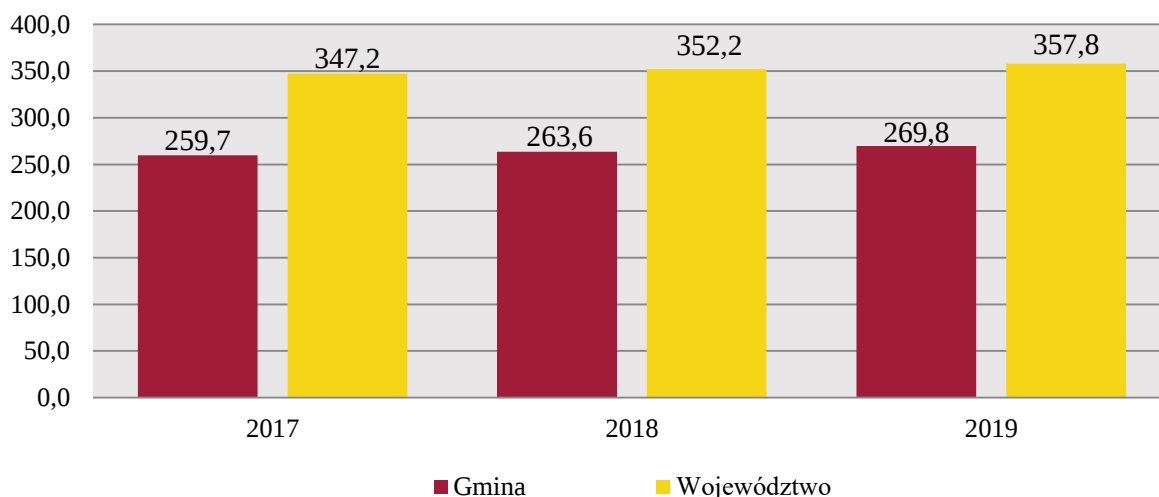
Z danych GUS wynika, że całkowite zasoby mieszkaniowe w gminie Jutrosin to łącznie 1 903 nieruchomości (stan na koniec 2019 roku). Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w Gminie w 2019 roku kształtowała się na poziomie 104,8 m², co jest wartością większą w porównaniu do całego województwa wielkopolskiego, gdzie wyniosła 81,50 m². Na przestrzeni lat 2017-2019 możemy zauważyć spadek liczby wypłaconych dodatków mieszkaniowych i jednocześnie odnotowany został wzrost liczby mieszkań.

Tabela 6. Zasoby mieszkaniowe w Gminie na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba mieszkań	1 860	1 879	1 903
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)	104,2	104,4	104,8
liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych	65	41	32

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Liczba mieszkań przypadająca na każdych 1000 mieszkańców w gminie Jutrosin, jest mniejsza w porównaniu z ich liczbą w województwie wielkopolskim. W Gminie jest to 269,8 mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców, z kolei w całym województwie – 357,8. Możemy zauważyć również, że z roku na rok systematycznie wzrasta liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców. Szczegółowe dane w tym zakresie, na przestrzeni lat 2017-2019 prezentuje poniższy wykres.

Wykres 11. Liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców w Gminie oraz województwie wielkopolskim w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Charakterystyka instalacji techniczno-sanitarnych w gminie Jutrosin według danych prezentowanych przez Główny Urząd Statystyczny z 2019 roku przedstawia poniższa tabela. Z prezentowanych informacji wynika, że mieszkań wyposażonych w wodociąg jest w Gminie 1 847, posiadających łazienkę – 1 691, natomiast wyposażonych w centralne ogrzewanie – 1 343.

Tabela 7. Instalacje techniczno-sanitarne w gminie Jutrosin na przestrzeni lat 2017-2019

rodzaj instalacji	2017	2018	2019
wodociąg	1 804	1 823	1 847
łazienka	1 647	1 667	1 691
centralne ogrzewanie	1 298	1 318	1 343

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

5. Kultura, sport i rekreacja

Działalność kulturalną na terenie Gminy prowadzi między innymi **Gminne Centrum Kultury i Rekreacji w Jutrosinie**, w którego strukturze znajdują się również:

- Muzeum Ziemi Jutrosińskiej,
- Ośrodek Promocji i Informacji w Jutrosinie.

Podstawowym celem działalności Centrum jest *„tworzenie, upowszechnianie i ochrona dziedzictwa kultury w szczególności poprzez prowadzenie wielokierunkowej działalności polegającej na rozwijaniu i zaspakajaniu potrzeb kulturalnych mieszkańców, w tym również w sferze ich aktywnego wypoczynku i rekreacji⁸”*.

GCKiR dysponuje następującymi pomieszczeniami:

- sala widowiskowa ze sceną o pow. 250 m²,
- hol,
- salka zebrań wraz z zapleczem kuchennym,
- pomieszczenia biurowe,
- pracownia muzyczno-plastyczna,
- biuro Gminnego Centrum Informacji,
- pracownia modelarska,
- boisko sportowe Orlik (jako współużytkownik).

Centrum zajmuje się również organizacją imprez artystycznych, wydarzeń kulturalnych, wystaw okolicznościowych, koncertów, spektakli i innych. Działają przy nim różnego rodzaju zespoły i sekcje:

⁸ Statut Gminnego Centrum Kultury i Rekreacji w Jutrosinie.

- zespół folklorystyczny „Orlanie”,
- zespół „Młodzi Orlanie”,
- chór młodzieżowy „Ars Nova”,
- chór młodzieżowy „Fermata”,
- klub seniora „Wrzos” w Jutrosinie,
- klub seniora „Aster” w Szkaradowie,
- koło plastyczne,
- sekcja modelarska,
- Klub Gier Planszowych,
- Klub Fitness.

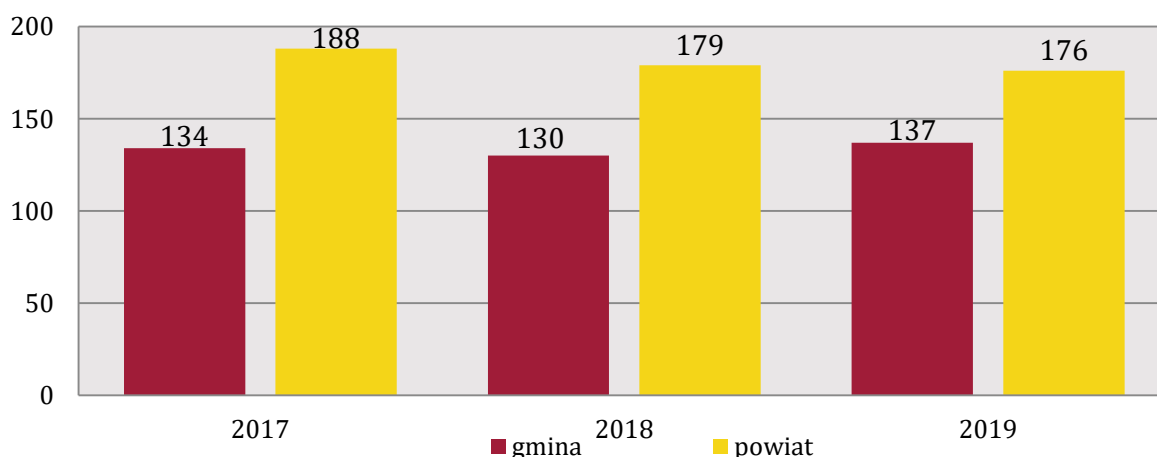
Mieszkańcy Gminy mogą uczestniczyć w organizowanych przez Centrum różnorodnych zajęciach. Do oferowanych przez GCKiR zajęć należą m.in.: zumba, zajęcia plastyczne dla dzieci, turnieje sportowe, zajęcia fitness i inne. Ponadto z ramienia Centrum działalność prowadzi Uniwersytet Trzeciego Wieku, Redakcja „Wiadomości Jutrosińskich”, a także Fundacja Małych Serc.

Upowszechnianie wiedzy i kultury w gminie Jutrosin jest również zadaniem **Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy w Jutrosinie**. Biblioteka jest samorządową instytucją kultury, która od 2004 roku służy rozwojowi i zaspakajaniu potrzeb czytelniczych, informacyjnych i kulturalno-oświatowych mieszkańców Gminy. Posiada ona 2 filie w miejscowościach Dubin i Szkaradowo i oferuje swoim użytkownikom ponad 22 tysiące woluminów. W Bibliotece organizowane są spotkania z artystami, autorami książek, spotkania okolicznościowe, lekcje biblioteczne, warsztaty manualno-plastyczne, teatryki, itp. Biblioteka cyklicznie bierze udział w lokalnych oraz krajowych akcjach społeczno-czytelniczych, takich jak „Cała Polska czyta dzieciom” czy „Światowy Dzień Pluszowego Misia”.

Innym istotnym zasobem w zakresie kulturalnym jest w gminie Jutrosin wspomniane wyżej **Muzeum Ziemi Jutrosińskiej**, które zajmuje się gromadzeniem i przechowywaniem zabytków kultury materialnej regionu, w celu zachowania dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń. Poza stałą ekspozycją muzealną, organizowane są wystawy okolicznościowe, artystyczne oraz czasowe.

Poniższy wykres prezentuje liczbę czytelników bibliotek publicznych na 1000 ludności w gminie Jutrosin oraz powiecie rawickim w latach 2017-2019. Na podstawie danych statystycznych widzimy, że wskaźnik ten przyjmuje w Gminie mniejsze wartości niż w powiecie. W 2019 roku w Gminie było to 137 czytelników, natomiast w całym powiecie 176. Jednocześnie w gminie Jutrosin zaobserwować można wzrost w zakresie liczby czytelników na 1000 ludności w 2019 roku.

Wykres 12. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności w gminie Jutrosin oraz powiecie rawickim w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej gminy Jutrosin należy boisko Orlik, a także położony przy nim kompleks boisk sportowych im. Piotra Domogały składający się z boiska wielofunkcyjnego do piłki ręcznej, siatkówki oraz koszykówki i placu zabaw. Przy Orliku działa ponadto siłownia zewnętrzna.

W gminie Jutrosin działają trzy kluby sportowe: Klub Sportowy Orla Jutrosin, Ludowy Uczniowski Klub Sportowy Szkaradowo oraz Stowarzyszenie Wędkarskie Żwirek.

Na obszarze Gminy znajdują się dobre warunki dla turystyki pieszej, rowerowej i konnej. Na atrakcyjność obszaru i potencjał do rozwoju turystycznego wpływa również szeroki dostęp do rzek, lasów, jezior oraz liczna architektura zabytkowa i sakralna. Przez teren Gminy przebiega transeuropejska trasa rowerowa R-9 Adriatyk – Bałtyk oraz trzy trasy:

- Ziemiański Szlak Rowerowy,
- Szlak rowerowy Wzgórza Trzebnickie i Dolina Baryczy,
- ścieżka rowerowa Jutrosin-Dubin.

W Gminie zlokalizowany jest również zbiornik retencyjny „Jutrosin”, który oprócz ochrony przeciwpowodziowej, stworzył warunki do uprawiania sportów wodnych, a teren wokół niego stanowi również rejon rekreacyjny.

Do najciekawszych i najważniejszych zabytków architektury Gminy zaliczyć można m.in.:

- Ratusz w Jutrosinie,
- Pałac i dwór Czartoryskich w Starym Sielcu,
- Kościół św. Krzyża w Jutrosinie,
- Kościół p.w. św. Marcina w Szkaradowie,
- Kościół p.w. św. Mikołaja Biskupa w Dubinie,
- Kościół p.w. św. Elżbiety w Jutrosinie.

Ponadto w obrębie Gminy występują 3 zabytki archeologiczne, jakimi są: 2 Grodziska z wczesnego średniowiecza w Dubinie oraz Grąbkowie, a także Osada wywodząca się z kultury łużyckiej w Śląskowie.

6. Opieka zdrowotna

W zakresie opieki zdrowotnej dla mieszkańców gminy Jutrosin usługi świadczą 2 placówki prywatne, które świadczą usługi podstawowej opieki zdrowotnej (POZ). Należą do nich:

- Przychodnia Specjalistyczna i Lekarza Rodzinnego „MAYMED” Jerzy May,
- Przychodnia Lekarska Familia Spółka z o.o.

Mieszkańcy Gminy z usług pogotowia ratunkowego mogą skorzystać w Zespole Ratownictwa Medycznego PO254 Kobylin oraz w Szpitalu Powiatowym w Rawiczu. Na terenie Gminy oprócz POZ świadczone są usługi:

- pielęgniarek środowiskowo-rodzinnych,
- poradni dietetycznej,
- poradni ginekologiczno-położniczej,
- gabinetu stomatologicznego,
- indywidualnej praktyki położniczej,
- gabinetu psychologicznego.

Z danych GUS wynika, iż w gminie Jutrosin w 2019 roku na 1 przychodnię przypadało 3 527 mieszkańców. Jest to wartość znacznie większa od liczby mieszkańców przypadających na 1 przychodnię w całym powiecie, która wynosiła w omawianym roku 2 511 osób. W ramach POZ w Gminie w 2019 roku udzielono 4,4 porad w przeliczeniu na 1 mieszkańca, co jest wartością mniejszą w stosunku do całego powiatu rawickiego, gdzie wyniosła ona 5,5.

Tabela 8. Dane statystyczne dotyczące opieki zdrowotnej w gminie Jutrosin w porównaniu do powiatu rawickiego w 2019 roku

wyszczególnienie	powiat	gmina
przychodnie	24	2
liczba osób przypadających na 1 przychodnię	2 511	3 527
porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca	5,5	4,4

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

7. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa.

W gminie Jutrosin o bezpieczeństwo i porządek dbają policjanci z Komendy Powiatowej Policji w Rawiczu. Gmina znajduje się w obrębie Rewiru Dzielnicowych w Pakosławiu, z którego 2 funkcjonariuszy przydzielonych jest do gminy Jutrosin.

Ochronę przeciwpożarową w Gminie zapewnia 13 działających w formie stowarzyszeń jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, w tym:

- 7 Jednostek Typu „S”: Jutrosin, Szkaradowo, Ślaskowo, Rogożewo, Dubin, Ostoje i Grąbkowo,
- 6 Jednostek Typu „M”: Płackowo, Stary Sielec, Janowo, Jeziora, Pawłowo i Domaradzice.

Jednostki w Jutrosinie oraz Szkaradowie włączone są do Krajowego Systemu Ratownictwa Gaśniczego (KSRG). W Gminie zrzeszonych jest łącznie 1 755 członków OSP. Ponadto na jej terenie działalność prowadzą Młodzieżowe i Harcerskie Drużyny

Pożarnicze, a także funkcjonuje Zarząd Okręgu Miejsko-Gminnego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP.

Jednostki OSP w gminie Jutrosin, oprócz ochrony przeciwpożarowej, usuwania skutków klęsk żywiołowych i katastrof, itp. prowadzą również działalność na rzecz społeczności lokalnej, m.in. poprzez organizację:

- zawodów sportowo-pożarniczych,
- dni ochrony przeciwpożarowej,
- turniejów wiedzy pożarniczej,
- obozów szkoleniowo-wychowawczych.

8. Potencjał do rozwiązywania problemów społecznych

8.1. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiąganie zysku⁹. Do roli organizacji pozarządowych można zaliczyć: budowę kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizację grup społecznych i jednostek do większej aktywności „obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej”¹⁰. Oprócz wspomnianych, ważną rolą omawianych instytucji jest dostawa usług nieopłacalnych z punktu widzenia sektora prywatnego oraz takich, których nie jest w stanie, z racji braku odpowiednich narzędzi, dostarczyć państwo. Zadaniem takich grup jest między innymi zapewnienie dóbr i usług w dążeniu do poprawy warunków ekologicznych, opieki zdrowotnej, przeciwdziałanie łamaniu praw człowieka, a także walka z głodem¹¹.

Na obszarze gminy Jutrosin funkcjonują organizacje pozarządowe, które działają na rzecz społeczności lokalnej oraz stanowią ważne zaplecze i potencjał do rozwiązywania problemów społecznych. Należą do nich między innymi:

- Stowarzyszenie „Na krańcu Wielkopolski” w Szkaradowie,
- Stowarzyszenie „Nasze Jeziora”,

⁹ <https://poradnik.ngo.pl/>

¹⁰ J. Oniszczyk, Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy, s. 269.

¹¹ M. Yaziji, J. Doh, Organizacje pozarządowe a korporacje, s. 15.

- Klub Seniora „Aster”,
- Klub Seniora „Wrzos”,
- Jutrosińskie Stowarzyszenie Modelarzy,
- Stowarzyszenie Zagroda Pszczółki i Przyjaciółki,
- Stowarzyszenie „Razem dla Dubina”,
- Fundacja Małych Serc,
- Towarzystwo Miłośników Ziemi Jutrosińskiej,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Jutrosińskiego Sportu,
- Fundacja Memento,
- Fundacja Rodziny Duda,
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów koło nr 2 w Jutrosinie,
- Ludowy Uczniowski Klub Sportowy,
- Klub Sportowy „Orla”,
- Uczniowski Klub Sportowy „Orlik”,
- Stowarzyszenie Jutrosińskiego Sportu,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Pałacu w Starym Sielcu,
- Stowarzyszenie Przyjaciele Zespołu Szkół im. Jana Pawła II w Jutrosinie,
- Stowarzyszenie Wędkarskie „Żwirek”,
- Towarzystwo przyjaźni Jutrosin-Potigny.

Obszary, kierunki i formy realizacji wspólnych zadań i współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi określone zostały w *Programie Współpracy Gminy Jutrosin z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami działającymi w sferze działalności pożytku publicznego na rok 2021* zatwierdzonym uchwałą Nr XXIII/157/2020 Rady Miejskiej w Jutrosinie z dnia 26 listopada 2020 roku.

Za cel główny programu przyjęło się: *„poprawę jakości życia oraz pełniejsze zaspokajanie potrzeb społecznych mieszkańców Gminy poprzez stwarzanie możliwości i warunków uczestniczenia w życiu publicznym”* Do celów szczegółowych należy natomiast:

- promowanie społeczeństwa obywatelskiego poprzez wspieranie aktywności mieszkańców Gminy,
- coraz lepsze poznawanie i diagnozowanie środowisk Organizacji działających na terenie Gminy,

- integracja podmiotów prowadzących działalność obejmującą swym zakresem sferę zadań publicznych wymienionych w art. 4 Ustawy,
- otwarcie na innowacyjność oraz konkurencyjność poprzez umożliwienie Organizacjom wystąpienia z ofertą realizacji konkretnych zadań publicznych,
- tworzenie warunków do wzmacniania istniejących Organizacji, powstawania nowych Organizacji i inicjatyw obywatelskich,
- zapewnienie jeszcze efektywniejszego wykonywania zadań publicznych Gminy przez włącznie do ich realizacji Organizacji,
- współpraca sektora pozarządowego i społeczności lokalnych w kreowaniu polityki społecznej w Gminie,
- wspieranie oraz powierzanie Organizacjom zadań publicznych¹².

W kontekście prawidłowości i efektywności prowadzenia działań w Gminie, niezwykle istotnym potencjałem jest kadra Urzędu Miasta i Gminy Jutrosin oraz jednostek organizacyjnych (m.in. MGOPS, placówek oświatowych). System realizacji zadań publicznych determinuje całokształt działań rozwojowych, w szczególności planowania i realizowania inwestycji, w tym finansowanych ze środków zewnętrznych, wdrażania nowych metod zarządczych oraz obsługi klientów (mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów itp.). To właśnie jakość pracy administracji w ogromnej mierze narzuca tempo rozwoju wspólnoty lokalnej. Podstawą wdrożenia w życie założeń Strategii będzie partnerstwo i skonsolidowane podejście do obszarów problemowych. Skala i charakter wyzwań rozwojowych, przed jakimi stoi samorząd w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, wymagają kompleksowego ich rozwiązywania oraz działania z wykorzystaniem efektu synergii (uzyskiwanie zwielokrotnionych korzyści dzięki umiejętnemu połączeniu części składowych całości).

¹² Program Współpracy Gminy Jutrosin z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami działającymi w sferze działalności pożytku publicznego na 2021 rok (Uchwała Nr XXIII/157/2020 Rady Miejskiej w Jutrosinie z dnia 26 listopada 2020 roku).

8.2. Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości¹³.

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Jutrosin jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Zadania Ośrodka z zakresu ustawy o pomocy społecznej polegają w szczególności na:

1. przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
2. pracy socjalnej;
3. prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;
4. analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
5. realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych;
6. rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym z zakresu pomocy społecznej, realizowanych przez Ośrodek należą:

1. opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
2. sporządzanie oceny zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej;
3. udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
4. przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
5. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
6. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;

¹³ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876).

7. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom nie mającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
8. przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
9. opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
10. praca socjalna;
11. organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
12. prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych;
13. dożywianie dzieci;
14. sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
15. kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
16. pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
17. sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
18. utworzenie i utrzymanie ośrodka, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników;
19. przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
20. opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Do zadań własnych gminy realizowanych przez Ośrodek, należą:

1. przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;
2. przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;
3. prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;
4. podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
5. współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechnianie informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach.

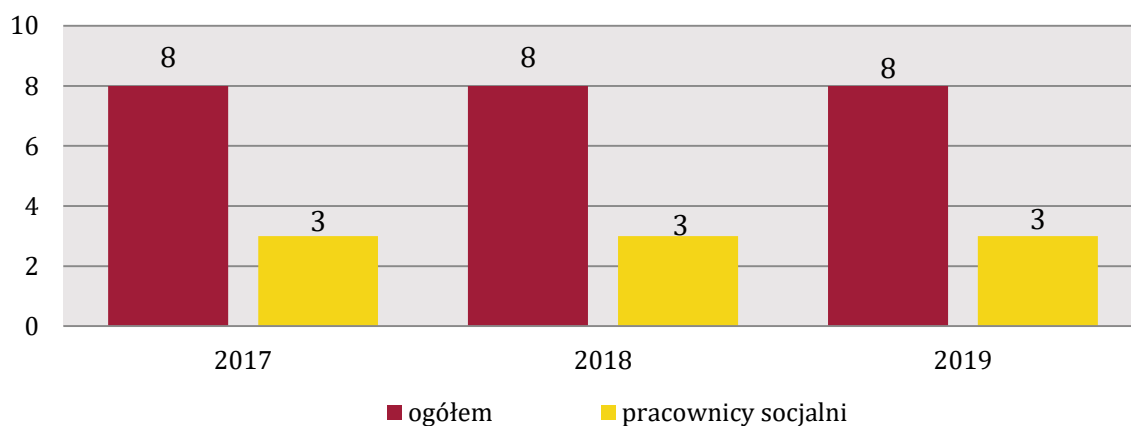
Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez Ośrodek należą:

1. organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
2. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną;
3. prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
4. realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;
5. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom;
6. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
7. wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

Ośrodek realizuje zadania własne Gminy, zadania zlecone Gminie przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej, zadania wynikające z rozeznaczonych potrzeb Gminy, bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie i w granicach obowiązujących aktów prawnych. Ośrodek realizując zadania zlecone z zakresu administracji rządowej kieruje się ustaleniami przekazanymi przez wojewodę. Wykonując zadania własne gminy w zakresie pomocy społecznej kieruje się natomiast ustaleniami Wójta oraz uchwałami Rady Gminy.

Na koniec 2019 roku w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Jutrosinie zatrudnionych było 8 pracowników, w tym 1 kierownik, 3 pracowników socjalnych i 4 pozostałych pracowników. Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba pracowników socjalnych, jak i ogólna liczba pracowników pozostawała na takim samym poziomie. Ośrodek spełnia ustawowy warunek co do liczby zatrudnionych osób – 1 pracownik na 2000 osób lub 1 pracownik socjalny na 50 rodzin i minimum 3 zatrudnionych pracowników socjalnych.

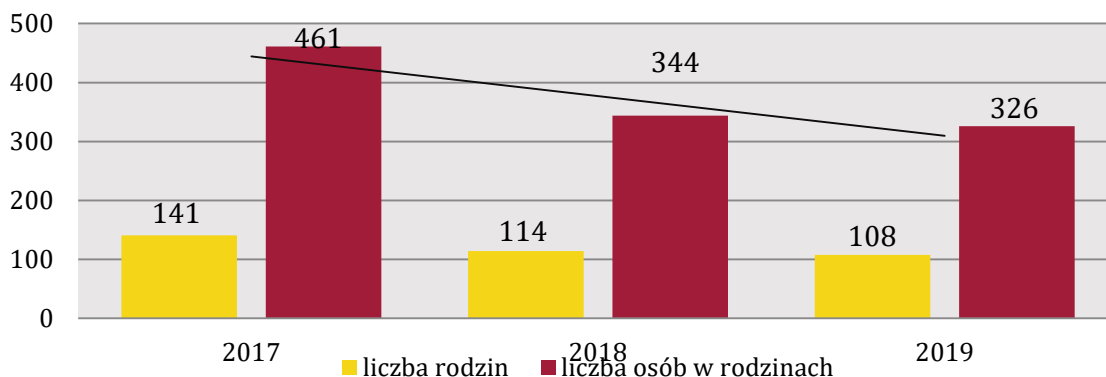
Wykres 13. Kadra Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jutrosinie na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Jutrosin ulegała systematycznemu spadkowi. W 2019 roku z pomocy skorzystało 108 rodzin – to o 5% mniej niż w roku ubiegłym i 23% mniej niż w 2017 roku. W stosunku do 2017 roku zmniejszyła się również liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej.

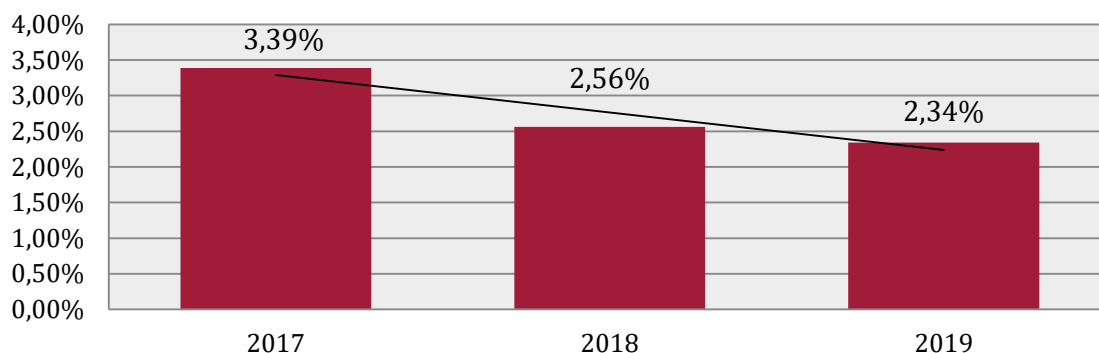
Wykres 14. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Jutrosin w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Liczba pobierających świadczenia pomocy społecznej na 1 tysiąc mieszkańców określana jest jako wskaźnik deprywacji lokalnej. Na przestrzeni lat 2017-2019 wartość tego wskaźnika systematycznie spadała. W 2019 roku wyniosła 2,34%, w 2018 roku – 2,56%, natomiast w 2017 roku – 3,39%, co oznacza, że wartość ta w 2019 roku zmniejszyła się o 1,05 pp. względem 2017 roku. Dane w tym zakresie zaprezentowane zostały na poniższym wykresie.

Wykres 15. Wskaźnik deprywacji lokalnej na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć. Z danych tych wynika, iż w 2019 roku z tego typu pomocy korzystały 44 osoby w wieku produkcyjnym, 38 osób w wieku przedprodukcyjnym oraz 17 osób w wieku poprodukcyjnym. Pod względem płci widoczna jest niewielka dysproporcja – korzystających z pomocy społecznej kobiet było mniej niż mężczyzn (liczba kobiet – 99, liczba mężczyzn – 79). Analizując dynamikę zmian dostrzec można tendencję spadkową w zakresie liczby osób z każdej grupy wiekowej.

Tabela 9. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2017-2019

wiek	2017		2018		2019	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
0-17	136	59	118	54	86	38
produkcyjny	73	42	84	42	69	44
poprodukcyjny	34	25	28	20	23	17
ogółem	243	126	230	116	178	99

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku świadczenia pieniężne zostały udzielone 69 mieszkańcom gminy Jutrosin, natomiast świadczenie niepieniężne otrzymało 101 osób. Na przestrzeni omawianych lat widoczna jest tendencja spadkowa w zakresie liczby osób otrzymujących świadczenie pieniężne oraz niepieniężne. Dane statystyczne w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2017-2019

płeć	2017	2018	2019
świadczenie pieniężne	96	73	69
świadczenie niepieniężne	151	115	101

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to te, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. Na przestrzeni ostatnich trzech lat, liczba osób długotrwale pobierających świadczenie zmniejszyła się z 117 w 2017 roku do 74 w 2019 roku – oznacza to spadek o 37%. Różnice w zakresie płci osób długotrwale pobierających świadczenie w 2019 roku nie są znaczne – mężczyźni stanowili 47% wszystkich osób, którym świadczenie to zostało przyznane, a kobiety – 53%.

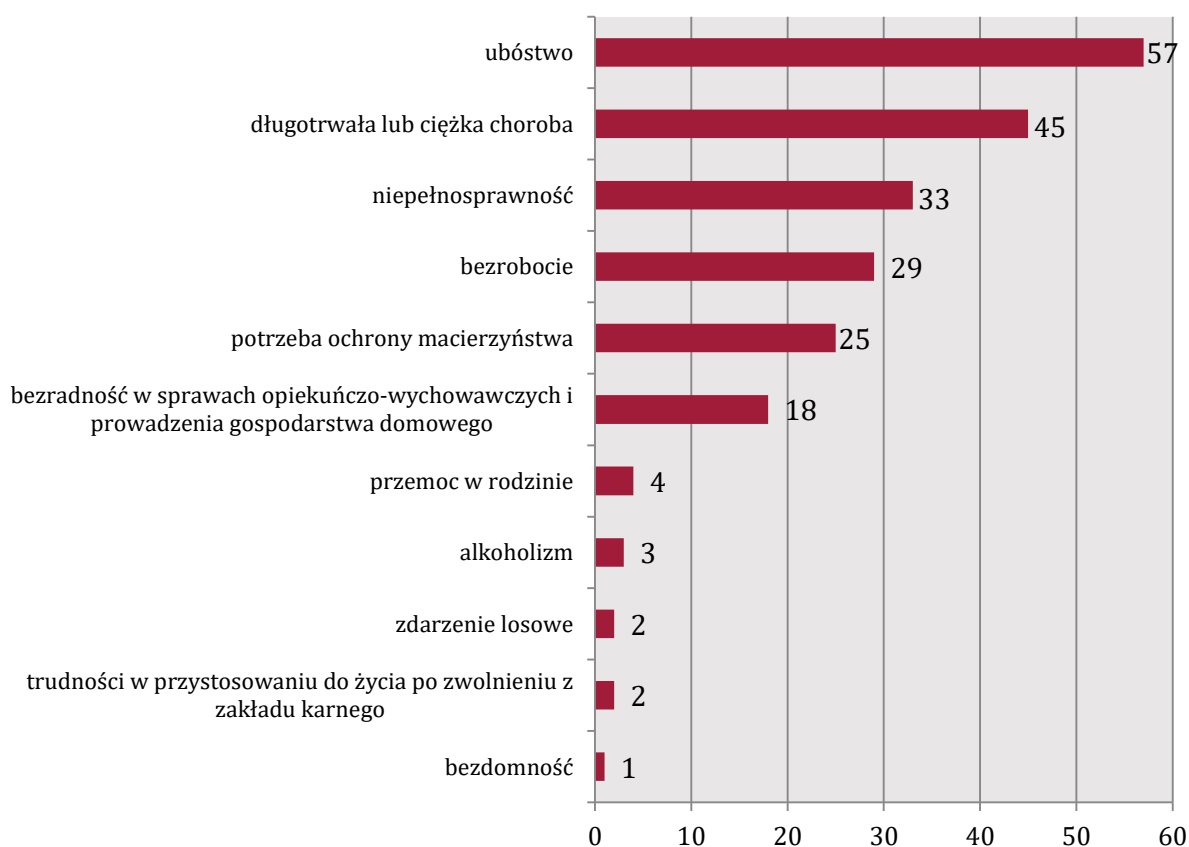
Tabela 11. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2017-2019

płeć	2017	2018	2019
kobiety	57	70	39
mężczyźni	60	46	35
ogółem	117	116	74

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w gminie Jutrosin było ubóstwo – z tego powodu pomoc otrzymało 57 rodzin. Na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy społecznej znajduje się długotrwała lub ciężka choroba (45 rodzin), natomiast na trzecim – niepełnosprawność (33 rodziny). Wśród powodów udzielania świadczeń charakteryzujących się znaczną ilością rodzin je otrzymujących, znajduje się także bezrobocie (29 rodzin) oraz potrzeba ochrony macierzyństwa (25 rodzin).

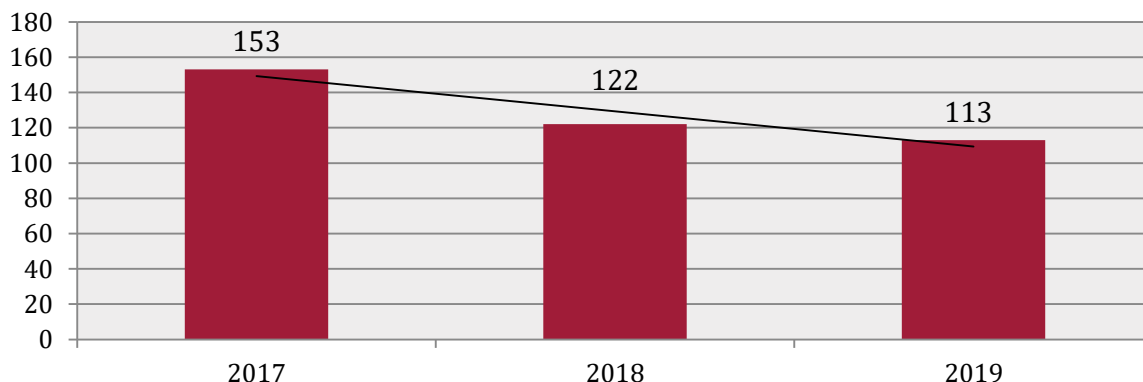
Wykres 16. Powody udzielania świadczeń w 2019 roku (liczba rodzin)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe w okresie od 2017 do 2019 roku. W 2019 roku przeprowadzono je ze 113 rodzinami, w 2018 roku ze 122, a w 2017 roku ze 153. Na przestrzeni ostatnich lat liczba rodzin ulegała spadkowi. Dynamikę zmian obrazuje naniesiona linia trendu.

Wykres 17. Liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

8.3. Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych

Poniżej przedstawione zostały zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych funkcjonujące na terenie gminy Jutrosin. Należą do nich:

- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Punkt Konsultacyjny,
- placówki oświatowe,
- Komenda Powiatowa Policji w Rawiczu (Rewir Dzielnicowych w Pakosławiu),
- Gminne Centrum Kultury i Rekreacji w Jutrosinie,
- Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Jutrosinie,
- placówki służby zdrowia,
- organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO).

III. Kierunki rozwiązywania problemów społecznych

Na podstawie obowiązujących lub opracowywanych programów oraz w wyniku prac zespołów roboczych ds. opracowania Strategii, w odniesieniu do każdej z dziedzin planowania strategicznego przeprowadzono analizy diagnostyczne, w skład których wchodzi:

- charakterystyka dziedziny, skali problemu i działań interwencyjnych,
- analiza SWOT¹⁴,
- charakterystyka głównych obszarów problemowych,
- wskazanie najważniejszych obszarów powiązań (korelacje).

Podkreślenia wymaga ostatni wymieniony element analizy diagnostycznej – wskazuje on na komplementarność dziedzin planowania strategicznego, zarówno w zakresie podmiotowym jak i funkcjonalnym. W tym celu określone zostały korelacje, powiązania międzydziedzinowe z uwzględnieniem obszarów funkcjonowania Gminy nie objętych zakresem Strategii (np. mieszkalnictwo, edukacja) oraz działalności instytucji nie prowadzonych przez gminę Jutrosin.

W oparciu o wnioski wynikające z diagnoz, sformułowano dla każdej z dziedzin cele operacyjne. Dla każdego z celów operacyjnych zaprezentowana została planowana strategia realizacji celu. Określone zostały podmioty odpowiedzialne, podmioty współpracujące, źródła finansowania, ramy finansowe oraz wytyczne dla monitorowania realizacji celów.

Cel strategiczny:

Zintegrowany system pomocy społecznej, odpowiadający skali oraz charakterowi problemów diagnozowanych na terenie gminy Jutrosin.

¹⁴ Analiza SWOT wskazuje czynniki mające wpływ na możliwości interwencji, w podziale na mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia. Mocne i słabe strony to czynniki wewnętrzne (GMK), takie na które mamy wpływ i takie które odnoszą się do teraźniejszości; szanse i zagrożenia to czynniki zewnętrzne (województwo, kraj, Europa), takie na które mamy niewielki wpływ i takie które mogą odnosić się do przyszłości.

1. Dziedziny planowania strategicznego

1.1. Wspieranie rodziny

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Wszystkie jednostki pomocowe działające na terenie Gminy w określony sposób zajmują się wspieraniem rodziny w różnych obszarach jej funkcjonowania, a ich integralne, holistyczne oddziaływania pozwalają uzyskać zamierzone efekty i wprowadzić istotne zmiany w zakresie funkcjonowania instytucji rodziny. Główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który służy pomocą rodzinom z Gminy znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiające życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. W dalszej części dokumentu przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania.

W 2019 roku zostało przyznanych łącznie 270 świadczeń rodzinom posiadającym jedno dziecko, 771 świadczeń rodzinom z dwójką dzieci, 2 396 świadczeń rodzinom z trójką dzieci oraz 4 746 świadczeń rodzinom z czwórką lub większą liczbą dzieci. Szczegółowe dane w zakresie liczby przyznanych świadczeń niepieniężnych oraz pieniężnych przedstawia poniższa tabela.

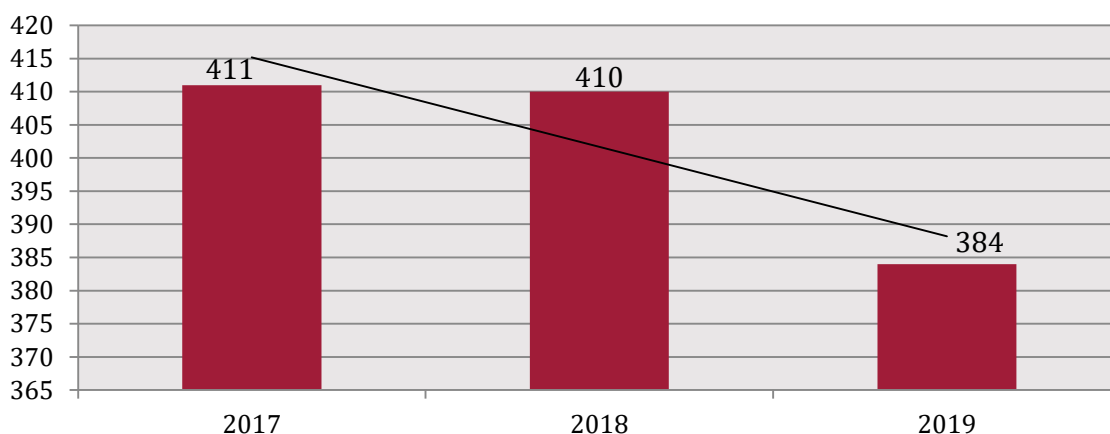
Tabela 12. Rodzaje świadczeń, z których korzystały poszczególne typy rodzin z dziećmi w 2019 roku

liczba dzieci	ogółem	świadczenia pieniężne	świadczenia niepieniężne
jedno dziecko	270	24	246
dwoje dzieci	771	32	739
troje dzieci	2 396	9	2 387
czworo i więcej dzieci	4 746	4	4 742

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Na poniższym wykresie zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2017-2019. Możemy zauważyć, że ze świadczeń tych w 2019 roku korzystały średnio 384 rodziny, czyli o 6% rodzin mniej niż w roku 2018 oraz o 7% mniej niż w roku 2017. W latach 2017-2019 dostrzegalny jest zatem spadek w zakresie średniomiesięcznej liczby rodzin korzystających z tego typu świadczeń.

Wykres 18. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Dodatkowym świadczeniem wspierającym rodzinę jest „świadczenie wychowawcze 500+”. Program Rodzina 500+ został wprowadzony ustawą o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci i funkcjonuje od 1 kwietnia 2016 roku. Świadczenie wychowawcze przysługuje rodzicom bądź opiekunom dziecka do dnia ukończenia przez nie 18. roku życia w wysokości 500 zł miesięcznie. Celem świadczenia wychowawczego jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Szczegółowe zestawienie liczby rodzin i świadczeń w latach 2017-2019 prezentuje poniższa tabela. W 2017 roku ze świadczenia wychowawczego 500+ korzystało średnio 616 rodzin na łączną kwotę 6 899 034,00 zł, w 2018 roku – 598 rodzin, a wydatkowano na to 6 531 845,00 zł, natomiast w 2019 roku – 595 rodzin, na co przeznaczonych zostało 7 678 161,00 zł. Na przestrzeni lat 2018-2019 średnia liczba rodzin pobierających to świadczenie utrzymywała się na względnie stałym poziomie, z kolei w stosunku do roku 2017 nastąpił niewielki spadek.

Tabela 13. Średnia liczba rodzin korzystających ze świadczenia wychowawczego oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2017-2019 (dane za 2019 rok dotyczą okresu od stycznia do czerwca)

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba rodzin	616	598	595
kwota świadczeń (w złotych)	6 899 034,00	6 531 845,00	7 678 161,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Z tytułu urodzenia się dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu przysługuje jednorazowe świadczenie w wysokości 4 000 zł. Ośrodek jest realizatorem zadań ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za Życiem”. Jak przedstawia poniższa tabela, w 2019 roku świadczenie pieniężne w wysokości 12 000 zł wypłacono trzykrotnie, natomiast w 2018 roku dwukrotnie.

Tabela 14. Liczba rodzin i dzieci korzystających ze świadczenia „Za życiem” oraz środki przeznaczone jego realizację w latach 2018 i 2019

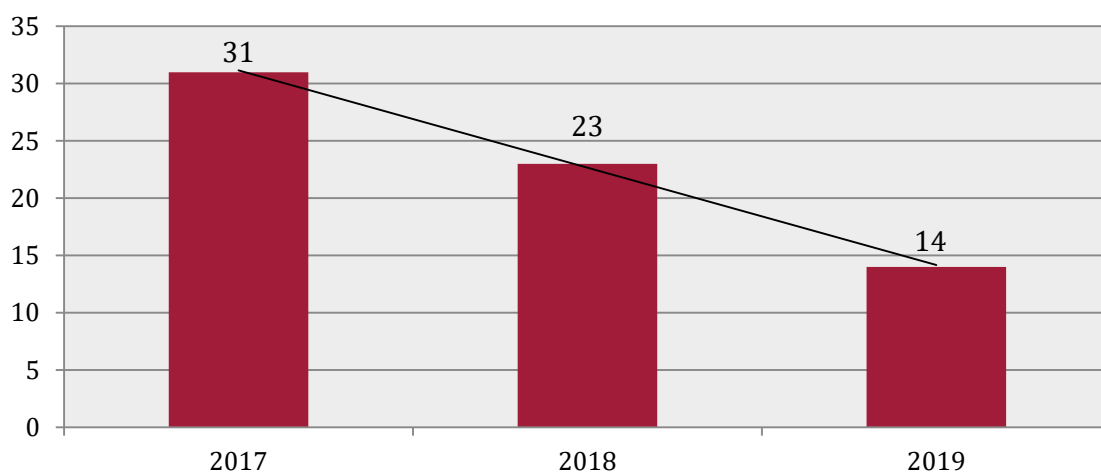
wyszczególnienie	2018	2019
liczba rodzin	2	3
wydatkowana kwota (w złotych)	8 000,00	12 000,00

Źródło: Raport o stanie gminy Jutrosin za rok 2018 i 2019

Rodziny z terenu gminy Jutrosin mogą skorzystać również z rządowego programu „Dobry Start”, przyjętego Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 roku, który wszedł w życie z dniem 01.07.2018 roku. Program przysługuje w związku z rozpoczęciem roku szkolnego dzieciom lub osobom uczącym się do 20. roku życia oraz dzieciom lub osobom uczącym się do 24. roku życia – w przypadku dzieci lub osób uczących i legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności.

W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. Na przestrzeni ostatnich trzech lat zauważalny jest spadek liczby osób korzystających z omawianego świadczenia. W roku 2019 było to 14 osób, w 2018 roku – 23 osoby, z kolei w 2017 roku – 31 osób. Dane w tym zakresie przedstawione zostały na poniższym wykresie.

Wykres 19. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2017-2019

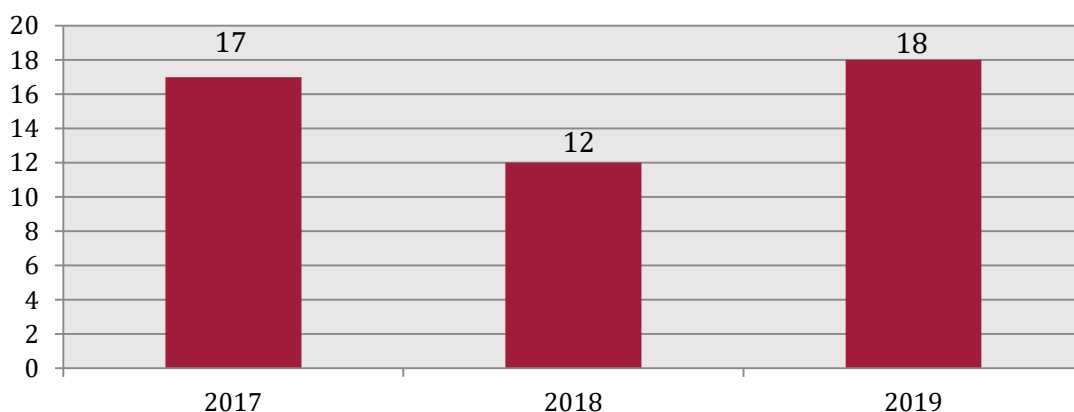

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W 2019 roku bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowała się na szóstym miejscu pod względem liczby rodzin otrzymujących pomoc i wyniosła 18.

Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba rodzin, którym udzielona została pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych uległa wahaniom. W 2017 roku udzielono pomocy i wsparcia z tego powodu 17 rodzinom, w 2018 roku – 12, natomiast w 2019 roku – 18. Większość rodzin, którym zostało udzielone wsparcie z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej stanowiły rodziny niepełne. W 2018 roku było to 11 rodzin niepełnych, natomiast w 2019 roku – 14.

Wykres 20. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2017-2019

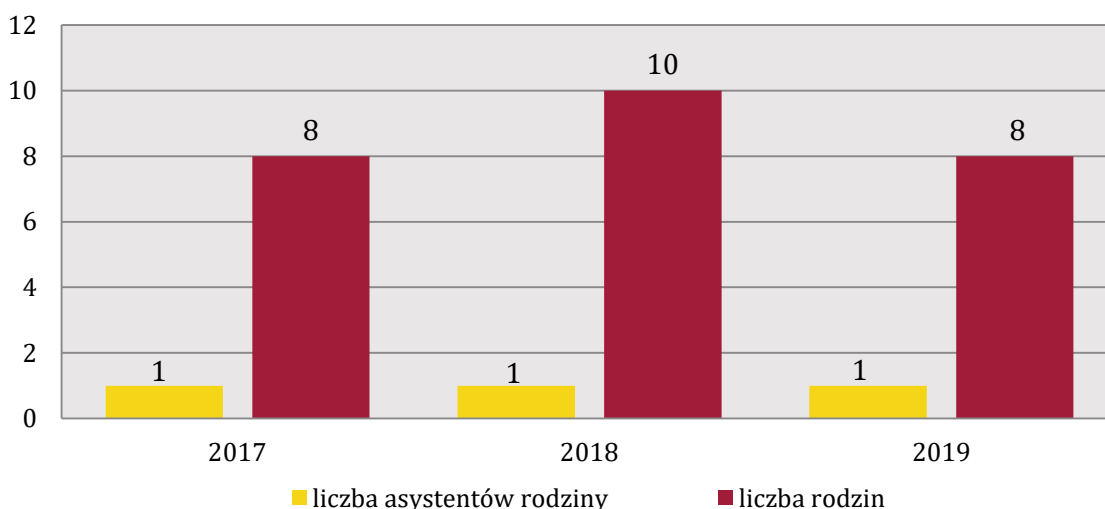

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jutrosinie realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2020 r. poz. 821). Ustawa kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została instytucja asystenta rodziny, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym.

W MGOPS w Jutrosinie zatrudniony jest 1 asystent rodziny. W 2019 roku w ramach realizacji ustawowego zadania prowadził on pracę w 8 rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Na przestrzeni ostatnich lat liczba zatrudnionych asystentów rodziny pozostawała na stałym poziomie, natomiast liczba rodzin objętych wsparciem asystenta ulegała wahaniom.

Wykres 21. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2017-2019

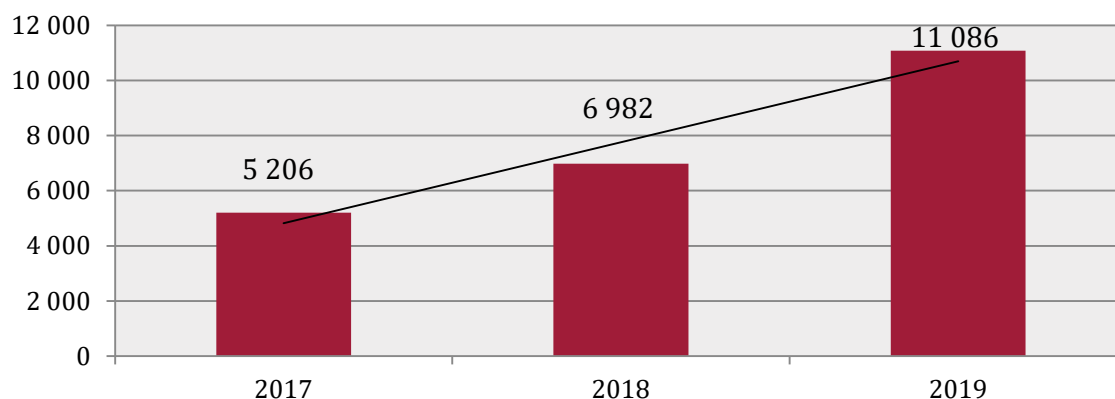

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W roku 2019 w gminie Jutrosin nie było rodzin wspierających, to znaczy takich, które mają za zadanie pomóc rodzinie w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych (zakres działania obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego).

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w 2019 roku poniósł wydatki związane z odpłatnością za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych na łączną kwotę 11 086 zł. Możemy zauważyć, że kwota przekazana na pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2017-2019 ulegała systematycznemu wzrostowi. W 2019 roku w rodzinach zastępczych przebywało łącznie 5 dzieci pochodzących z terenu gminy Jutrosin, natomiast w 2018 roku 4 dzieci.

Wykres 22. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Gmina Jutrosin uczestniczy również w programie „Karta Dużej Rodziny” funkcjonującym zgodnie z ustawą z dnia 5 grudnia 2014 roku. Karta stanowi system zniżek skierowanych do rodzin posiadających przynajmniej troje dzieci. Uprawnia ona do korzystania z oferty kulturalnej, rekreacyjnej czy transportowej na terenie całego kraju. W 2019 roku wydano 609 Kart dla 144 rodzin wielodzietnych. Koszt obsługi tego zadania wyniósł 1 030,45 zł.

W ramach wspierania rodziny Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje z innymi instytucjami takimi jak: placówki oświatowe, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policja, Zespół Interdyscyplinarny, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, organizacje pozarządowe oraz placówki służby zdrowia.

Organizacją czasu wolnego dzieci i młodzieży na terenie Gminy zajmują się między innymi systematycznie doposażane i rozwijane świetlice wiejskie, w miejscowościach: Bartoszewice, Domaradzice, Dubin, Grąbkowo, Janowo, Jeziora, Nad Stawem, Ostoje, Pawłowo, Płaczkowo, Rogożewo, Nowy Sielec, Szkaradowo, Śląskowo oraz Zaborowo.

Funkcjonująca na terenie gminy Jutrosin Fundacja Rodziny Duda im. Maksymiliana Duda, podejmuje działania o charakterze społecznym, edukacyjnym, jak i kulturalnym oraz wspiera dzieci i młodzież, szczególnie te, którym trudna sytuacja materialna utrudnia rozwój. Fundacja stara się wyrównywać szanse społeczne dzieci i młodzieży, m.in. poprzez prowadzenie programów stypendialnych, działalność Akademii Duda, która poza edukacją i rozwojem osobistym dzieci i młodzieży,

umożliwia również spotkania z rówieśnikami, czy realizowanie warsztatów i projektów, takich jak: „Otwórz oczy zobacz siebie”, „Wzmacniam siebie i poczucie własnej wartości” i inne.

W zakresie wspierania rodziny działania podejmuje również Fundacja Memento z siedzibą w Jutrosinie. Realizuje ona „Program wzmacniania rodzin 10-14”, który jest cyklem spotkań trwających łącznie 7 tygodni. Program ma na celu wzmacnianie kompetencji rodzicielskich, poprzez prezentowanie metod i form procesu edukacyjno-korekcyjnego, a także wspieranie postaw prozdrowotnych i prorodzinnych. Innym przedsięwzięciem realizowanym przez Fundację w zakresie wsparcia rodzin oraz dzieci i młodzieży jest projekt „Wspieramy przedszkola”, mający na celu stworzenie odpowiednich warunków edukacyjnych i rozwojowych dla dzieci z obszarów wiejskich. W ramach projektu, m.in. doposaża się przedszkola oraz adaptuje istniejące pomieszczenie pod cele dydaktyczne.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejszy obszar problemowy w dziedzinie planowania strategicznego:

- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wynikająca z niskich kompetencji rodzicielskich,
- stosunkowo słabo rozwinięta oferta zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży, zwłaszcza dla tych, pochodzących z rodzin dysfunkcyjnych,
- wzrost kosztów odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej oraz wzrost liczby dzieci odbieranych od rodzin biologicznych,
- ograniczona liczba etatów asystenta rodziny, w porównaniu do zapotrzebowanie na jego usługi.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązanymi z dziedziną „Wspieranie rodziny” są:

- **edukacja** (w szczególności w kontekście wyrównywania szans edukacyjnych uczniów oraz wsparcia rodziców w edukowaniu ich dzieci i młodzieży);
- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** (jednym z kluczowych czynników zwiększających ryzyko wystąpienia trudności w zaspokajaniu podstawowych potrzeb bytowych przez rodziny jest problem związany z bezrobociem);

- **wsparcie osób niepełnosprawnych** (szczególną uwagę należy zwrócić na rodziny z dziećmi z niepełnosprawnością, które spotykają się z wieloma ograniczeniami i trudnościami w codziennym życiu);
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych** (uzależnienie jednego z członków rodziny prowadzi do występowania dysfunkcjonalności rodziny i problemów wszystkich ich członków).

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Udzielanie wsparcia rodzinom, zwłaszcza rodzinom z problemami opiekuńczo-wychowawczymi oraz wspieranie podstawowych funkcji rodziny poprzez wzmacnianie kompetencji rodzicielskich, a także ogólna poprawa funkcjonowania psychospołecznego dzieci i młodzieży.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Organizowanie oraz współfinansowanie wypoczynku zimowego i letniego dla dzieci i młodzieży.	Liczba osób korzystających z wypoczynku zimowego i letniego.
2	Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze, pomocy asystenta rodziny.	Liczba rodzin z dziećmi objętych wsparciem asystenta rodziny.
3	Funkcjonowanie rodzin wspierających.	Liczba osób objętych pomocą rodziny wspierającej.
4	Organizowanie warsztatów dla rodziców wzmacniających kompetencje wychowawcze.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach wzmacniających kompetencje wychowawcze.
5	Rozpowszechnianie informacji dla rodzin na temat możliwości poradnictwa rodzinnego i psychologicznego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów.	Liczba rozpowszechnionych informacji na temat poradnictwa rodzinnego i psychologicznego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów.
6	Zabezpieczenie potrzeb bytowych rodzin – zapewnienie pomocy materialnej i niematerialnej.	Liczba rodzin objętych pomocą materialną i niematerialną.
7	Organizowanie szkoleń dla osób pracujących w obszarze wspierania rodziny.	Liczba osób pracujących w obszarze wspierania rodziny objętych szkoleniami.

8	Organizowanie różnego rodzaju działań i aktywności mających na celu integrację rodzin.	Liczba zorganizowanych działań mających na celu integrację rodzin oraz liczba ich uczestników.
9	Utworzenie Świetlicy Środowiskowej wspierających lokalną społeczność w procesie wychowywania dzieci i młodzieży.	Liczba osób uczestniczących w zajęciach Świetlicy Środowiskowej, liczba zajęć zorganizowanych dla uczestników Świetlicy.
10	Monitorowanie sytuacji zdrowotnej i edukacyjnej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.	Liczba rodzin i dzieci objętych monitorowaniem.
11	Wsparcie w zakresie organizowania czasu wolnego dzieciom i młodzieży poprzez prowadzenie różnorodnych form wsparcia dziennego.	Ilość dzieci i młodzieży biorących udział w zorganizowanych formach wsparcia dziennego.
12	Kontynuowanie i pogłębianie współpracy z organizacjami pozarządowymi na rzecz wspierania rodziny.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
13	Zapewnienie dostępności do specjalistycznego poradnictwa rodzinnego w zakresie wsparcia prawnego i psychologicznego.	Liczba rodzin objętych wsparciem specjalistycznego poradnictwa.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MGOPS, UMiG.	Placówki oświatowe, NGO, PCPR.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

1.2. Wsparcie osób niepełnosprawnych

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

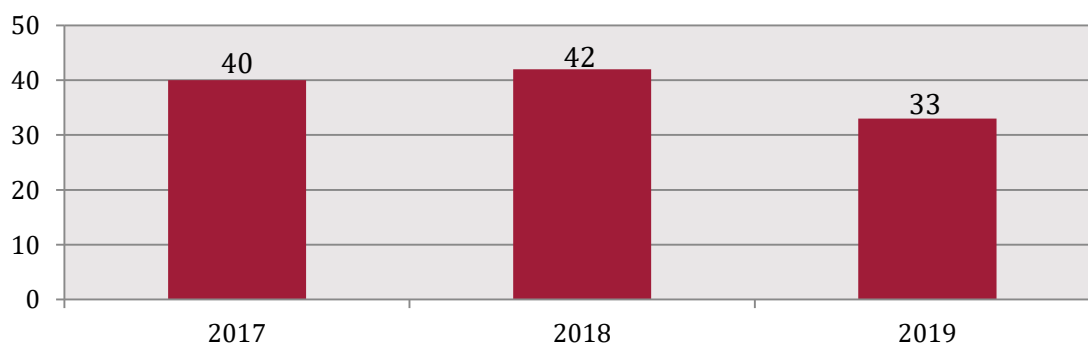
Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby niepełnosprawnej z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności do wykonywania pracy zawodowej*. Osoby niepełnosprawne dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności.

Wartym podkreślenia jest fakt, że osoby niepełnosprawne tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji.

W 2019 roku niepełnosprawność jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowała się na trzecim miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia.

W 2019 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 33. Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba rodzin, którym udzielono pomocy z tego powodu ulegała wahaniom, jednakże w 2019 roku przyjęła najniższą wartość.

Wykres 23. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2017-2019. W 2019 roku przyznano 546 świadczeń na łączną kwotę 103 427,00 zł, w 2018 roku liczba świadczeń wyniosła 598 na kwotę 94 573,00 zł, z kolei w 2019 roku kształtowała się na poziomie 457 świadczeń na kwotę 69 921,00 zł. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba przyznanych świadczeń ulegała wahaniom – w stosunku do 2017 roku nastąpił wzrost o 19%, natomiast w porównaniu do 2018 roku – spadek o 9%.

Tabela 15. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba świadczeń	457	598	546
kwota świadczeń (zł)	69 921,00	94 573,00	103 427,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności kształtowała się w stosunku do ubiegłych lat na niższym poziomie. W 2017 roku przyznano 1 448 świadczeń, w 2018 roku – 1 360, natomiast w 2019 roku – 1 311. Różnica pomiędzy 2017 rokiem, a 2019 rokiem kształtuje się zatem na poziomie 137 świadczeń.

Tabela 16. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba świadczeń	1 448	1 360	1 311
kwota świadczeń (zł)	221 544,00	214 647,00	248 090,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku przyznano 600 świadczeń dla osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia, w 2018 roku – 583, natomiast w 2017 roku – 582. W ostatnich latach obserwowany jest wzrost liczby przyznanych zasiłków w tym zakresie.

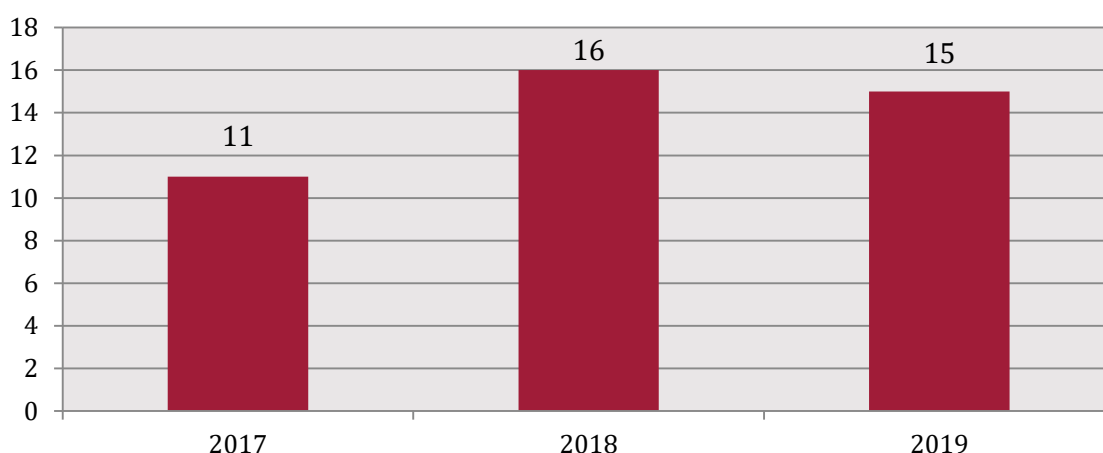
Tabela 17. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba świadczeń	582	583	600
kwota świadczeń (zł)	89 046,00	92 341,00	113 763,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku z usług opiekuńczych (przysługujących osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób) skorzystało 15 osób. W ostatnich dwóch latach liczba ta utrzymywała się na zbliżonym poziomie, jednakże patrząc z perspektywy ostatnich trzech lat, można zauważyć niewielki wzrost liczby osób korzystających z tego typu usług.

Wykres 24. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Uczniom z terenu Gminy posiadającym potrzebę wczesnego wspomaganie rozwoju, w tym dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami zapewnia się odpowiednie warunki edukacyjne. Najwięcej uczniów ze specjalnymi potrzebami uczęszczało do szkół w Dubinie oraz Szkaradowie. W roku szkolnym 2019/2020 liczba uczniów wymagających wspomaganie w placówce w Szkaradowie wyniosła 36 osób i wzrasta ona z roku na rok. Największa liczba dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności uczęszcza natomiast do Szkoły Podstawowej w Jutrosinie. Dla uczniów wymagających pomocy w nauce oferowane jest wsparcie w postaci:

- zajęć korekcyjno-kompensacyjnych,
- zajęć dydaktyczno-wyrównawczych,
- opieki logopedy,
- opieki pedagoga,
- opieki psychologa,
- zajęć terapeutycznych,
- współpracy z rodzicami,
- stosowania w praktyce dydaktycznego oceniania kształtującego,
- pomocy nauczyciela wspomagającego¹⁵.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- niepełnosprawność jako jeden z najczęstszych powodów korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców gminy Jutrosin,
- wzrost liczby osób korzystających z zasiłków pielęgnacyjnych dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przez 21 rokiem życia, na przestrzeni ostatnich lat,
- stosunkowo ograniczona oferta pomocowa, integracyjna oraz rehabilitacyjna dla osób niepełnosprawnych,
- ryzyko wykluczenia zawodowego i społecznego osób niepełnosprawnych zamieszkujących Gminę.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązanymi z dziedziną „Wsparcie osób niepełnosprawnych” są:

- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – trudności w podjęciu zatrudnienia przez osoby z niepełnosprawnością wynikające z braku umiejętności poruszania się po rynku pracy, niskich kwalifikacji oraz trudności związanych z powrotem na rynek pracy osób po przebytych kryzysach zdrowotnych; działalność w tym zakresie powinna być realizowana we współpracy z PUP;

¹⁵ Strategia Rozwoju Gminy Jutrosin na lata 2020-2030.

- **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wraz ze starzeniem się społeczeństwa wzrasta ilość osób z orzeczoną niepełnosprawnością. W związku z tym istnieje powiązanie skali i rodzaju zadań kierowanych do seniorów mających różne rodzaje niepełnosprawności, które będą wspierać ich zdrowe funkcjonowanie;
- **ubóstwo** – wynikające z niskiej wysokości świadczeń emerytalno-rentowych osób niepełnosprawnych oraz ograniczonej możliwości pozyskiwania nowych dochodów;
- **zdrowie** – przede wszystkim w kontekście dostępu do usług medycznych, w tym rehabilitacji oraz dostępności do świadczeń, których realizacja zależy od wysokości środków przekazywanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Ograniczenie skutków niepełnosprawności poprzez stwarzanie odpowiednich warunków życiowych osobom z niepełnosprawnościami, a także wyrównywanie ich szans w sferze społecznej oraz zawodowej.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Dostosowywanie infrastruktury gminnej do potrzeb osób niepełnosprawnych.	Liczba działań zmierzających do dostosowania infrastruktury gminnej do potrzeb osób niepełnosprawnych.
2	Świadczenie usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych.	Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z usług opiekuńczych.
3	Stworzenie warunków do integracji społecznej osób niepełnosprawnych poprzez organizację imprez sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych lub turystycznych.	Liczba zorganizowanych integracyjnych przedsięwzięć o charakterze sportowym, kulturalnym, rekreacyjnym lub turystycznym dla osób niepełnosprawnych.
4	Inicjowanie utworzenia Warsztatu Terapii Zajęciowej na terenie Gminy.	Liczba uczestników Warsztatu Terapii Zajęciowej.
5	Rozpowszechnianie informacji na temat wolontariatu przy osobach niepełnosprawnych.	Liczba wolontariuszy pomagających osobom niepełnosprawnym.

6	Zabezpieczenie potrzeb bytowych osób niepełnosprawnych – zapewnienie pomocy materialnej i niematerialnej.	Liczba osób niepełnosprawnych objętych pomocą materialną i niematerialną.
7	Podnoszenie świadomości społecznej dotyczącej osób niepełnosprawnych – działania edukacyjne i promocyjne, mające na celu przełamywanie barier mentalnych i kreowanie właściwych postaw społecznych wobec niepełnosprawności.	Liczba zorganizowanych kampanii promocyjnych oraz działań edukacyjnych podnoszących świadomość społeczną w zakresie niepełnosprawności.
8	Nawiązywanie i pogłębianie współpracy z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność na rzecz osób niepełnosprawnych.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
9	Rozwój kompetencji zawodowych pracowników zajmujących się obsługą i wsparciem osób niepełnosprawnych, w tym pracowników Urzędu Miasta i Gminy oraz Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jutrosinie.	Liczba osób biorących udział w warsztatach, szkoleniach wzmacniających kompetencje zawodowe.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MGOPS, UMiG.	PCPR, placówki zdrowia, NGO, placówki oświatowe, PUP.	Środki własne, budżet państwa, PFRON, środki europejskie.

1.3. Zdrowie psychiczne

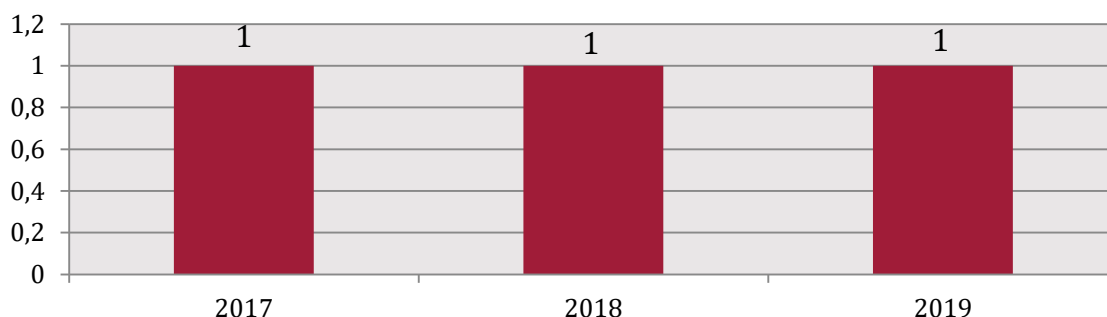
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian¹⁶.

Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim pozostałe problemy społeczne, na temat których możemy znaleźć wyczerpujące statystyki.

Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w ostatnich trzech latach kształtowała się na niskim poziomie – na przestrzeni lat 2017-2019 wynosiła 1.

Wykres 25. Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

¹⁶www.psychiatriapolska.pl

W gminie bezpłatne porady psychologiczne dla mieszkańców udziela psycholog w Punkcie Konsultacyjnym. Wsparcie psychologiczne można uzyskać również w gabinecie psychologicznym, przynależącym do jednej z przychodni na terenie Gminy.

Istotnym zasobem w zakresie wsparcia osób cierpiących na zaburzenia psychiczne jest Fundacja Memento, mająca swoją siedzibę w Jutrosinie. Fundacja realizuje m.in. projekt „Przestrzeń na otwartość”, będący cyklem warsztatów i zajęć, którego głównym celem jest „przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób cierpiących na zaburzenia psychiczne i dodatkowo zagrożonych zachorowaniem lub już cierpiących na chorobę nowotworową z orzeczoną niepełnosprawnością (najczęściej całkowita niesamodzielność, zasiłek pielęgnacyjny)¹⁷”. Projekt odpowiada na potrzeby związane z brakiem oferty pomocowej na terenie Gminy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, brakiem wsparcia tych osób w procesie readaptacji, niskim poziomem wiedzy społeczności lokalnej na temat chorób psychicznych, lękiem osób borykających się z zaburzeniami psychicznymi oraz ich rodzin związanych z chorobą.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie wykluczeniem społecznym i zawodowym osób z zaburzeniami psychicznymi,
- brak wystarczającej oferty wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązanymi z dziedziną „zdrowie psychiczne” są:

- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – trudności w podjęciu zatrudnienia przez osoby nie będące w pełni sił psychicznych powinny być przezwyciężane we współpracy ze specjalistami z zakresu psychoterapii i szeroko rozumianego zdrowia psychicznego;
- **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wraz ze starzeniem się społeczeństwa wzrasta ilość osób osamotnionych, pozbawionych jakichkolwiek aktywności społecznych czy kontaktów towarzyskich. Poczucie osamotnienia

¹⁷ <http://fundacjamemento.pl/>.

- i bezużyteczności pozostaje w ścisłym związku z percepcją swojej osoby, poczuciem własnej wartości, a co za tym idzie – ze stanem zdrowia psychicznego;
- **ubóstwo** – wynikające z niskiej wysokości świadczeń emerytalno-rentowych osób niezdolnych do pracy z powodu chorób/zaburzeń na tle psychicznym. Długotrwałe ubóstwo powstrzymuje człowieka przed realizacją celów, stawia go w sytuacji bez wyjścia, potrafi również skutecznie sparaliżować funkcjonowanie rodziny, jako podstawowej komórki społecznej;
 - **zdrowie** – przede wszystkim w kontekście dostępu do usług medycznych, w tym grup samopomocowych, psychoterapii, których realizacja zależy od wysokości środków przekazywanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia;
 - **przemoc i uzależnienia** – trwanie w obu tych sytuacjach – zarówno w uzależnieniu lub współuzależnieniu, doznawaniu przemocy lub bycia sprawcą przemocy związane jest z szeregiem negatywnych uczuć oraz bardzo silnym stresem, co bezpośrednio i trwale wpływa na jakość zdrowia psychicznego.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Rozwój infrastruktury pomocowej skierowanej do osób cierpiących na zaburzenia psychiczne oraz przewlekłe choroby psychiczne oraz podnoszenie świadomości społeczności lokalnej na temat zaburzeń psychicznych, w celu ograniczania zjawiska wykluczenia społecznego tej grupy osób.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Prowadzenie kampanii informacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych.
2	Zwiększanie świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego poprzez kampanie profilaktyczne, wykłady, spotkania ze specjalistami.	Liczba przeprowadzonych kampanii społecznych na temat zdrowia psychicznego.
3	Wczesna profilaktyka szkolna dotycząca kwestii zdrowia psychicznego – prowadzenie programów profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.	Liczba uczniów biorących udział w warsztatach profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.
4	Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży w przedszkolach, szkołach i placówkach.	Liczba osób, którym udzielono pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

5	Przeprowadzenie warsztatów dla uczniów dotyczących systemu poradnictwa i pomocy w stanach kryzysu psychicznego.	Liczba uczestników warsztatów.
6	Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie oraz Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób z zaburzeniami psychicznymi.	Liczba działań podjętych we współpracy z PCPR oraz PUP.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MGOPS, UMiG.	Placówki ochrony zdrowia, NGO, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

1.4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Jako trzeci wskaźnik choroby są to zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny¹⁸. Posługując się wskaźnikami europejskimi oraz na podstawie danych szacunkowych PARPA, można szacować, iż liczba uzależnionych od alkoholu w Polsce wynosi 600-800 tys., z czego 80% stanowią mężczyźni. Z kolei populacja osób pijących ryzykownie i szkodliwie szacowana jest w Polsce na około 2-3 mln osób. Dorośli członkowie rodzin alkoholowych tj. takich gdzie nadużywanie alkoholu zaburza życie rodzinne, stanowią w Polsce populację liczącą 1,5-2 mln osób. Dzieci i młodzież w rodzinach alkoholowych to w Polsce populacja licząca 1,5-2 mln osób.

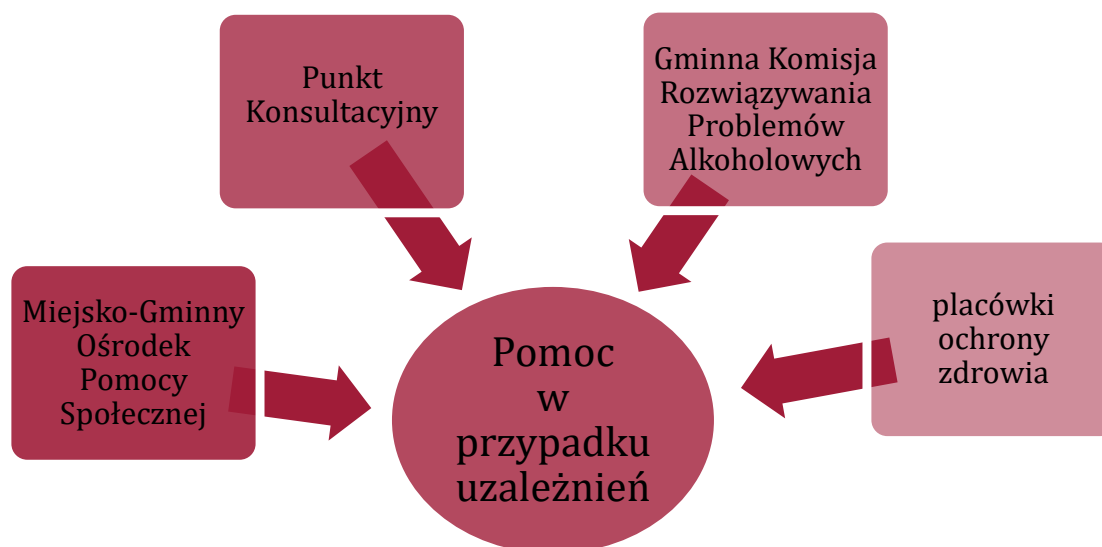
¹⁸Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.

Działaniami określonymi w ustawie o wychowaniu w trzeźwości przeciwdziałaniu alkoholizmowi zajmuje się Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zadania przez nią podejmowane wynikają między innymi z przyjętego uchwałą Nr XXIII/161/2020 Rady Miejskiej w Jutrosinie z dnia 26 listopada 2020 roku *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Miasta i Gminy Jutrosin na 2021 rok*.

Do zadań mających zostać realizowane w 2021 roku przez GKRPA zawartych w Programie należą:

- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu oraz osób doznających przemocy w rodzinie, w szczególności z problemem alkoholowym,
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych,
- wspomaganie działalności instytucji i stowarzyszeń służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych¹⁹.

Poniżej przedstawione zostały miejsca, w których na terenie gminy Jutrosin mieszkańcy mogą uzyskać pomoc w przypadku problemu uzależnienia.

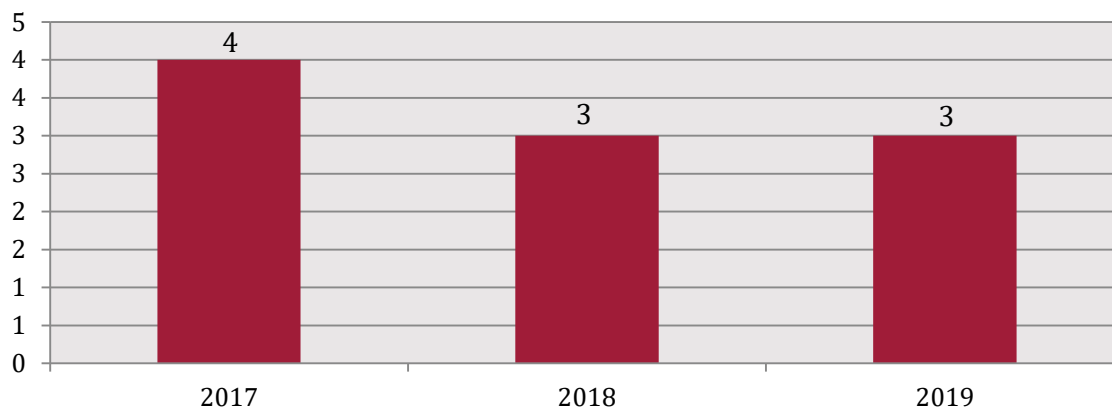

¹⁹Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Miasta i Gminy Jutrosin na 2021 rok (uchwała Nr XXIII/161/2020 Rady Miejskiej w Jutrosinie z dnia 26 listopada 2020 roku).

W 2019 roku alkoholizm jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdował się na ósmym miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia.

W 2019 roku z pomocy Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jutrosinie z powodu uzależnienia od alkoholu skorzystały tylko 3 rodziny. Możemy zauważyć, że na przestrzeni lat 2017-2019 liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu utrzymywała się na względnie stałym poziomie. W omawianych latach żadna z rodzin na terenie Gminy nie korzystała z pomocy i wsparcia z powodu narkomanii.

Wykres 26. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Na przestrzeni lat 2017-2019 z powodu uzależnienia od alkoholu pomoc i wsparcie otrzymał 1% rodzin, spośród wszystkich rodzin otrzymujących pomoc z Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jutrosinie.

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają również działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Jutrosinie, w ramach przysługujących jej uprawnień. Według stanu na koniec 2019 roku Komisja liczyła 6 członków. W 2019 roku przeprowadzili oni rozmowy z 10 osobami uzależnionymi od alkoholu oraz 10 członkami rodzin osób uzależnionych. Jednocześnie w omawianym roku Komisja podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce uzależnienia wobec 5 osób uzależnionych od alkoholu, a wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego wobec 4 osób. W stosunku do roku

ubiegłego odnotowany został wzrost liczby osób uzależnionych, liczby osób w ich rodzinach, z którymi przeprowadzono rozmowy oraz pozostałych danych wyróżnionych wyżej. Dane dotyczące działań GKRPA w Jutrosinie podejmowanych wobec osób uzależnionych w latach 2017-2019 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 18. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Jutrosinie wobec osób uzależnionych w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	10	2	10
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	4	2	10
liczba osób w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia	10	2	5
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	4	2	4

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

Punkt Konsultacyjny w ciągu 2019 roku czynny był 13 godzin w miesiącu. Pomoc i wsparcie uzyskują tam osoby uzależnione, współuzależnione, dzieci z rodzin dotkniętych przemocą lub alkoholizmem rodziców, osoby doznające przemocy w rodzinie lub stosujące przemoc.

W 2019 roku w Punkcie Konsultacyjnym udzielono 20 porad dla 10 osób z problemem alkoholowym oraz 72 porady dla 28 dorosłych członków rodzin osób uzależnionych od alkoholu. Dane źródłowe wykazują, że na przestrzeni ostatnich lat liczba osób z problemem alkoholowym zgłaszających się po poradę do Punktu utrzymywała się na względnie stałym poziomie, z kolei liczba dorosłych członków rodzin osób uzależnionych od alkoholu, w tym osób współuzależnionych i DDA systematycznie wzrastała. W 2019 w porównaniu do 2017 roku nastąpił wzrost liczby członków rodzin osób uzależnionych, którym udzielono porady w Punkcie Konsultacyjnym o 87%.

Tabela 19. Liczba osób oraz udzielonych im porad w Punkcie Konsultacyjnym w latach 2017-2019

wyszczególnienie		2017	2018	2019
OSOBY Z PROBLEMEM ALKOCHOLOWYM	liczba osób	8	10	10
	liczba porad	21	18	20
DOROŚLI CZŁONKOWIE RODZINY OSOBY UZALEŻNIONEJ (W TYM WSPÓLUZALEŻNIONYCH I DDA)	liczba osób	15	17	28
	liczba porad	35	55	72

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

Na terenie gminy Jutrosin nie prowadzi działalności żadna samopomocowa grupa wsparcia dla osób z problemem alkoholowym (grupa AA), nie funkcjonują również samopomocowe grupy wsparcia dla dorosłych członków rodzin z problemem alkoholowym (Al-Anon) oraz dla dorosłych dzieci alkoholików (DDA).

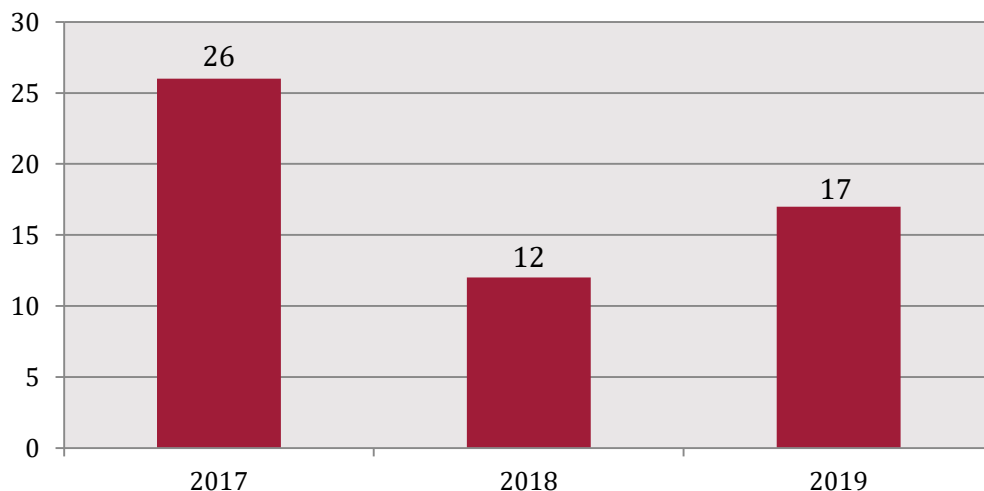
GKRPA zajmuje się również profilaktyką zachowań ryzykownych. Na przestrzeni lat 2017-2019 przeprowadzone zostały programy rekomendowane w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez PARPA, ORE, KBdsPN, IPiN i wówczas wzięło w nich udział:

- w 2017 roku 13 nauczycieli,
- w 2018 roku 370 uczniów, 13 nauczycieli i 170 rodziców,
- w 2019 roku 64 uczniów i 4 nauczycieli (Program Unplugged).

W 2019 roku prowadzone były również autorskie warsztaty edukacyjno-profilaktyczne dla dzieci i młodzieży z zakresu profilaktyki uzależnień pn. „Narkotykowa loteria – na kogo wypadnie?”.

Kolejną analizowaną kwestią jest liczba zatrzymanych kierujących w stanie nietrzeźwości na terenie gminy Jutrosin w latach 2017-2019. W 2019 roku zatrzymano 17 nietrzeźwych kierujących, w 2018 roku – 15, natomiast w 2017 roku – 26. W latach 2017-2019 dostrzec można wahania liczby zatrzymanych osób – w 2019 roku w porównaniu do roku ubiegłego nastąpił wzrost o 42%, z kolei w stosunku do 2017 roku – spadek o 35%.

Wykres 27. Zatrzymania kierujących w stanie nietrzeźwości na terenie gminy Jutrosin w latach 2017-2019

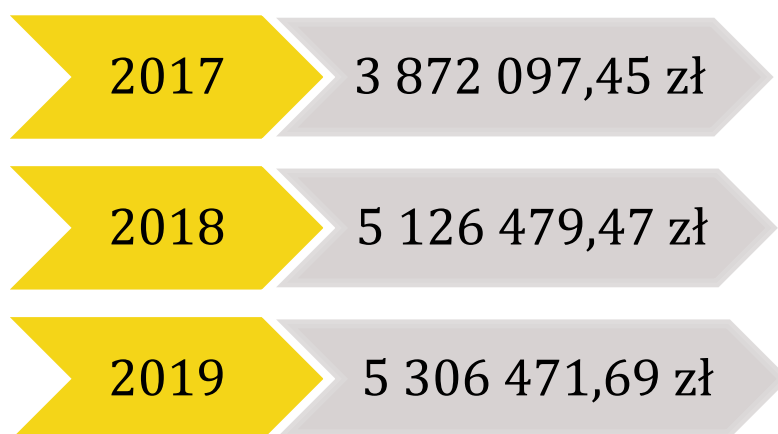

Źródło: dane z Komendy Powiatowej Policji w Rawiczu

RYNEK NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

W roku 2019 wartość alkoholu sprzedanego na terenie gminy Jutrosin wyniosła łącznie 5 306 471,69 zł, w tym 2 689 370,38 zł o zawartości alkoholu do 4,5% (oraz piwa), 216 951,67 zł o zawartości alkoholu od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa) oraz 2 400 149,64 zł o zawartości alkoholu powyżej 18%. W stosunku do roku poprzedniego, łączna wartość sprzedanego na terenie Gminy alkoholu uległa zmniejszeniu.

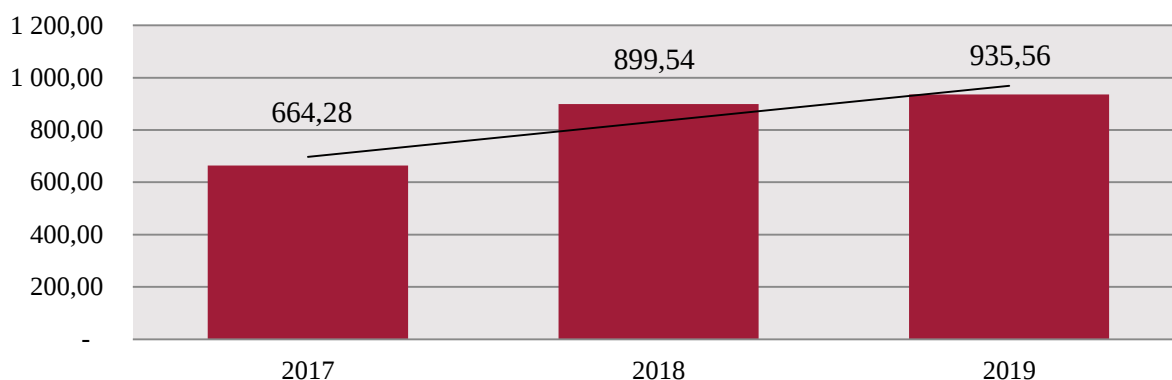
Rysunek 4. Łączna wartość sprzedanego na terenie gminy Jutrosin alkoholu w latach 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku wartość sprzedanego alkoholu na 1 mieszkańca powyżej 18 roku życia kształtowała się na poziomie 935,56 zł. Na przestrzeni ostatnich trzech lat zauważalny jest systematyczny wzrost tej wartości.

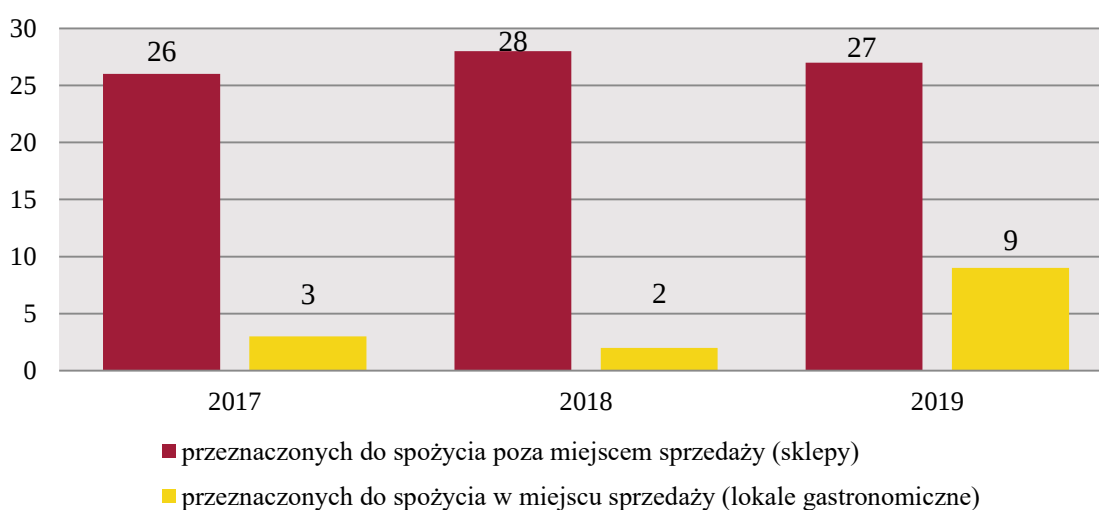
Wykres 28. Wartość sprzedanego na terenie gminy Jutrosin alkoholu na 1 mieszkańca powyżej 18 roku życia w latach 2017-2019 (w złotych)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku na terenie gminy Jutrosin znajdowało się łącznie 36 punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 27 przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) i 9 przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne). Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba lokali gastronomicznych znacznie wzrosła – w 2019 roku w stosunku do roku ubiegłego o nowych 7 punktów.

Wykres 29. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Jutrosin na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

Istotnym zasobem działającym w sferze pozarządowej w obszarze uzależnień na terenie Gminy jest wspomniana wyżej Fundacja Memento. Osoby borykające się z problemem nadużywania lub uzależnienia od marihuany, bądź haszyszu skorzystać mogą z programu CANDIS, będącym indywidualnym programem terapeutycznym, skierowanym do osób powyżej 16 r.ż.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- wzrost liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie Gminy,
- wzrost wartości sprzedanego alkoholu na 1 dorosłego mieszkańca Gminy, na przestrzeni ostatnich lat,
- występowanie problemu kierowania pod wpływem alkoholu na terenie Gminy,
- ryzyko wystąpienia problemu przemocy oraz innych niekorzystnych zjawisk, będących często przyczyną spożywania alkoholu w sposób problemowy.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązanymi z dziedziną „Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych” są:

- **wspieranie rodziny** – przede wszystkim w kontekście negatywnego wpływu zjawiska uzależnienia na prawidłowe pełnienie ról rodzicielskich, zapewnienie stabilnego środowiska wychowawczego oraz wypełnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczej przez rodzinę. Życie w chronicznym stresie i zagrożeniu przemocą w przypadku np. żon alkoholików często prowadzi do znacznego obniżenia ich sprawności psychofizycznej i do zaburzeń emocjonalnych. Zachowanie osób uzależnionych często nacechowane jest przemocą, agresją, zaniedbywaniem podstawowych obowiązków rodzinnych, przyczynia się do destrukcji życia ich rodzin, zaburzeń zdrowia somatycznego i psychicznego oraz stygmatyzacji społecznej. Zagrożeniem są także uszkodzenia rozwoju psychofizycznego dzieci i młodzieży pijących alkohol oraz używających środki psychoaktywne;
- **ubóstwo** – małżonkowie i najbliżsi osób uzależnionych często doświadczają niedostatku materialnego z powodu utraty zdolności do pracy lub niskich

wynagrodzeń czy dużych wydatków, np. na alkohol. Często dochodzi do marnowania wsparcia w ramach pomocy społecznej;

- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – osoby uzależnione na skutek postępującej degradacji psychofizycznej tracą zdolność do efektywnego funkcjonowania w rolach społecznych i zawodowych, tracą posiadane miejsca pracy i mają ograniczone zdolności do skutecznego poszukiwania zatrudnienia;
- **przeciwdziałanie przemocy w rodzinie** – przede wszystkim poprzez bardzo częste współwystępowanie zjawiska przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym,
- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim poprzez bardzo częste współwystępowanie zjawiska przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Poprawa skuteczności wsparcia w obszarze rozwiązywania problemu uzależnień oraz stałe poszerzanie oferty pomocowej w tym zakresie.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Kierowanie do sądu wniosków o zobowiązanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia odwykowego.	Liczba wniosków skierowanych do sądu.
2	Udzielanie pomocy materialnej rodzinom z problemem uzależnienia po przeprowadzaniu wywiadów środowiskowych.	Liczba rodzin, którym udzielona została pomoc materialna.
3	Prowadzenie punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin.	Liczba udzielonych porad dla osób uzależnionych i ich rodzin.
4	Organizowanie na terenie Gminy grup samopomocowych skierowanych do osób uzależnionych od alkoholu (AA), dorosłych dzieci alkoholików (DDA) oraz osób współuzależnionych.	Liczba członków grup samopomocowych funkcjonujących na terenie Gminy.
5	Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie pomocy osobom uzależnionym i członkom ich rodzin w obszarze leczenia uzależnień.	Liczba działań podjętych w ramach współpracy międzyinstytucjonalnej w obszarze leczenia uzależnień.

6	Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego typu stacjonarnego i ambulatoryjnego.	Liczba osób wobec, których podjęte zostały rozmowy motywujące.
7	Organizowanie szkoleń dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych grup zawodowych z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.	Liczba uczestników zorganizowanych szkoleń z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.
8	Monitorowanie i diagnozowanie problemów uzależnień w Gminie.	Liczba podjętych działań mających na celu monitorowanie i diagnozowanie problemów uzależnień.
9	Kierowanie osób potrzebujących pomocy do wyspecjalizowanych placówek leczenia uzależnień.	Liczba osób skierowanych do wyspecjalizowanych placówek.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MGOPS, GKRPA.	UMiG, placówki ochrony zdrowia.	Środki własne, środki europejskie, NFZ.

CEL OPERACYJNY NR 2

Intensyfikacja działań profilaktycznych w zakresie walki z uzależnieniami oraz ryzykownego używania substancji psychoaktywnych.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Kontynuacja realizacji w szkołach programów profilaktycznych rekomendowanych przez PARPA, ORE, KBdsPN, IPiN związanych z tematyką uzależnień.	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktyki.
2	Realizacja w szkołach warsztatów i innych form edukacyjnych uwzględniających zagadnienia dotyczące uzależnień.	Liczba uczestników warsztatów i innych form edukacyjnych.
3	Organizowanie wypoczynku z programem socjoterapeutycznym i profilaktycznym dla dzieci z rodzin dotkniętych problemami uzależnień.	Liczba dzieci biorących udział w wypoczynku z programem socjoterapeutycznym i profilaktycznym.

4	Realizacja szkoleń dla właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych i dla sprzedawców dotyczącego konsekwencji prawnych, moralnych i społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu, przy szczególnym uwzględnieniu treści Ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.	Liczba właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz sprzedawców objętych szkoleniami.
5	Wspieranie działalności sportowo-rekreacyjnej oraz świetlic na terenie Gminy.	Liczba osób uczestniczących w zajęciach sportowo-rekreacyjnych oraz w zajęciach prowadzonych przez świetlice.
6	Utworzenie świetlicy socjoterapeutycznej na terenie Gminy.	Liczba dzieci i młodzieży korzystających z oferty świetlicy socjoterapeutycznej.
7	Organizowanie działań promujących wśród dzieci i młodzieży zdrowy styl życia i życie wolne od uzależnień.	Liczba uczestników działań promujących zdrowy styl życia i życie wolne od uzależnień.
8	Realizacja warsztatów profilaktycznych dla rodziców dotyczących profilaktyki uzależnień.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach profilaktycznych.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MGOPS, GKRPA, placówki oświatowe.	UMiG, GCKiR.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie, NFZ.

CEL OPERACYJNY NR 3

Podnoszenie świadomości społeczności lokalnej w zakresie problematyki uzależnień oraz odpowiedzialnego spożywania alkoholu, a także promowanie postaw prozdrowotnych.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności społecznych mieszkańców Gminy w zakresie czynników chroniących w przeciwdziałaniu uzależnieniom poprzez: szkolenia, wykłady, czy też kampanie profilaktyczne.	Liczba osób uczestniczących w konferencjach i innych formach szkoleniowych.
2	Podnoszenie poziomu wiedzy kadry pomocy społecznej oraz pracowników placówek oświatowych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.	Liczba pracowników pomocy społecznej i placówek oświatowych uczestniczących w szkoleniach w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.

3	Opracowywanie i upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia.	Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia.
4	Utrwalanie postaw abstynenckich poprzez realizację działań polegających na promowaniu zdrowego stylu życia.	Liczba działań podjętych w celu promowania wśród mieszkańców zdrowego stylu życia.
5	Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach i akcjach informacyjno-edukacyjnych, skierowanych do różnych grup odbiorców służących profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień.	Liczba działań podjętych w ramach ogólnopolskich i lokalnych kampanii informacyjno-edukacyjnych
6	Realizowanie działań profilaktycznych wśród mieszkańców Gminy mających na celu uświadomienie negatywnych konsekwencji spożywania alkoholu, a przede wszystkim: wczesnej inicjacji alkoholowej przez dzieci i młodzież, spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży oraz prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu.	Liczba zorganizowanych działań profilaktycznych, liczba uczestników.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MGOPS, GKRPA.	UMiG, GCKiR, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia.	Środki własne, środki europejskie, budżet państwa.

1.5. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

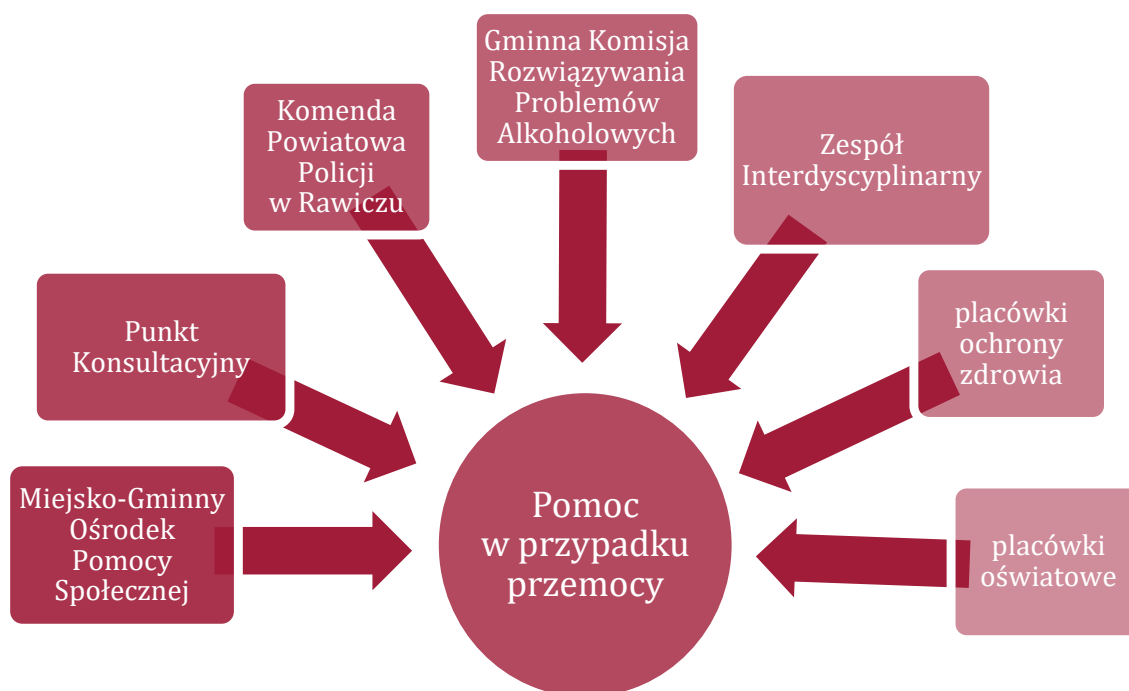
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: „przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, narażające szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy jest potrzeba podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości podejmowania działań prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w gminie Jutrosin zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny w Jutrosinie. W skład ZI wchodzi przedstawiciele:

- jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Policji,
- oświaty,
- ochrony zdrowia,
- organizacji pozarządowych.

Celem działania Zespołu jest skoordynowanie wszystkich działań instytucji i organów zaangażowanych w niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Poniżej przedstawione zostały miejsca, gdzie na terenie gminy Jutrosin mieszkańcy mogą uzyskać pomoc i wsparcie w przypadku doświadczania przemocy w rodzinie.

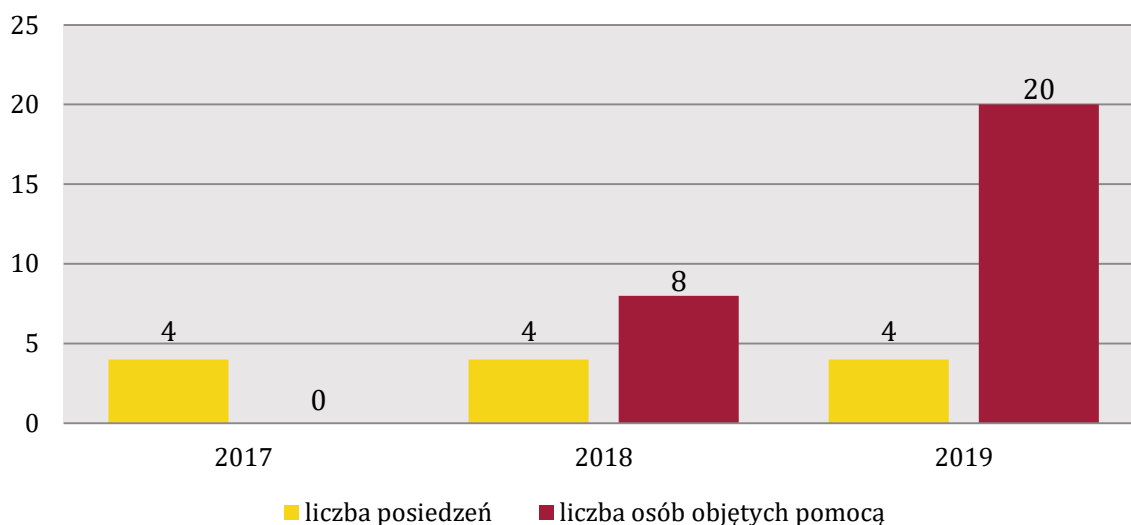

Działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochronę ofiar tej przemocy zawarte zostały w *Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020* przyjętym uchwałą Nr XXXVII/218/2014 Rady Miejskiej w Jutrosinie z dnia 24 kwietnia 2014 r. Głównym celem Programu jest „przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochrona ofiar przemocy w Gminie Jutrosin²⁰”.

Liczbę posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego w Jutrosinie oraz liczbę rodzin objętych ich pomocą w latach 2017-2019 przedstawia poniższy wykres. Z danych źródłowych wynika, że na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba rodzin objętych pomocą Zespołu systematycznie wzrastała, natomiast liczba posiedzeń była stała.

²⁰ Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 (Uchwała Nr XXXVII/218/2014 Rady Miejskiej w Jutrosinie z dnia 24 kwietnia 2014 r.).

Wykres 30. Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego w Jutrosinie oraz liczba rodzin objętych ich pomocą w latach 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres I-XII 2017, 2018 i 2019 r.

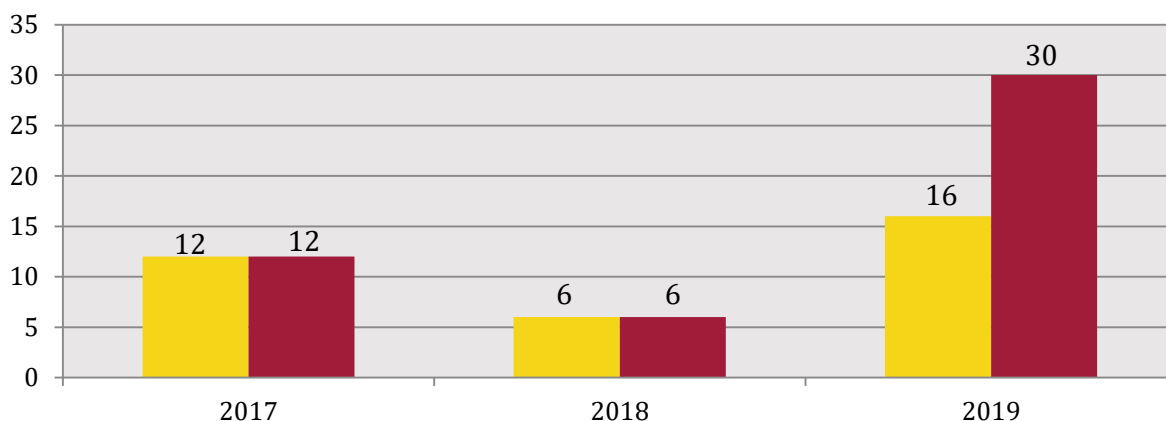
W 2018 roku objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego było 30 osób, w tym 8 kobiet, 9 mężczyzn oraz 13 dzieci. W 2019 roku z pomocy ZI korzystała większa liczba mieszkańców – 42 osoby, w tym 17 kobiet, 4 mężczyzn oraz 21 dzieci, natomiast w 2017 roku żaden z mieszkańców Gminy nie korzystał ze wsparcia Zespołu. Różnica pomiędzy liczbą osób objętych działaniami ZI w 2019 a 2018 roku wyniosła 40%.

Tabela 20. Liczba osób objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego w Jutrosinie w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
kobiety	0	8	17
mężczyźni	0	9	4
dzieci	0	13	21
ogółem	0	30	42

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres I-XII 2017, 2018 i 2019 r.

Kolejną analizowaną kwestią jest liczba powołanych grup roboczych oraz odbytych przez nie posiedzeń w latach 2017-2019. W 2017 i 2018 roku liczba powołanych grup równa była liczbie ich posiedzeń i wynosiła kolejno 12 i 6. W 2019 roku zauważyć można wzrost w zakresie obu wartości w stosunku do lat poprzednich, ponieważ liczba powołanych grup wyniosła wtedy 16, z kolei posiedzeń – 30.

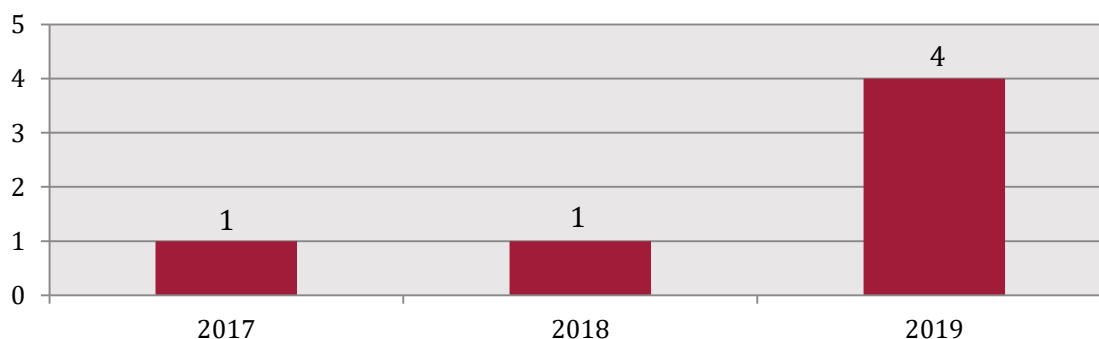
Wykres 31. Liczba posiedzeń grup roboczych w latach 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres I-XII 2017, 2018 i 2019 r.

Z powodu przemocy w rodzinie pomoc i wsparcie z Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jutrosinie w 2019 roku otrzymały 4 rodziny. W stosunku do lat poprzednich liczba rodzin otrzymujących pomoc z tego powodu uległa zwiększeniu. Dane w tym zakresie zaprezentowane zostały na poniższym wykresie.

Wykres 32. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia MGPOPS

w Jutrosinie z powodu przemocy w rodzinie na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Podjęmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych

działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta - A” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” przeprowadzanej w gminie Jutrosin w latach 2017-2019 przedstawione zostały w tabeli nr 21. W 2019 roku wszczęto 16 procedur „Niebieskie Karty” co oznacza wzrost w porównaniu do roku poprzedniego o 10 procedur. W 2019 roku sporządzono 3 formularze „Niebieska Karta A”, 14 formularzy „Niebieska Karta C” w obecności osoby dotkniętej przemocą oraz 13 formularzy „Niebieska Karta D” w obecności osoby stosującej przemoc. W omawianym roku zakończono natomiast 14 procedur „Niebieska Karta”, wszystkie na skutek ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy. W porównaniu do 2017 roku nastąpił wzrost zarówno liczby sporządzonych formularzy „Niebieska Karta A”, „Niebieska Karta C”, jak i „Niebieska Karta D”.

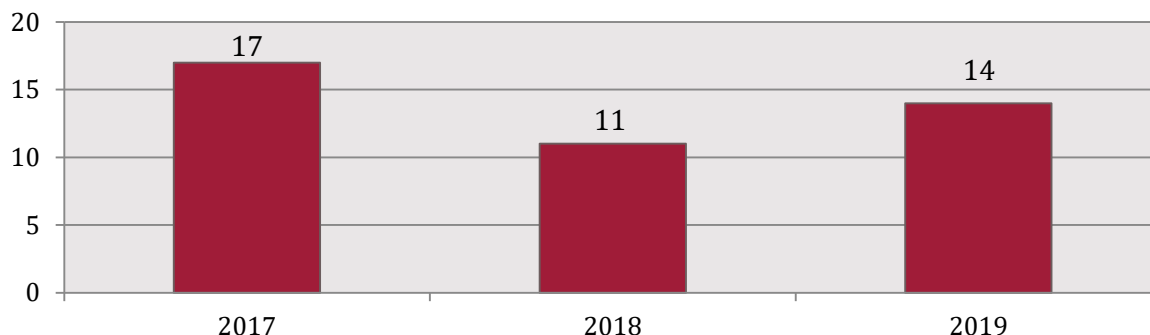
Tabela 21. Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba rodzin, w których wszczęto procedurę	11	6	16
liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta A”	1	2	3
liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta C”	13	7	14
liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta D”	6	4	13
liczba rodzin, w których zakończono procedurę	8	6	14

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres I-XII 2017, 2018 i 2019 r.

Poniższy wykres przedstawia dane dotyczące liczby osób dotkniętych problemem przemocy, którym udzielono wsparcia w formie poradnictwa. W 2017 roku pomocy udzielono 17 osobom, w 2018 roku – 11, natomiast w 2019 roku – 14, w tym 5 osobom wsparcia psychologicznego, 2 osobom prawnego i 7 socjalnego.

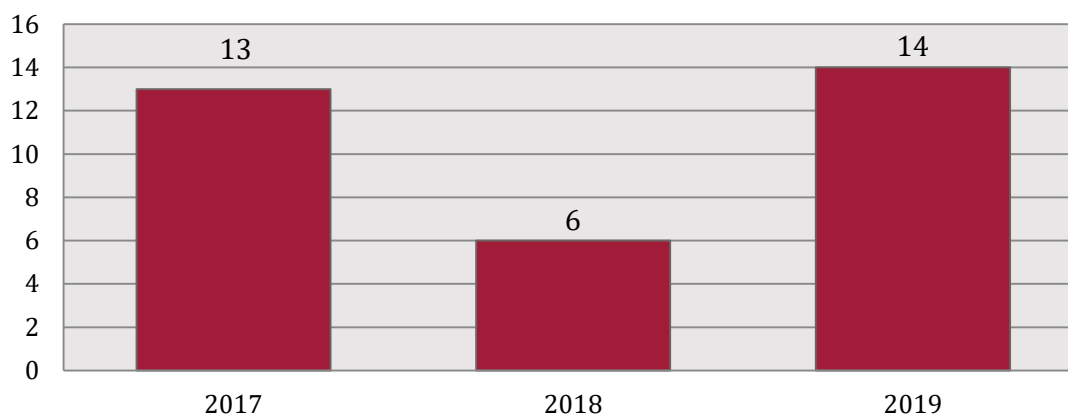
Wykres 33. Liczba osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie, którym udzielono pomocy w formie poradnictwa w latach 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Z danych przekazanych przez Komendę Powiatową Policji w Rawiczu wynika, że na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba odnotowanych na terenie gminy Jutrosin interwencji Policji związanych z przemocą w rodzinie ulegała wahaniom. W 2017 roku przeprowadzono 13 interwencji, w 2018 roku – 6, natomiast w 2019 roku – 14.

Wykres 34. Liczba odnotowanych na terenie gminy Jutrosin interwencji Policji związanych z przemocą w rodzinie w latach 2017-2019

Źródło: Dane z Komendy Powiatowej Policji w Rawiczu

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- wzrost liczby osób doświadczających przemocy na terenie Gminy, którzy korzystali ze wsparcia Zespołu Interdyscyplinarnego i MGOPS,
- występowanie zjawiska przemocy szczególnie w stosunku do dzieci oraz kobiet,

- wzrost liczby interwencji Policji związanych z przemocą domową na przestrzeni ostatnich lat,
- ryzyko funkcjonowania w przestrzeni społecznej „zmowy milczenia”, skutkującej bezkarnością osób stosujących przemoc, a także zagrożeniem życia i zdrowia osób doświadczających przemocy.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązanymi z obszarem „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie” są:

- **wspieranie rodziny** – działania instytucji zaangażowanych w pracę z rodziną, profilaktyka wystąpienia przemocy poprzez bezpłatny dostęp do poradnictwa specjalistycznego, poradnictwa rodzinnego i terapii, usługi asystenta rodziny, oddziaływań profilaktycznych wpływają wzmacniająco na funkcjonowanie rodziny zmniejszając ryzyko wystąpienia dysfunkcji, w tym zachowań przemocowych w rodzinie, ale pozwalają także podejmować wczesną interwencję i udzielanie stosownej pomocy w sytuacji zdiagnozowania problemu przemocy w rodzinie;
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych** – przede wszystkim poprzez wpływ skuteczności profilaktyki nadużywania alkoholu, a tym samym zapobieganie wystąpieniu czynników osłabiających relacje rodzinne i jednocześnie sprzyjających wystąpieniu przemocy w rodzinie;
- **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wzmacnianie pozycji osób starszych poprzez promowanie projektów rozwijających integrację międzypokoleniową, co sprzyja podmiotowemu traktowaniu seniorów w ich otoczeniu, powyższe działania mogą wpłynąć na obniżenie ryzyka wystąpienia negatywnych zachowań wobec seniorów, w tym stosowania przemocy w rodzinie;
- **ubóstwo oraz promocja zatrudnienia** – brak poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego, powoduje narastanie napięcia związanego z utratą stałego dochodu przyczyniając się do powstania okoliczności sprzyjających odczuwaniu braku wpływu na otaczającą rzeczywistość, tym samym sprzyjając wystąpieniu zachowań przemocowych w rodzinie;

- **edukacja** – poprzez wpływ działań edukacyjnych z zakresu bezpiecznego życia w rodzinie, kształtowania relacji bez przemocy, a także przekazywanie wiedzy o instytucjach pomagających w sytuacji przemocy w rodzinie kierowanych do dzieci i młodzieży, uczniowie zyskają wiedzę podnoszącą świadomość ich praw oraz będą potrafili poszukiwać pomocy w sytuacji przemocy w rodzinie. Ponadto szkoła powinna pełnić aktywną rolę obserwatora funkcjonowania dziecka oraz instytucji mającej możliwość reakcji w sytuacji przemocy w rodzinie wobec ucznia;
- **ochrona zdrowia** – poprzez udzielanie pomocy medycznej i właściwe reagowanie w sytuacji kontaktu osoby dotkniętej przemocą w rodzinie z instytucjami ochrony zdrowia, w połączeniu z niezwłocznym udzieleniem pomocy przez instytucje realizujące pomoc w formie interwencji kryzysowej zwiększy się skuteczność reagowania wskazanych instytucji w sytuacji przemocy w rodzinie.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Identyfikowanie środowisk dotkniętych problemem przemocy oraz tworzenie warunków ograniczających zjawisko przemocy domowej w Gminie, poprzez poprawę dostępu do usług, tworzenie i rozszerzanie ofert wsparcia dla osób i rodzin dotkniętych problemem przemocy.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Zamieszczanie informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Internecie oraz kolportaż materiałów informacyjnych dotyczących form specjalistycznej pomocy możliwej do uzyskania w sytuacji wystąpienia przemocy w rodzinie.	Liczba podjętych działań informacyjnych z zakresu przeciwdziałania przemocy.
2	Udzielanie pomocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uruchomionych procedur „Niebieskie Karty”.
3	Kontynuowanie prowadzenia Punktu Konsultacyjnego, dla osób uzależnionych oraz doświadczających przemocy domowej oraz ich rodzin.	Liczba osób korzystających z pomocy Punktu.

4	Organizacja szkoleń dla pracowników ochrony zdrowia oraz placówek oświatowych w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uczestników szkoleń w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieskie Karty”.
5	Kierowanie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.	Liczba osób stosujących przemoc, skierowanych do udziału w programach edukacyjno-korekcyjnych.
6	Bezpośrednia pomoc osobom w sytuacji przemocy w rodzinie, w tym interwencja kryzysowa, udzielanie schronienia, pomocy finansowej, psychologicznej i prawnej.	Liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie, którym została udzielona bezpośrednia pomoc na przykład w postaci interwencji kryzysowej, schronienia, pomocy finansowej, psychologicznej i prawnej.
7	Organizacja grup wsparcia dla osób dotkniętych przemocą.	Liczba osób dotkniętych przemocą korzystających z grupy wsparcia.
8	Udzielanie pomocy i wsparcia osobom doświadczającym i stosującym przemoc, w postaci konsultacji w zakresie poradnictwa medycznego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego i socjalnego.	Liczba osób objętych pomocą i wsparciem w zakresie poradnictwa medycznego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego i socjalnego

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MGOPS, Zespół Interdyscyplinarny.	NGO, GKRPA, UMiG, KPP, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa.

CEL OPERACYJNY NR 2

Dążenie do zmniejszenia skali zjawiska przemocy domowej, poprzez podnoszenie świadomości społeczności lokalnej na temat zjawiska przemocy domowej oraz uwrażliwianie na konieczność reagowania na zaobserwowane sytuacje przemocowe.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dla rodziców w celu podnoszenia ich kompetencji wychowawczych oraz promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy.	Liczba rodziców uczestniczących w spotkaniach informacyjno-edukacyjnych.
2	Organizowanie lokalnych kampanii społecznych przeciw przemocy w rodzinie.	Liczba zorganizowanych kampanii społecznych przeciw przemocy w rodzinie.
3	Organizacja spotkań informacyjno-edukacyjnych oraz szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla pracowników instytucji publicznych.	Liczba pracowników instytucji publicznych uczestniczących w spotkaniach informacyjno-edukacyjnych oraz szkoleniach.
4	Zintensyfikowanie działań edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży dotyczących przemocy/agresji – realizacja warsztatów psychoedukacyjnych.	Liczba uczestników warsztatów psychoedukacyjnych w szkole.
5	Realizowanie programów rekomendowanych skoncentrowanych na zjawisku przemocy rówieśniczej w placówkach oświatowych.	Liczba uczestników programów rekomendowanych w szkołach.
6	Rozwijanie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Liczba podjętych działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie przy współpracy międzyinstytucjonalnej.
7	Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie.	Liczba działań podjętych w celu diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie.
8	Organizowanie warsztatów dla uczniów na temat komunikacji interdyscyplinarnej oraz rozwiązywania problemów bez użycia przemocy.	Liczba zorganizowanych warsztatów, liczba uczniów biorących udział w warsztatach
9	Realizacja działań mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie, a także uwrażliwienie społeczności lokalnej na występowanie tego problemu.	Liczba zrealizowanych działań mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie, a także uwrażliwienie społeczności lokalnej na występowanie tego problemu.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MGOPS, Zespół Interdyscyplinarny.	NGO, GKRPA, UMiG, KPP, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa.

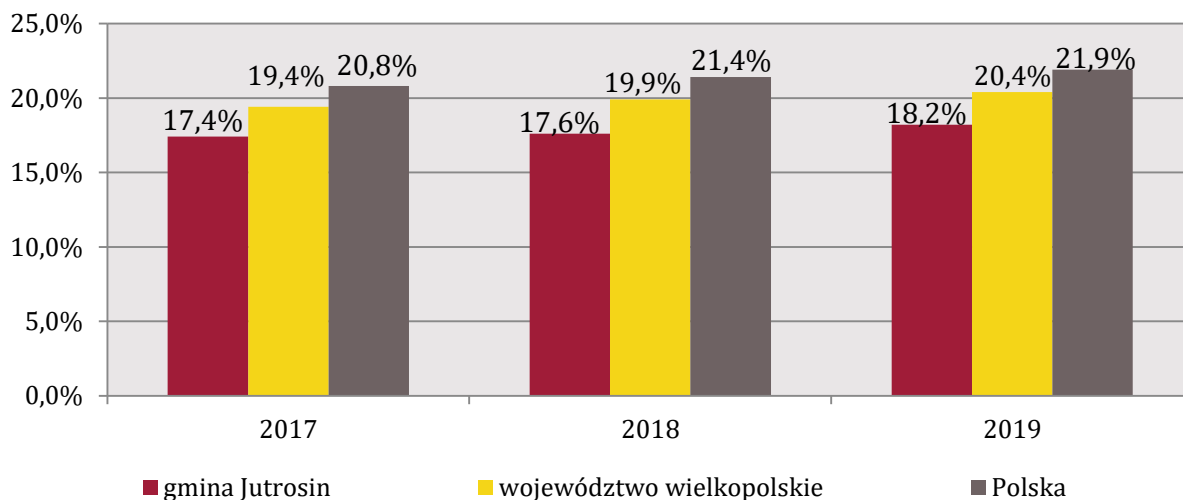
1.6. Aktywność i integracja społeczna seniorów

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej, należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej – jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem Gminy.

Na przestrzeni ostatnich lat możemy zauważyć wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów. Z danych GUS wynika, że odsetek osób będących w wieku poprodukcyjnym w gminie Jutrosin jest niższy względem województwa i całej Polski. Na przestrzeni ostatnich trzech lat można zauważyć, że udział osób w wieku poprodukcyjnym w Gminie, województwie i Polsce zwiększał się systematycznie. Różnica między 2017, a 2019 rokiem w gminie Jutrosin wynosi 0,8 pp., w województwie wielkopolskim – 1 pp., natomiast w Polsce – 1,2 pp. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

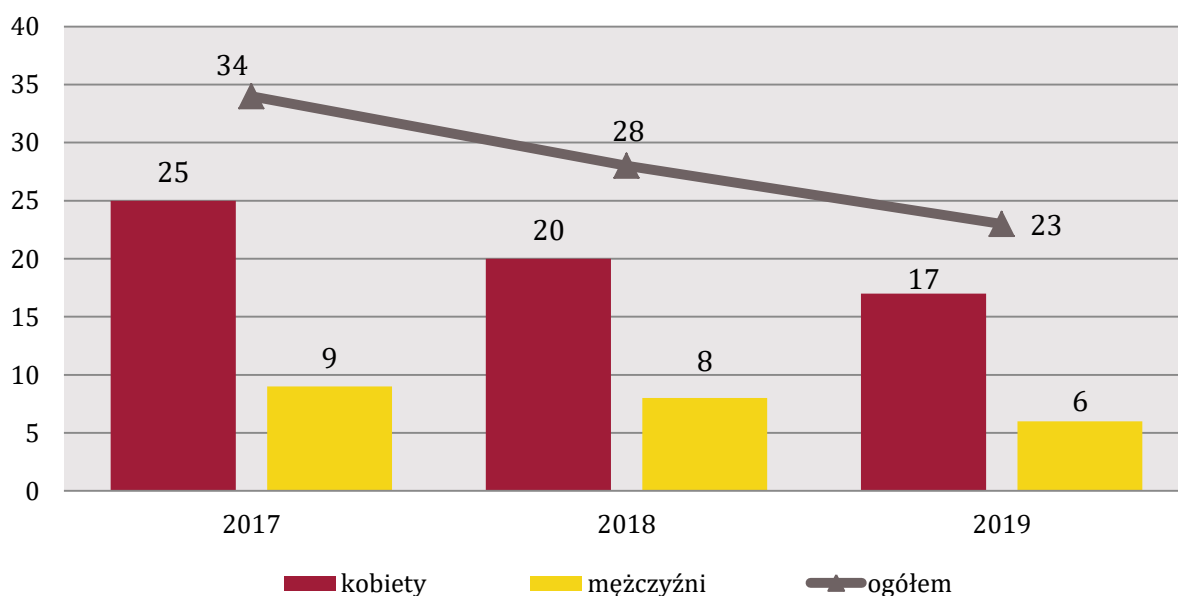
Wykres 35. Zestawienie ogólnej liczby osób wieku poprodukcyjnym w gminie Jutrosin, województwie wielkopolskim i w Polsce na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy i wsparcia z pomocy społecznej wyniosła w 2019 roku – 23. Zdecydowaną większość stanowiły kobiety – było ich 17, natomiast korzystających ze wsparcia mężczyzn 6. W stosunku do 2017 roku dostrzec można spadek liczby korzystających z pomocy społecznej mieszkańców Gminy będących w wieku poprodukcyjnym.

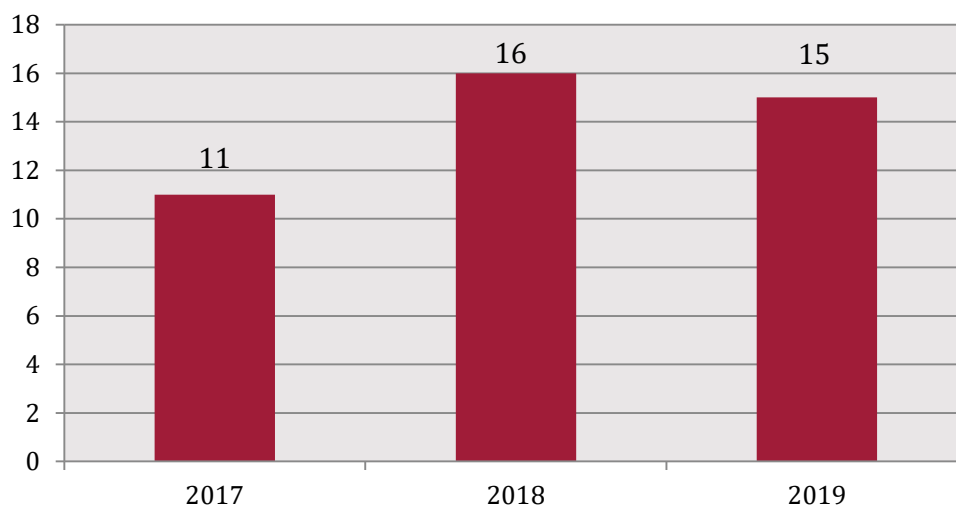
Wykres 36. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jutrosinie realizował usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione lub pomoc świadczona przez rodzinę jest niewystarczająca. W 2019 roku objętych tego typu usługami było 15 osób, w roku ubiegłym 16, natomiast w roku 2017 – 11. Rozpatrując dynamikę zmian w tym zakresie, widoczne są wahania w zakresie liczby osób objętych usługami opiekuńczymi. Jednakże można wnioskować, że w Gminie występuje zapotrzebowanie na tego typu pomoc. Ma to związek między innymi ze wzrostem odsetka osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej populacji Gminy, a także w wielu przypadkach brakiem wsparcia rodziny w opiece nad osobami starszymi ze względu na podejmowanie aktywności zawodowej to uniemożliwiającej.

Wykres 37. Dane dotyczące usług opiekuńczych na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Osobom starszym, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w życiu codziennym, przysługuje prawo do opieki w Domu Pomocy Społecznej. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej koszty pobytu w Domu Pomocy Społecznej pokrywa zainteresowany w wysokości 70% swojego dochodu (najczęściej jest to renta bądź emerytura). Uzupełnienie kwoty do 100% (całkowite koszty utrzymania) to zadanie rodziny bądź gminy, gdy rodzina nie jest wydolna finansowo. Pobyt w Niepublicznym Domu Seniora opłacany jest przez samych jego pensjonariuszy ze środków własnych (rent, emerytur, oszczędności, dochodów z innych tytułów), bądź przez rodzinę osoby zamieszkującej. Istnieje również możliwość dofinansowań pobytów z budżetu

publicznego, o ile dom nie jest związany umową z Ośrodkiem Pomocy Społecznej. Zajmują się tym odpowiednie jednostki administracyjne Pomocy Rodzinie²¹.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jutrosinie w 2019 roku, poniósł odpłatność za pobyt w Domu Pomocy Społecznej 5 mieszkańców, na łączną kwotę 98 498 zł. Szczegółowe dane dotyczące odpłatności za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2019 znajdują się w tabeli poniżej. Na przestrzeni ostatnich trzech lat kwota świadczeń systematycznie malała, trend ten zauważyć można również w przypadku liczby osób, ponieważ w 2019 roku była ona najniższa.

Tabela 22. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba osób	7	7	5
kwota świadczeń (w złotych)	124 642	103 840	98 498

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku organizacje pozarządowe realizowały zadania w zakresie działalności na rzecz seniorów z terenu gminy Jutrosin, służące aktywizacji tej grupy mieszkańców, wspieraniu ich uczestnictwa w życiu społecznym, a także udzielania pomocy i wsparcia. Do organizacji tych należały:

- Polski Komitet Pomocy Społecznej – Zarząd Okręgowy – Stowarzyszenie Charytatywne Poznań – zadanie „działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym – senior 2019”,
- Rawicki Uniwersytet Trzeciego Wieku – zadanie „działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym – cykliczne zajęcia edukacyjne i kulturalne dla seniorów”,
- Polski Związek Emerytów i Rencistów – zadanie „aktywizacja społeczna seniorów – wspieranie działalności kulturalnej i turystycznej”,
- Stowarzyszenie Razem dla Dubina – zadanie „działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym – ruch jest życiem”.

W odpowiedzi na potrzeby najstarszych członków Gminy, na jej terenie działalność prowadzi Uniwersytet Trzeciego Wieku w Jutrosinie oraz dwa kluby seniora – Klub Seniora „Wrzos” w Jutrosinie i Klub Seniora „Aster” w Szkaradowie. Placówki zapewniają seniorom możliwość spotkań towarzyskich, zajęć edukacyjnych,

²¹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876).

integracyjnych i innych, które pozwalają tej grupie osób utrzymać sprawność psychiczną jak i fizyczną. Celem działania UTW oraz Klubów jest również zapobieganie marginalizacji oraz izolacji seniorów.

■ Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych,
- stały wzrost na przestrzeni lat udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności.

■ Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z obszarem „Aktywność i integracja seniorów” są:

- **wsparcie osób niepełnosprawnych** – przede wszystkim poprzez związane z wiekiem i starzeniem się organizmu, stopniowe i postępujące ograniczenie pełnej sprawności i samodzielności w codziennym funkcjonowaniu i konieczność zapewnienia adekwatnej pomocy;
- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim w kontekście pojawiających się zaburzeń psychicznych typowych dla osób w podeszłym wieku np. zespoły otępienne, demencja itp., wskazane są działania realizowane we współudziale z placówkami ochrony zdrowia w zakresie wymiany informacji o dostępnych formach wsparcia, w szczególności w zakresie dostępnych usług;
- **zdrowie** – osoby starsze w większości są osobami cierpiącymi na różnego rodzaju schorzenia wynikające z ich wieku, a poprzez wspólne działania podmiotów leczniczych oraz pomocy społecznej możliwe jest jak najdłuższe utrzymanie osoby w jej środowisku naturalnym, bez konieczności zapewniania opieki całodobowej;
- **wspieranie rodziny** – osoby starsze są osobami o ogromnym potencjale, posiadają wiedzę i doświadczenie potrzebne osobom młodszym do dobrego funkcjonowania w życiu rodzinnym i zawodowym.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Wdrożenie skutecznego systemu wsparcia osób starszych w ich środowisku, poprzez doskonalenie usług z zakresu ochrony zdrowia seniorów oraz udzielanie wsparcia i pomocy.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celów
1	Prowadzenie mieszkań chronionych adresowanych do osób starszych.	Liczba funkcjonujących mieszkań chronionych.
2	Udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej osobom w wieku poprodukcyjnym.	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym objęta pomocą materialną i niematerialną.
3	Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych dla osób starszych.	Liczba osób starszych objętych usługami opiekuńczymi.
4	Propagowanie i organizowanie wolontariatu w odpowiedzi na potrzeby osób starszych.	Liczba podjętych w formie wolontariatu działań.
5	Organizowanie szkoleń dla opiekunów osób starszych.	Liczba osób biorących udział w szkoleniach dla osób starszych.
6	Prowadzenie akcji informacyjnych/ warsztatów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych.	Liczba podjętych akcji informacyjnych/przeprowadzonych warsztatów.
7	Podjęmowanie działań na rzecz wydłużania pobytu seniorów w środowisku rodzinnym, w tym m.in.: szkoleniowe i doradcze wsparcie rodzin w procesie opieki domowej oraz rozwój nowych metod działania i doskonalenia kadr, mające na celu czasowe odciążenie rodzin w obowiązkach sprawowania opieki nad osobą starszą.	Liczba działań podjętych na rzecz wydłużania pobytu seniorów w środowisku rodzinnym.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MGOPS, UMiG.	NGO, Kluby Seniora, UTW, KPP.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

CEL OPERACYJNY NR 2

Prowadzenie polityki senioralnej zakładającej ideę aktywnego starzenia się oraz zapobieganie wykluczeniu społecznemu seniorów.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Organizacja zajęć edukacyjnych, mających na celu rozwijanie kompetencji i umiejętności seniorów (wykłady, spotkania, warsztaty komputerowe).	Liczba seniorów uczestniczących w zajęciach edukacyjnych.
2	Organizacja zajęć rekreacyjno-sportowych oraz kulturalnych o charakterze integrującym dla osób starszych.	Liczba seniorów uczestniczących w zajęciach rekreacyjno-sportowych oraz kulturalnych.
3	Diagnozowanie oraz monitorowanie sytuacji i potrzeb osób starszych.	Liczba przeprowadzonych diagnoz.
4	Wspieranie i tworzenie miejsc przyjaznych seniorom, w których prowadzone będą różnorodne aktywności.	Liczba przeprowadzonych form aktywności wspierających seniorów, liczba uczestników, liczba dostępnych miejsc.
5	Edukacja oraz promowanie zdrowego stylu życia wśród osób starszych.	Liczba uczestników działań edukacyjnych.
6	Ułatwianie dostępu do informacji przydatnych dla seniorów (o dostępnych usługach dla osób starszych) poprzez prowadzenie ogólnodostępnych serwisów internetowych, wydawanie informatorów oraz rozpowszechnianie ulotek, broszur.	Ilość udostępnionych dla mieszkańców publikacji i informacji przydatnych dla seniorów.
7	Wspieranie różnych inicjatyw powstających dzięki seniorom.	Liczba działań podjętych w ramach wspierania inicjatyw tworzonych przez seniorów.
8	Zacieśnianie współpracy instytucji i organizacji działających na rzecz osób starszych.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi na rzecz osób starszych.
9	Promowanie pozytywnego wizerunku osoby starszej w społeczności lokalnej poprzez organizowane zajęć edukacyjno-informacyjnych dla dzieci i młodzieży dotyczących starzenia się i starości.	Liczba dzieci i młodzieży biorących udział w zajęciach informacyjno-edukacyjnych.

10	Wspieranie działających na terenie Gminy Klubów Seniora i Uniwersytetu Trzeciego Wieku.	Liczba działań podjętych w ramach wsparcia Klubów Seniora i Uniwersytetu Trzeciego Wieku.
-----------	---	---

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MGOPS, UMiG.	NGO, Kluby Seniora, UTW, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

1.7. Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu

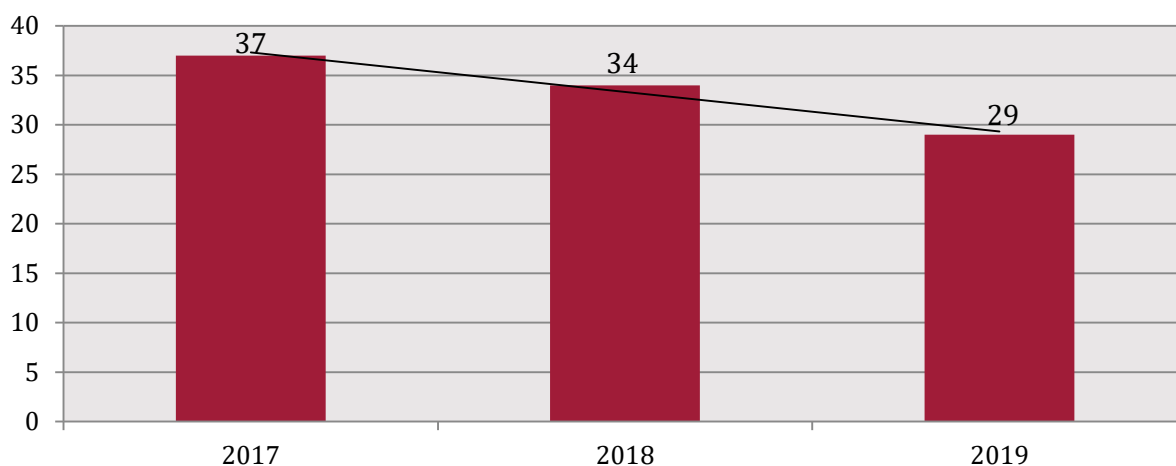
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej jest bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy) jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuację materialną jako gorszą, w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Bezrobocie jest również przyczyną zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

W 2019 roku bezrobocie jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na czwartym miejscu pod względem liczby rodzin, udzielono pomocy i wsparcia.

W 2019 roku liczba rodzin korzystających ze wsparcia Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jutrosinie z powodu bezrobocia kształtowała się na poziomie 29. Na przestrzeni lat 2017-2019 można zauważyć tendencję spadkową liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z tego powodu. W 2019 roku w porównaniu do 2017 roku liczba rodzin zmniejszyła się o 22%.

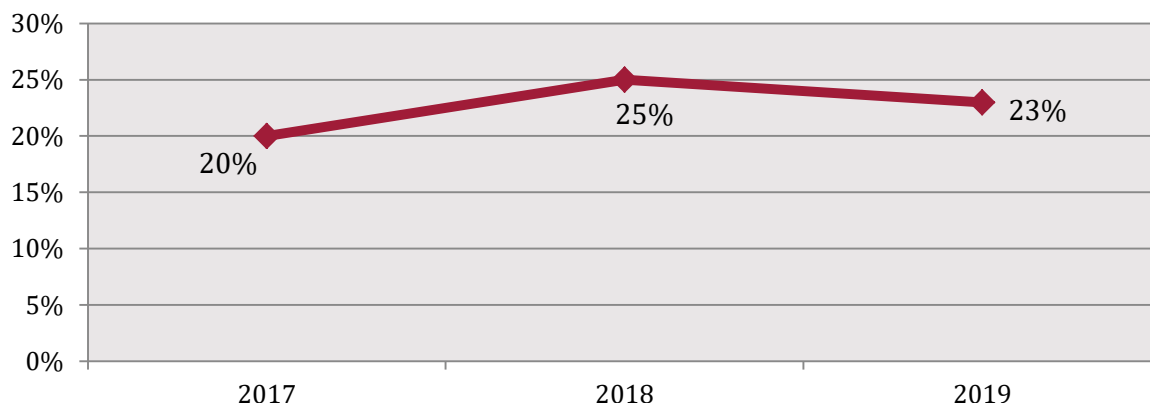
Wykres 38. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Dostrzegalna jest pozytywna tendencja jeśli chodzi o zmianę wskaźnika bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej. Wskaźnik ten obliczany jest jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. W porównaniu do roku poprzedniego obserwowany jest jego spadek – z 25% w 2018 roku do 23% w 2019 roku.

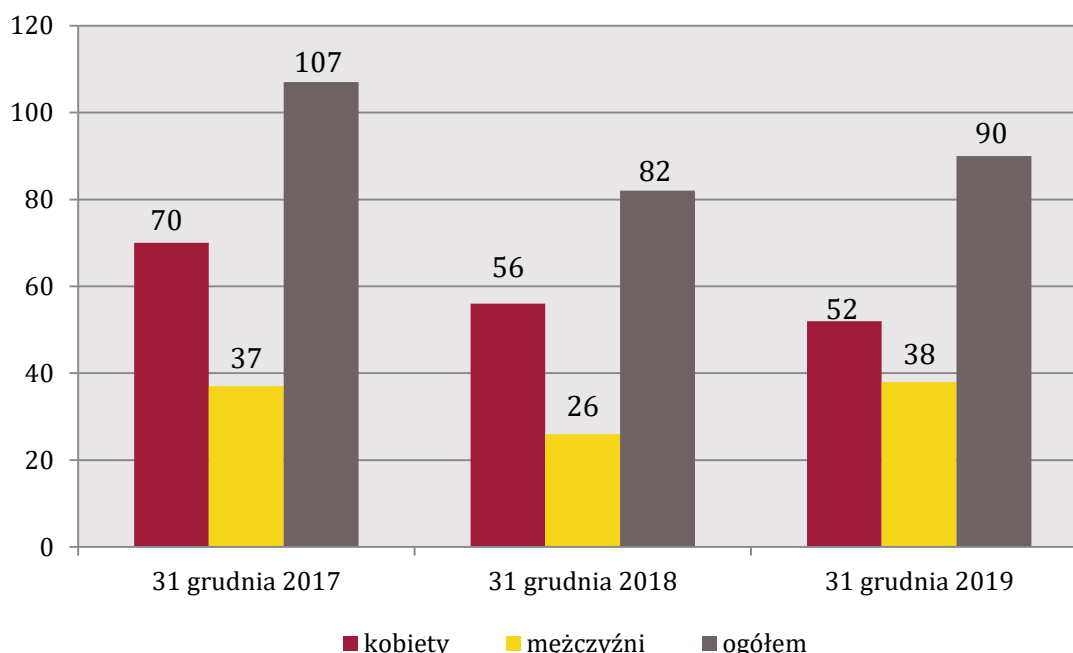
Wykres 39. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Na koniec 2019 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Rawiczu zarejestrowanych było łącznie 90 mieszkańców gminy Jutrosin. Oznacza to wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 10%, a w porównaniu do roku 2017 spadek o 16%. Pod względem płci widoczna jest dysproporcja – pozostających bez pracy kobiet było w 2019 roku nieznacznie więcej niż mężczyzn (liczba kobiet – 52, liczba mężczyzn – 38).

Wykres 40. Mieszkańcy gminy Jutrosin zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Rozpatrując kwestię liczby bezrobotnych osób z podziałem na grupę wiekową możemy zauważyć, że w stosunku do 2017 roku nastąpił spadek udziału osób mających poniżej 30 lat w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy. Spadek ten nie jest jednak znaczny – różnica pomiędzy rokiem 2017, a 2019 dla tej grupy osób kształtuje się na poziomie 1 pp. W przypadku udziału osób bezrobotnych do 25 roku życia i powyżej 50 roku życia dostrzegalne są wahania.

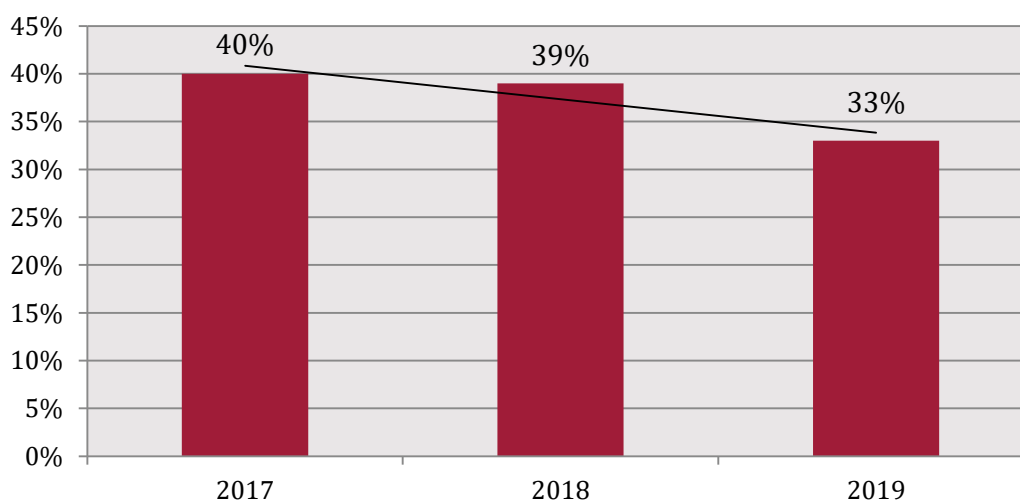
Tabela 23. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Jutrosin w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2017-2019

kategoria wiekowa	31 grudnia 2017		31 grudnia 2018		31 grudnia 2019	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
do 25 roku życia	32	30	24	29	27	30
do 30 roku życia	47	44	36	44	39	43
powyżej 50 roku życia	16	15	18	22	19	21

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Poniższy wykres przedstawia udział zarejestrowanych długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Jutrosin w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców. Na przestrzeni lat 2017-2019 zauważalna jest malejąca tendencja w zakresie tego wskaźnika, jednakże jego wartość jest nadal stosunkowo wysoka.

Wykres 41. Udział zarejestrowanych długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Jutrosin w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Gminne Centrum Informacji funkcjonujące na terenie Gminy oferuje wsparcie bezrobotnym i poszukującym pracy mieszkańcom, poprzez pomoc w pisaniu i wysyłaniu życiorysów pocztą elektroniczną, tworzenie listów motywacyjnych oraz wyszukiwanie oferty pracy przez Internet.

■ Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyższej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- bezrobocie jako jeden z głównych powodów udzielania pomocy przez MGOPS w Jutrosinie,
- stosunkowo wysoki udział osób długotrwale bezrobotnych, w ogólnej liczbie bezrobotnych na terenie Gminy,
- ograniczona oferta wsparcia skierowana do osób pozostających bez zatrudnienia.

■ Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązanymi z obszarem „Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu”, są:

- **wspieranie rodziny** – utrata pracy zawodowej jest szczególnie dotkliwa dla osób, które mają na utrzymaniu rodzinę, skutki bezrobocia dotyczą wówczas nie tylko jednostki, ale również najbliższego otoczenia – rodziny, utrata pracy zawodowej wpływa najczęściej na powstanie atmosfery napięcia i zagrożenia, prowadzącej do lęku, niepewności czy beznadziejności, a ograniczenie możliwości materialnego zabezpieczenia rodziny prowadzi do ograniczenia stopnia zaspokojenia poszczególnych potrzeb; opisane sytuacje w sposób szczególny mają wpływ na dzieci w rodzinach;
- **ubóstwo** – brak pracy, a w związku z tym wynagrodzenia, bezpośrednio wpływa na obniżenie poziomu życia i niesamodzielność finansową; podstawowym czynnikiem odpowiedzialnym za powstawanie biedy jest brak pracy, czyli bezrobocie lub bierność zawodowa, brak dochodów z pracy często uniemożliwia zaspokajanie podstawowych potrzeb;
- **wsparcie osób niepełnosprawnych** – przede wszystkim w kontekście ograniczonej liczby ofert pracy skierowanej do osób niepełnosprawnych;

- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych** – przede wszystkim w kontekście używania nałogowych schematów rozładowania napięcia wynikającego z doświadczenia problemu bezrobocia;
- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim w kontekście występowania bezrobocia jako tzw. czynnika wyzwalającego zaburzenia psychiczne;
- **edukacja** – w kontekście możliwości wykorzystania narzędzi przekwalifikowania, podniesienia kompetencji, kształcenia ustawicznego, zmiany profilu zawodowego jako czynniki zapobiegające utracie pracy oraz mający wpływ na szybki powrót na rynek pracy w sytuacji jej utraty.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Kształtowanie i rozwój włączającego (inkluzywnego) rynku pracy oraz szeroko pojęta aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych.

L.P.	Zadania	Wskaźnik realizacji celu
1	Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: organizacji szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych oraz zwiększających szanse na podjęcie lub utrzymanie zatrudnienia.	Liczba zorganizowanych szkoleń oraz liczba osób biorących w nich udział.
2	Objęcie pomocą materialną i niematerialną rodzin dotkniętych problemem bezrobocia.	Liczba rodzin dotkniętych problemem bezrobocia objętych pomocą materialną i niematerialną.
3	Budowanie i wzmacnianie kompetencji oraz zachowań społecznych u osób i rodzin z problemem bezrobocia.	Liczba osób objętych programem wsparcia.
4	Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: organizowania prac interwencyjnych, robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych dla osób bezrobotnych.	Liczba osób biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych oraz pracach społecznie użytecznych.
5	Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych.	Liczba podjętych działań informacyjnych.

6	Prowadzenie poradnictwa zawodowego wśród dorosłych mieszkańców Gminy oraz uczniów.	Liczba osób objętych poradnictwem zawodowym.
7	Realizacja warsztatów/szkoleń z zakresu umiejętności poszukiwania pracy.	Liczba osób biorących udział w szkoleniach/warsztatach.
8	Zatrudnienie Doradcy Zawodowego prowadzącego konsultacje lub warsztaty dla przedsiębiorców chcących prowadzić własną działalność gospodarczą.	Liczba zorganizowanych konsultacji/warsztatów dla przedsiębiorców.
9	Wykorzystanie w pracy socjalnej kontraktów socjalnych służących aktywizacji zawodowej i zwiększenia szans na podjęcie zatrudnienia, szczególnie osób długotrwale bezrobotnych.	Liczba beneficjentów pomocy społecznej, z którymi zostały zawarte kontrakty socjalne.
10	Pobudzanie i wzmacnianie systemu motywacji oraz przekazywanie praktycznych umiejętności w celu aktywnego poruszania się na rynku pracy.	Liczba osób objętych programem wsparcia.
11	Organizacja opieki nad dziećmi do lat 3 w publicznych placówkach umożliwiającą szczególnie osobom samotnie wychowującym dzieci podjęcie zatrudnienia.	Liczba miejsc dostępnych w publicznych placówkach sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MGOPS.	PUP, UMiG, NGO, placówki oświatowe, pracodawcy i inne instytucje oraz organizacje lokalnego rynku pracy.	Środki własne, środki europejskie, budżet państwa.

1.8. Wsparcie osób z problemem ubóstwa

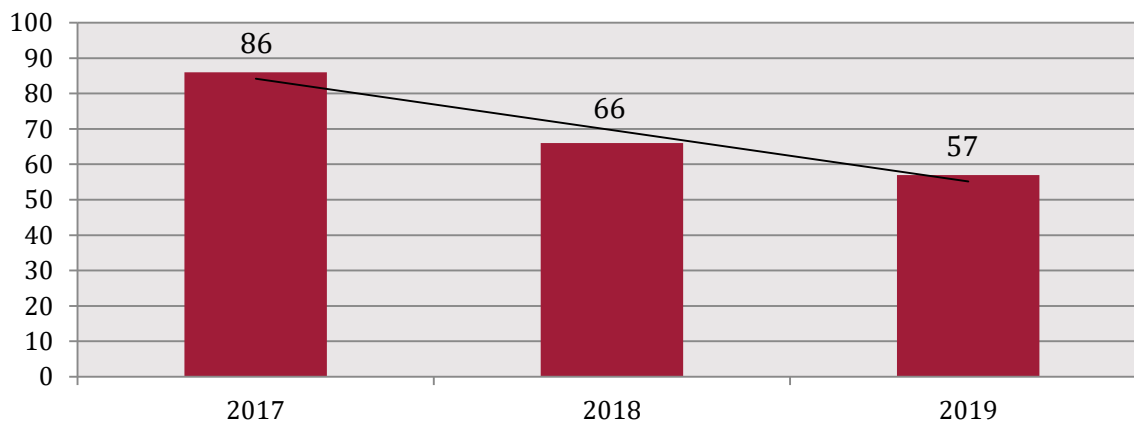
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy społecznej. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawniane były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu ubóstwa.

W 2019 roku ubóstwo jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na pierwszym miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia.
Z tego powodu wsparcie otrzymało 57 rodzin.

Dane źródłowe pokazują, że ogólna liczba rodzin zamieszkujących Gminę, którym zostały udzielone pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa uległa na przestrzeni lat 2017-2019 spadkowi. W 2017 roku z tego powodu z pomocy skorzystało 86 rodzin, w 2018 roku – 66, natomiast w 2019 roku – 57. W stosunku do 2017 roku oznacza to spadek o 34%.

Wykres 42. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku zasiłki stałe pobierało 8 osób, tj. o 2 osoby mniej niż w roku ubiegłym i jednocześnie o 1 osobę więcej w stosunku do 2017 roku. W przypadku zasiłków okresowych, w 2019 roku liczba ich świadczeniobiorców kształtowała się na poziomie 19 – co oznacza spadek o 2 osoby w stosunku do roku 2018 i o 9 w stosunku do roku 2017. Na przestrzeni ostatnich lat liczba osób korzystających z pomocy w formie zasiłków stałych ulegała wahaniom, natomiast w przypadku zasiłków okresowych – systematycznie spadała.

Tabela 24. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały i okresowy oraz liczba przyznanych świadczeń na przestrzeni lat 2017-2019

rodzaj zasiłku	2017		2018		2019	
	liczba osób	liczba świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	liczba świadczeń
zasiłek stały	7	40 496 zł	10	29 186 zł	8	36 098 zł
zasiłek okresowy	28	50 643 zł	21	42 558 zł	19	35 400 zł

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jutrosinie od stycznia 2019 roku realizuje program „Posiłek w szkole i w domu”, który zastąpił realizowany w latach poprzednich program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się trudnej sytuacji materialnej, osób samotnych, w podeszłym wieku i niepełnosprawnych. W 2019 roku świadczenie pieniężne w ramach tego Programu przyznane zostało 10 osobom, natomiast niepieniężne w formie posiłku – 85 osobom. W ciągu ostatnich trzech lat liczba osób otrzymujących świadczenie pieniężne ulegała wahaniom (wzrost w 2018 roku, a następnie spadek w 2019 roku), natomiast otrzymujących świadczenie niepieniężne – spadała.

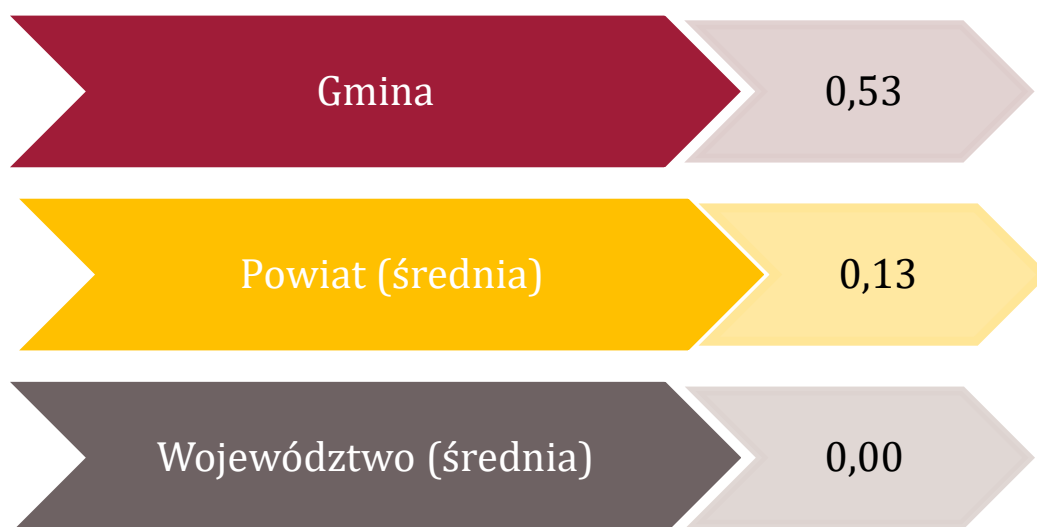
Tabela 25. Liczba osób korzystających ze świadczenia pieniężnego i niepieniężnego przyznane w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” i „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
świadczenie pieniężne	11	26	10
świadczenie niepieniężne	138	98	85
ogółem	149	124	95

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Wartość wskaźnika ubóstwa w wymiarze finansowym kształtowała się w gminie Jutrosin na wyższym poziomie, niż ma to miejsce zarówno na terenie całego powiatu, jak i województwa (dane za 2019 rok). Na wartość barometru ubóstwa w wymiarze finansowym składają się następujące wskaźniki: dochód w gminie przypadający na jednego mieszkańca, liczba osób, którym przyznano świadczenie (pieniężne/niepieniężne) przypadająca na każde 1000 mieszkańców gminy oraz odsetek osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej do liczby wszystkich osób korzystających z pomocy społecznej. Im wyższa wartość wskaźnika, tym sytuacja Gminy jest korzystniejsza. W gminie Jutrosin wynosi on 0,53, natomiast na terenie powiatu – 0,13.

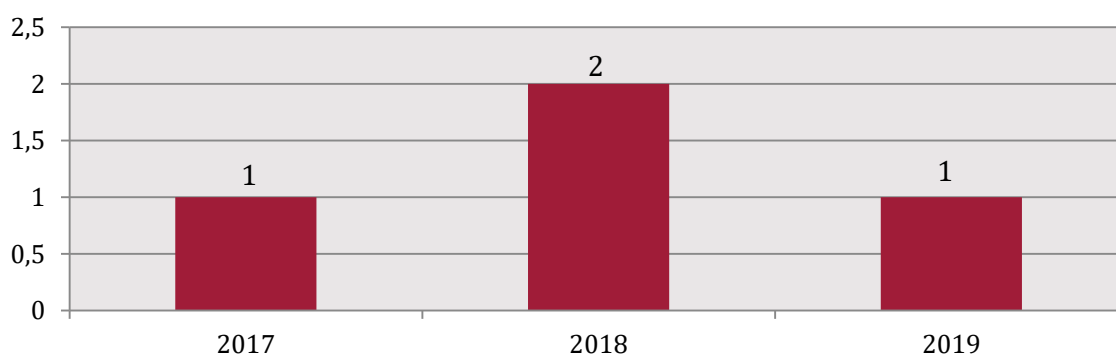
Rysunek 5. Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym w gminie Jutrosin, powiecie rawickim oraz województwie wielkopolskim w 2019 roku

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności – jest często zarówno przyczyną ubóstwa jak i jego skutkiem. W 2019 roku z powodu bezdomności pomoc i wsparcie otrzymała 1 rodzina. Informacje w tym zakresie na przestrzeni lat 2017-2019 przedstawia poniższy wykres. Dane statystyczne dotyczące liczby osób korzystających z pomocy i wsparcia z MGOPS wskazują na to, że problem bezdomności na terenie Gminy występuje, ale w niewielkim stopniu.

Wykres 43. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W latach 2017-2018 na terenie Gminy realizowany był unijny projekt „Razem przeciwko wykluczeniu” na rzecz ograniczania zjawiska ubóstwa oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. W 2019 roku Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jutrosinie kontynuował realizację w/w projektu, w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020. W ramach tego przedsięwzięcia udzielane były specjalizowane usługi opiekuńcze w formie wizyt domowych, skierowane dla osób niesamodzielnych.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- ograniczenie możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych w wyniku niedoboru środków finansowych, skutkujące funkcjonowaniem w sytuacji zagrożenia egzystencji;
- ograniczona aktywność zawodowa i społeczna wśród osób dorosłych; przyjmowanie pozycji społecznej „osoby ubogiej” jako stałej formy funkcjonowania społecznego, która prowadzi do zjawiska wyuczonej bezradności,

- występowanie zjawiska bezdomności na terenie Gminy,
- ubóstwo jako najczęstszy powód udzielania wsparcia ze strony MGOPS.

Korelacje

Problem ubóstwa pozostaje w ścisłej korelacji z innymi problemami społecznymi. Główne obszary korelacji można uznać za determinanty ubóstwa.

- **bezrobocie** – czynnikiem decydującym o sytuacji materialnej jednostki i rodziny, jest miejsce zajmowane na rynku pracy, a ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby bezrobotne i rodziny osób bezrobotnych;
- **niepełnosprawność** – obecność osoby niepełnosprawnej w gospodarstwie domowym znacznie zwiększa ryzyko zagrożenia ubóstwem;
- **wiek** – w Polsce najczęściej ubóstwem ekonomicznym zagrożeni są ludzie młodzi, w tym dzieci jako członkowie rodzin. Niezależnie od niższej niż w pozostałych przedziałach wiekowych częstotliwości zagrożenia ubóstwem, szczególnie trudna sytuacja dotyczy osób starszych, których możliwości podejmowania aktywnych działań zmierzających do poprawy swojej sytuacji materialnej są znacznie ograniczone z powodu stanu zdrowia, wieku oraz funkcjonowania w jednoosobowych gospodarstwach domowych;
- **wykształcenie** – ważnym wskaźnikiem warunkującym zagrożenie ubóstwem jest (niskie) wykształcenie, kompetencje zawodowe członków gospodarstwa domowego.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Ograniczanie zjawiska ubóstwa w Gminie oraz zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rodzinom najuboższym.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rozumianego jako dostęp do świadczeń pomocy społecznej w celu umożliwienia zaspokojenia przez osoby i rodziny podstawowych potrzeb bytowych z uwzględnieniem współpracy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej.	Liczba osób objętych pomocą społeczną w formie świadczeń.

2	Udzielanie pomocy w zakresie dożywiania w formie zasiłków na zakup żywności oraz w formie pomocy niepieniężnej.	Liczba osób, którym udzielono pomocy w zakresie dożywiania.
3	Udzielanie uczniom z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	Liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.
4	Pomoc osobom i rodzinom dotkniętym problemem ubóstwa oraz związaną z tym bezradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego, poprzez udzielanie zasiłków celowych i rzeczowych.	Liczba osób i rodzin, które otrzymały pomoc w formie zasiłków celowych i rzeczowych.
5	Promowanie aktywnych form pomocy przez utrzymywanie zatrudnienia w ramach prac społecznie użytecznych i robót publicznych.	Liczba pracujących osób w formie zatrudnienia w ramach prac społecznie użytecznych i robót publicznych.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MGOPS.	NGO, UMiG.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

CEL OPERACYJNY NR 2

Włączanie grup wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem w proces pomocowy, w celu zapewnienia im poczucia sprawczości oraz wielokierunkowa aktywizacja i integracja społeczna beneficjentów

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Podnoszenie skuteczności wsparcia przez pracę socjalną, ukierunkowaną na wzmacnianie potencjału osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości.	Liczba osób objętych wsparciem ukierunkowanym na wzmacnianie potencjału w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości.
2	Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa.	Liczba osób objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa.

3	Organizacja i dofinansowywanie szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób z problem ubóstwa.	Liczba zorganizowanych szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe i osób biorących w nich udział.
4	Rozpowszechnianie wśród mieszkańców materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczania problemu ubóstwa.	Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych.
5	Inicjowanie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie włączania społecznego i walki z ubóstwem.	Liczba działań inicjujących współpracę pomiędzy instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie włączania społecznego i walki z ubóstwem.
6	Kształtowanie wzorców współpracy obywatelskiej przez umożliwienie włączenia się w udzielanie pomocy przez osoby prywatne – organizacja i wspieranie idei wolontariatu.	Liczba osób objętych wolontaryjnymi działaniami pomocowymi.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MGOPS.	UMiG, NGO, PUP, placówki oświatowe.	Środki własne, środki europejskie, budżet państwa.

CEL OPERACYJNY NR 3

Rozwój systemu pomocy osobom bezdomnym, poprzez udzielenie wsparcia i aktywizacji tych osób, a także tworzenie warunków do wychodzenia z bezdomności, w celu zmniejszenia jego skali w Gminie.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Praca socjalna polegająca na aktywizacji i motywowaniu osób bezdomnych do zmiany dotychczasowego trybu życia.	Liczba działań polegających na aktywizacji i motywowaniu osób bezdomnych do zmiany dotychczasowego trybu życia.
2	Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie problemu bezdomności – przekazywanie informacji na temat sytuacji osób bezdomnych oraz bezpośrednia pomoc.	Liczba działań podjętych we współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz osób bezdomnych.

3	Monitorowanie skali bezdomności oraz sytuacji osób bezdomnych na terenie Gminy.	Liczba działań monitorujących skalę bezdomności w Gminie oraz sytuacje osób bezdomnych.
4	Przekazywanie osobom bezdomnym informacji w zakresie dostępnych dla nich form pomocy.	Liczba osób bezdomnych, którzy została przekazana informacja w zakresie dostępnych dla nich form pomocy.
5	Wsparcie materialne osób bezdomnych.	Liczba osób bezdomnych, którym udzielone zostało wsparcie.
6	Działania edukacyjno-informacyjne mające na celu uwrażliwienie społeczności lokalnej na problem bezdomności oraz zmotywowanie do reagowania w przypadku, gdy osoba bezdomna znajduje się w sytuacji zagrożenia życia.	Liczba przeprowadzonych w społeczności lokalnej działań edukacyjno-informacyjnych.
7	Ułatwienie osobom bezdomnym dostępu do korzystania z publicznej służby zdrowia.	Liczba wniosków złożonych przez osoby bezdomne, NFZ lub podmioty lecznicze.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MGOPS.	NGO, UMiG, KPP.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

1.9. Problem przestępczości

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Jak wynika z danych przekazanych przez Komendę Powiatową Policji w Rawiczu na przestrzeni lat 2017-2019 roku na terenie Gminy liczba stwierdzonych przestępstw oraz podejmowanych interwencji ulegała wahaniom – w 2018 roku nastąpił spadek wszystkich przestępstw i interwencji w stosunku do roku poprzedniego, z kolei w 2019 roku zauważalny jest ponowny wzrost.

Rysunek 6. Liczba stwierdzonych interwencji i przestępstw na terenie gminy Jutrosin na przestrzeni lat 2017-2019 roku

wyszczególnienie	2017	2018	2019
interwencje związane z przemocą w rodzinie	13	6	14
interwencje związane z nadużywaniem alkoholu i narkotyków	45	27	32
liczba osób kierujących pojazdem w stanie nietrzeźwości	26	12	17

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Rawiczu

Szacunkowe dane dotyczące wskaźnika wykrywalności przestępstw wskazują na to, że wskaźnik ten występuje na stosunkowo wysokim poziomie – w gminie Jutrosin wynosi 92,0%.

Na terenie Gminy najwięcej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym – 18 oraz przeciwko mieniu – 13. W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa gospodarcze – 9 oraz drogowe – 4 (dane szacunkowe w oparciu o dane powiatowe).

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- występujący na terenie Gminy problem prowadzenia pojazdów w stanie nietrzeźwości,
- wzrost odnotowanych interwencji związanych z przemocą domową oraz nadużywaniem alkoholu i/lub substancji psychoaktywnych w porównaniu do ubiegłego roku,
- brak zamiejscowego oddziału Policji na terenie Gminy.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązanymi z obszarem „Przestępczość” są:

- **bezrobocie i ubóstwo** – długotrwałe bezrobocie prowadzić może do obniżenia poczucia własnej sprawczości, z kolei ubóstwo skutkować może przeniesieniem odpowiedzialności za swoje życie i czyny na obecnie panujący ustrój/władze/konkretne instytucje;
- **wspieranie rodziny** – w zakresie przekazywania pozytywnych norm i wartości życia w bezpiecznym, nie przestępczym społeczeństwie;

- **przemoc** – przemoc ściśle związana jest z pojęciem przestępczości; przemoc w rodzinie, która nie jest zgłaszana, utwierdzać może sprawcę w poczuciu bezkarności;
- **uzależnienia** – zarówno w kontekście handlu nielegalnymi towarami, jak i zwiększeniem dokonywanych przestępstw pod wpływem substancji psychoaktywnych.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Zwiększenie bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej oraz w miejscu zamieszkania.

L.P.	Zadania	Wskaźnik realizacji celu
1	Szeroko rozumiana aktywizacja społeczności lokalnej oraz edukacja mieszkańców na rzecz bezpieczeństwa zarówno w miejscu zamieszkania jak i w miejscach publicznych.	Ilość mieszkańców biorących udział w działaniach edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa publicznego.
2	Podnoszenie kompetencji organów działających w obszarze bezpieczeństwa publicznego.	Liczba uczestników warsztatów i szkoleń podnoszących kompetencje.
3	Zwiększenie liczby patroli Policji.	Wzrost wskaźnika wykrywalności włamań i kradzieży.
4	Rozwój monitoringu wizyjnego na terenie Gminy.	Obszar Gminy objęty monitoringiem wizyjnym.
5	Rozpowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa mieszkańców oraz możliwości pomocy.	Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych.

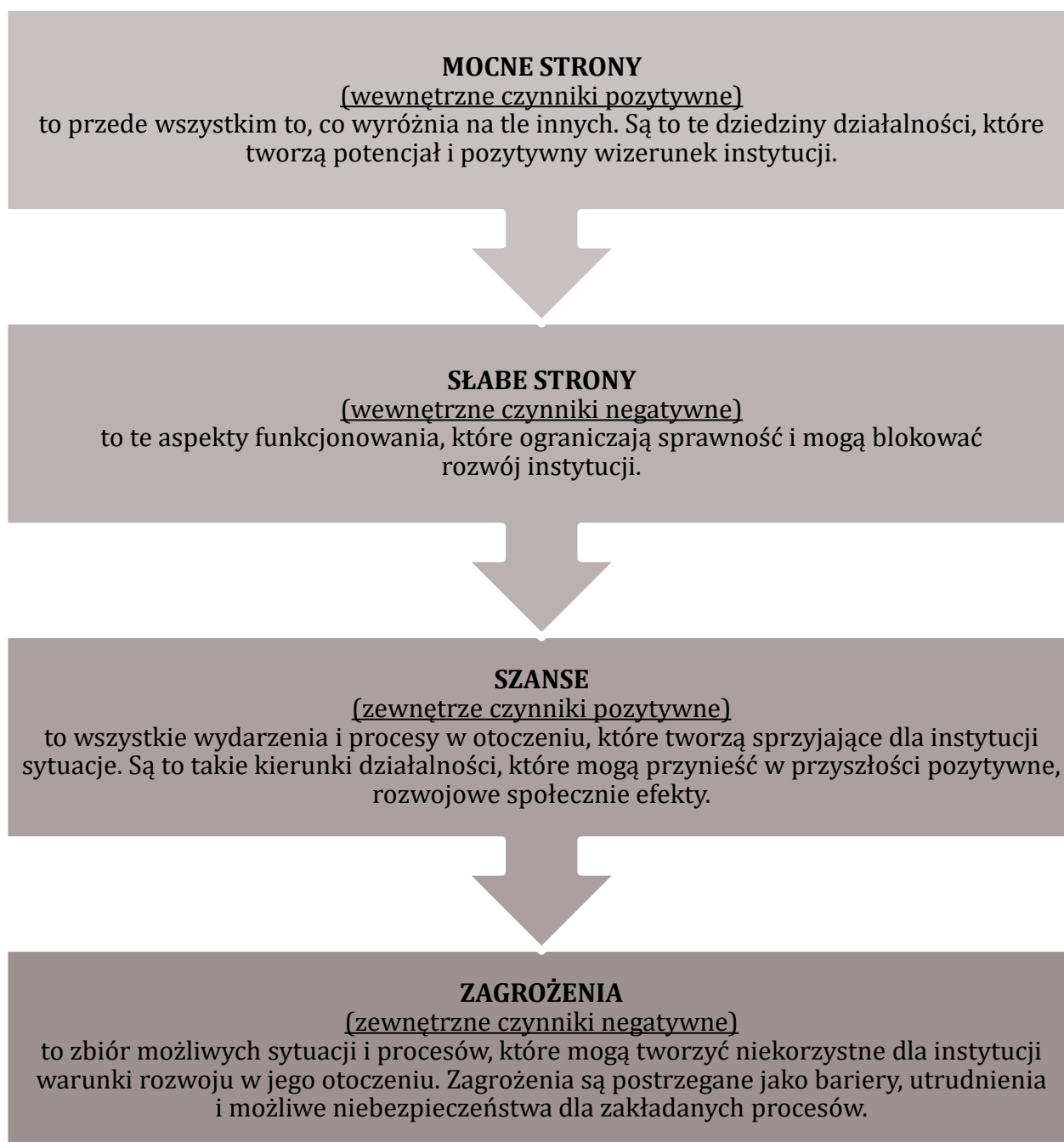
Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
UMiG, KPP.	NGO, MGOPS, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

2. Analiza SWOT

Jedną z powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Analiza SWOT polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

GRUPY CZYNNIKÓW W METODZIE SWOT SĄ DEFINIOWANE W NASTĘPUJĄCY SPOSÓB:

MOCNE STRONY

1. Atrakcyjność Gminy pod względem przyrodniczym oraz turystycznym.
2. Dodatni przyrost naturalny.
3. Wzrost podmiotów gospodarki narodowej na przestrzeni ostatnich lat.
4. Funkcjonowanie średnich oraz dużych przedsiębiorstw na terenie Gminy.
5. Wzrost liczby osób pracujących na 1000 ludności.
6. Spadek udziału bezrobotnych mieszkańców zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym.
7. Funkcjonowanie przedszkoli, szkół podstawowych oraz szkół ponadpodstawowych.
8. Działalność podmiotów upowszechniających kulturę i aktywizujących społeczność lokalną (GCKiR, Biblioteka, itp.).
9. Stosunkowo rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna.
10. Funkcjonowanie na terenie Gminy organizacji pozarządowych, również tych o profilu działalności skierowanej na pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych.
11. Spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej.
12. Funkcjonowanie świetlic wiejskich.
13. Udzielanie wczesnego wspomaganie rozwoju dzieciom i młodzieży o szczególnych potrzebach.
14. Organizacja programów profilaktycznych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży.
15. Dostęp do pomocy i wsparcia dla osób uzależnionych i doznających przemocy w rodzinie dzięki funkcjonowaniu Punktu Konsultacyjnego.
16. Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców.
17. Realizacji projektów kierowanych do osób niepełnosprawnych, cierpiących na zaburzenia psychiczne oraz uzależnionych.

SŁABE STRONY

1. Spadek liczby ludności Gminy na przestrzeni ostatnich lat.
2. Znaczny wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności na przestrzeni ostatnich lat.
3. Ujemne saldo migracji wewnętrznych na przestrzeni ostatnich lat.
4. Brak żłobka oraz klubu dziecięcego na terenie Gminy.
5. Brak zamiejscowego oddziału Policji na terenie Gminy.
6. Brak mieszkań socjalnych w Gminie.
7. Ubóstwo jako najczęstszy powód korzystania z pomocy społecznej.
8. Zbyt mała liczba asystentów rodziny w porównaniu do liczby rodzin korzystających z ich pomocy.
9. Występujący na terenie Gminy problem prowadzenia pojazdów przez osoby nietrzeźwe.
10. Wzrost liczby interwencji Policji związanych z przemocą w rodzinie oraz nadużywania substancji psychoaktywnych.
11. Wzrost wartości sprzedanego alkoholu na 1 mieszkańca na przestrzeni ostatnich lat.
12. Zwiększenie się liczby osób korzystających z pomocy z powodu przemocy domowej.
13. Wzrost liczby wszczynanych procedur „Niebieskie Karty”.
14. Zbyt mało rodziców objętych działaniami profilaktycznymi związanymi z używaniem substancji psychoaktywnych oraz zjawiskiem przemocy.
15. Brak działających klubów samopomocowych dla osób współuzależnionych, DDA oraz osób doznających przemocy.
16. Zbyt mała liczba miejsc wspierających osoby niepełnosprawne w aktywizacji społecznej, zawodowej i rehabilitacji.

18. Rozwinięta oferta edukacyjno-aktywizacyjna skierowana do seniorów, dzięki funkcjonowaniu dwóch klubów seniora oraz Uniwersytetu Trzeciego Wieku.
19. Spadek udziału osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych mieszkańców Gminy.

SZANSE

1. Rozwój turystyki.
2. Rozwój gospodarczy Gminy.
3. Pozyskanie środków unijnych na rozwój Gminy.
4. Promocja Gminy w całej Polsce.
5. Utworzenie nowych miejsc pracy.
6. Aktywizacja społeczna mieszkańców, rozwój fizyczny i sportowy.
7. Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.
8. Wzrost aktywności i integracji osób starszych.
9. Rozwój usług społecznych na rzecz osób starszych.
10. Szkolenia i podnoszenie kompetencji kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.
11. Dostępność do pomocy w przypadku doświadczenia przez mieszkańców problemów przemocy lub uzależnień.
12. Rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
13. Dostęp mieszkańców do informacji na temat możliwych form pomocy w przypadku problemów uzależnień i przemocy.
14. Skuteczność w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz przeciwdziałaniu im dzięki współpracy międzyinstytucjonalnej.

ZAGROŻENIA

1. Starzejące się społeczeństwo.
2. Wzrost zapotrzebowania na ośrodki wsparcia oraz zakłady opiekuńczo-lecznicze dla osób starszych i niepełnosprawnych.
3. Zwiększenie się liczby mieszkańców potrzebujących pomocy społecznej.
4. Narastanie zjawiska wyuczonej bezradności.
5. Zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych.
6. Wzrost liczby osób długotrwale bezrobotnych.
7. Zwiększenie skali problemu przemocy w stosunku do dzieci.
8. Wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach, zaburzenie więzi rodzinnych.
9. Podejmowanie zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.
10. Ryzyko zaburzeń psychicznych i zachowań suicydalnych wśród dzieci i młodzieży.
11. Rozwój problemów uzależnień behawioralnych.

3. Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych

Wizja rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy Jutrosin została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów problemowych w części diagnostycznej i pozwoliła ona na zdefiniowanie **misji**.

WIZJA

Gmina Jutrosin jako gmina przyjazna mieszkańcom, ukierunkowana na podnoszenie jakości ich życia oraz zapewniająca bezpieczeństwo, poprzez skuteczne diagnozowanie i rozwiązywanie problemów społecznych występujących na jej terenie. Gmina Jutrosin zapewnia warunki sprzyjające rozwojowi i aktywności społecznej, zawodowej i edukacyjnej, wykorzystując dostępne zasoby oraz potencjał tkwiący w mieszkańcach, kulturze lokalnej oraz warunkach przyrodniczych.

MISJA

Zapewnienie mieszkańcom Gminy warunków do godnego życia i rozwoju, poprzez wspieranie wszelkiej aktywności oraz inicjatyw, a także zapewnienie sprawnie funkcjonującego systemu pomocy społecznej.

4. Zakładane rezultaty realizacji Strategii

Zakłada się, że realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jutrosin przyniesie:

- stałą i pełną diagnozę problemów społecznych i ocenę stopnia zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb wraz z ich stałym monitoringiem;
- wzrost aktywności na rzecz rozwiązywania problemów społecznych innych podmiotów niż jednostki pomocy społecznej oraz poprawę przepływu i wymiany informacji między tymi podmiotami;
- poprawę dostępu do informacji i stałą aktualizację wiedzy o oferowanych usługach społecznych, w tym o charakterze specjalistycznym dla rozmaitych grup adresatów w formie dla nich przyjaznej z wykorzystaniem elektronicznego dostępu do informacji;
- zwiększenie udziału obywateli, wspólnot mieszkańców i organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnych rozwiązań poprawiających jakość życia;
- wzrost atrakcyjności gminy Jutrosin jako przyjaznego dla rodzin z dziećmi i seniorów miejsca życia;
- opracowanie i wdrożenie programów rewitalizacji społecznej szczególnie zaniedbanych rejonów Gminy z udziałem samych mieszkańców i podmiotów ich reprezentujących;
- wzrost aktywności własnej obywateli i rodzin w tym na rzecz najbliższego otoczenia lokalnego;
- wzrost liczby osób objętych instrumentami aktywizacji zawodowej w podmiotach ekonomii społecznej;
- poprawę dostępu do takich ofert dla osób ze szczególnymi ograniczeniami z racji wieku, niepełnosprawności, długotrwałego bezrobocia i niskich kwalifikacji zawodowych.

5. Ramy finansowe strategii

Potrzeba określenia ram finansowych strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z treści art. 16b. ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876). Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w strategii rozwiązywania problemów społecznych jest jej finansowanie.

Podstawowym źródłem finansowania powyższej Strategii będą środki pochodzące z budżetu Gminy Jutrosin. Zaplanowane zadania w niniejszej Strategii będą finansowane także przez:

- budżet Wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- Fundusz Pracy,
- projekty systemowe i konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe
- środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii uzależnione są od możliwości finansowych Gminy Jutrosin. Realizacja poszczególnych celów i zadań wymienionych w Strategii uzależniona będzie od środków posiadanych przez Gminę oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jutrosin przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2018-2019, która została opracowana na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej. Prognoza uwzględnia także ryzyka finansowe tj. zmianę przepisów, wzrost wydatków, inflację.

W prognozie na lata 2021-2030 zastosowano średnią wzrostu 2,5% w skali roku wydatków na pomoc społeczną przewidywanego na podstawie danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jutrosinie.

Lp.	rok	Wysokość środków finansowych w zakresie pomocy społecznej (dział 852) i pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej (dział 853)
1	2018	904 964
2	2019	794 451
Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie pomocy społecznej (dział 852) i pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej (dział 853)
3	2020	814 312
4	2021	834 670
5	2022	855 537
6	2023	876 925
7	2024	898 848
8	2025	921 319
9	2026	944 352
10	2027	967 961
11	2028	992 160
12	2029	1 016 964
13	2030	1 042 388

Lp.	rok	Wysokość środków finansowych w przeciwdziałaniu alkoholizmowi i narkomanii (dział 851: 85153 przeciwdziałanie narkomani, 85154 przeciwdziałanie alkoholizmowi)
1	2018	152 310
2	2019	115 000
Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii (dział 851: 85153 przeciwdziałanie narkomani, 85154 przeciwdziałanie alkoholizmowi)
3	2020	117 875
4	2021	120 822
5	2022	123 843
6	2023	126 939
7	2024	130 112
8	2025	133 365
9	2026	136 699
10	2027	140 116
11	2028	143 619
12	2029	147 209
13	2030	150 889

Lp.	rok	Wysokość środków finansowych w zakresie edukacyjnej opieki wychowawczej (dział 854) i rodziny (dział 855)
1	2018	10 922 727
2	2019	12 243 196
Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie edukacyjnej opieki wychowawczej (dział 854) i rodziny (dział 855)
3	2020	12 549 276
4	2021	12 863 008
5	2022	13 184 583
6	2023	13 514 198
7	2024	13 852 053
8	2025	14 198 354
9	2026	14 553 313
10	2027	14 917 146
11	2028	15 290 075
12	2029	15 672 327
13	2030	16 064 135

6. System wdrażania strategii

Aby narzędzie jakim jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jutrosin mogło być określane mianem skutecznego – musi zostać logistycznie wdrażane do realizacji. Konieczne jest wyznaczenia lidera, który będzie pracował nad komunikacją, motywacją i kształtem realizacji zapisów. W procesie wdrażania dokumentu uwzględnić należy również udział zewnętrznych partnerów społeczno-gospodarczych. Podstawowe założenia:

1. liderem i koordynatorem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest MGOPS;
2. głównym partnerem w jej realizacji jest gmina Jutrosin.

Obszary problemowe Strategii zostały przedstawione przed przystąpieniem do jej opracowania zainteresowanym podmiotom odpowiedzialnym za realizację zadań zawartych w strategii. Po uchwaleniu Strategii przez Radę Miejską, zostanie ona umieszczona na stronie internetowej Gminy.

7. Monitoring

Proces monitoringu wdrażania strategii będzie służył identyfikacji osiąganych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii. Będzie ona polegała na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą przede wszystkim wskaźniki określone w strategii odnoszące się do poszczególnych celów. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników bazowych obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów czasu). Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UMiG, Komendy Powiatowej Policji, PUP, ze sprawozdań MGOPS, GKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji strategii oraz osiągniętych efektów przygotowywana będzie przez MGOPS przy ścisłej współpracy z gminą Jutrosin. Wnioski z monitoringu i rekomendacje na przyszłość będą stanowić jeden z elementów aktualizacji Strategii przeprowadzanej co dwa lata.

8. Ewaluacja

Ewaluacja oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia wartości strategii. W szerokim pojęciu proces ten musi odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu strategia rozwiązuje realne problemy społeczności lokalnej, w wąskim zaś aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji oceny zapisów strategii np. wskaźników realizacji celów i zadań strategii oraz rozwiązywanie problemów.

8.1. Zakres ewaluacji

Ewaluacji podlegać będzie:

- materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen;
- ocena trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności, trwałość i spójności.

8.2. Sposób ewaluacji

Analiza przeprowadzona zostanie w szczególności pod kątem identyfikacji obszarów ryzyka i barier dla skutecznej i efektywnej realizacji procesów monitorowania i ewaluacji i określenia nowych zagrożeń. Do ewaluacji zostanie wykorzystana metoda samodzielnej oceny stopnia realizacji Strategii i osiągniętych efektów, dokonywana siłami własnymi na podstawie zbioru informacji pochodzących z monitoringu, wsparta dodatkowymi narzędziami oceny.

8.3. Narzędzia ewaluacji

Planuje się stosowanie szerokiego zakresu metod i technik badań społeczno-ekonomicznych służących pomiarowi efektów oraz wyjaśnieniu mechanizmów interwencji publicznej z wykorzystaniem:

- ilościowych metod badawczych – pozwoli to na gromadzenie i analizę informacji liczbowych, poznanie częstości występowania badanego zjawiska oraz określenie poziomu zależności, jakie występują pomiędzy różnymi danymi;
- technik: ankiety, zestawienia danych (np. koszty, ilość świadczeniobiorców, ilość usług);
- narzędzi: tabel, wykresów, diagramów.

8.4. Okres ewaluacji

Planuje się przeprowadzenie w 2031 roku ewaluację końcową, która będzie stanowić obiektywną ocenę założeń, procesu realizacji i rezultatów pod względem stosowności, skuteczności, trwałości, efektywności, a także użyteczności podjętych w ramach Strategii działań.

9. Ocena ryzyka

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych poddany został analizie pod kątem zgodności przyjętych postanowień i sposobu ich realizacji. Kluczową okolicznością jest fakt wyznaczenia przez Strategię celów, wskazania działań dla poszczególnych obszarów wsparcia i interwencji, określenia wskaźników stopnia ich realizacji oraz szeroko zakrojony zakres konsultacji tego dokumentu dla wyeliminowania ryzyka sprzeczności z innymi strategicznymi ustaleniami i opracowaniami. Ponadto przyjęcie tego dokumentu istotnie ograniczy ryzyko planowania zadań budżetowych w sferze społecznej bez uwzględnienia rzeczywiście zdiagnozowanych problemów i potrzeb. Analiza taka przeprowadzana będzie także okresowo z wykorzystaniem danych z monitoringu, a ewentualne stwierdzone ryzyko, w szczególności wynikające ze zmiany zewnętrznych okoliczności i zdarzeń mających wpływ na realizację wyznaczonych celów i zadań na podstawie monitoringu, będą mogły być identyfikowane i ograniczane poprzez ewentualną aktualizację.

IV. Wnioski i podsumowanie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jutrosin na lata 2021-2030 jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem.

W ramach wypracowanej strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych; wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej, partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych.

Zgodnie z celami strategicznymi, głównym założeniem niniejszego dokumentu jest to, że jego realizacja powinna przyczynić się do dobrej jakości życia mieszkańców gminy Jutrosin, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Gminy, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

V. Bibliografia

1. Europa 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.
2. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Miasta i Gminy Jutrosin na 2021 rok (uchwała Nr XXIII/161/2020 Rady Miejskiej w Jutrosinie z dnia 26 listopada 2020 roku).
3. <http://fundacjamemento.pl/>.
4. <https://bdl.stat.gov.pl/>.
5. <https://pl.m.wikipedia.org/>.
6. <https://pl.wikipedia.org/>.
7. <https://poradnik.ngo.pl/>.
8. <https://www.oke.poznan.pl/>.
9. <https://www.polskawliczbach.pl/>.
10. Kinney J., Leaton G., Zrozumieć alkohol, Warszawa 1996 r.
11. Komenda Powiatowa Policji w Rawiczu.
12. Narodowy Spis Powszechny 2011.
13. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok.
14. Oniszczyk J., Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy.
15. Powiatowy Urząd Pracy w Rawiczu.
16. Program Współpracy Gminy Jutrosin z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami działającymi w sferze działalności pożytku publicznego na 2021 rok (Uchwała Nr XXIII/157/2020 Rady Miejskiej w Jutrosinie z dnia 26 listopada 2020 roku).
17. Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 (Uchwała Nr XXXVII/218/2014 Rady Miejskiej w Jutrosinie z dnia 24 kwietnia 2014 r.).
18. Raport o stanie gminy Jutrosin za rok 2018 i 2019.
19. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok.
20. Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres I-XII 2017, 2018 i 2019 r.

21. Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
22. Staręga-Piasek J., Metodologia strategicznego rozwiązywania problemów społecznych, Warszawa 2013.
23. Statut Gminnego Centrum Kultury i Rekreacji w Jutrosinie.
24. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.
25. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876),
26. www.psychiatriapolska.pl.
27. Yaziji M., Doh J., Organizacje pozarządowe a korporacje.

VI. Spis rysunków, tabel i wykresów

1. Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie gminy Jutrosin na mapie powiatu rawickiego	16
Rysunek 2. Mapa gminy Jutrosin	17
Rysunek 3. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Jutrosin według klas wielkości (stan na koniec 2019 roku)	23
Rysunek 4. Łączna wartość sprzedanego na terenie gminy Jutrosin alkoholu w latach 2017-2019	73
Rysunek 5. Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym w gminie Jutrosin, powiecie rawickim oraz województwie wielkopolskim w 2019 roku	106
Rysunek 6. Liczba stwierdzonych interwencji i przestępstw na terenie gminy Jutrosin na przestrzeni lat 2017-2019 roku	112

2. Spis tabel

Tabela 1. Przyrost naturalny w gminie Jutrosin na przestrzeni lat 2017-2019	19
Tabela 2. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2017-2019 (w procentach)	20
Tabela 3. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych w gminie Jutrosin w latach 2017-2019	20
Tabela 4. Rodzaj prowadzonej działalności osób fizycznych w gminie Jutrosin (stan na koniec 2019 roku)	22
Tabela 5. Udział bezrobotnych mieszkańców gminy Jutrosin zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w latach 2017-2019 (w procentach)	27
Tabela 6. Zasoby mieszkaniowe w Gminie na przestrzeni lat 2017-2019	31
Tabela 7. Instalacje techniczno-sanitarne w gminie Jutrosin na przestrzeni lat 2017-2019	32
Tabela 8. Dane statystyczne dotyczące opieki zdrowotnej w gminie Jutrosin w porównaniu do powiatu rawickiego w 2019 roku	36
Tabela 9. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2017-2019	45

Tabela 10. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2017-2019	45
Tabela 11. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2017-2019.....	45
Tabela 12. Rodzaje świadczeń, z których korzystały poszczególne typy rodzin z dziećmi w 2019 roku	50
Tabela 13. Średnia liczba rodzin korzystających ze świadczenia wychowawczego oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2017-2019 (dane za 2019 rok dotyczą okresu od stycznia do czerwca)	51
Tabela 14. Liczba rodzin i dzieci korzystających ze świadczenia „Za życiem” oraz środki przeznaczone jego realizację w latach 2018 i 2019.....	52
Tabela 15. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2017-2019.....	60
Tabela 16. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2017-2019	60
Tabela 17. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2017-2019.....	61
Tabela 18. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Jutrosinie wobec osób uzależnionych w latach 2017-2019.....	71
Tabela 19. Liczba osób oraz udzielonych im porad w Punkcie Konsultacyjnym w latach 2017-2019.....	72
Tabela 20. Liczba osób objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego w Jutrosinie w latach 2017-2019.....	82
Tabela 21. Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2017-2019	84
Tabela 22. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2019.....	93
Tabela 23. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Jutrosin w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2017-2019.....	100
Tabela 24. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały i okresowy oraz liczba przyznanych świadczeń na przestrzeni lat 2017-2019.....	105

Tabela 25. Liczba osób korzystających ze świadczenia pieniężnego i niepieniężnego przyznane w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” i „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2017-2019	106
--	-----

3. Spis wykresów

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Jutrosin w latach 2017-2019.....	18
Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Jutrosin na przestrzeni lat 2017-2019.....	19
Wykres 3. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2017-2019.....	21
Wykres 4. Dochody i wydatki Gminy ogółem w latach 2016-2018 (w milionach złotych)	24
Wykres 5. Dochody i wydatki Gminy na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych)	25
Wykres 6. Stopa bezrobocia w powiecie rawickim na przestrzeni lat 2017-2019 w porównaniu do województwa i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach).....	26
Wykres 7. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w gminie Jutrosin na przestrzeni lat 2017-2019	27
Wykres 8. Ludność gminy Jutrosin według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku.....	28
Wykres 9. Współczynnik skolaryzacji netto dla szkolnictwa podstawowego na terenie gminy Jutrosin (w procentach)	29
Wykres 10. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2019 roku uczniów z terenu gminy Jutrosin, powiatu rawickiego i województwa wielkopolskiego.....	30
Wykres 11. Liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców w Gminie oraz województwie wielkopolskim w latach 2017-2019.....	31
Wykres 12. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności w gminie Jutrosin oraz powiecie rawickim w latach 2017-2019	34
Wykres 13. Kadra Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jutrosinie na przestrzeni lat 2017-2019	43
Wykres 14. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Jutrosin w latach 2017-2019.....	44

Wykres 15. Wskaźnik deprywacji lokalnej na przestrzeni lat 2017-2019	44
Wykres 16. Powody udzielania świadczeń w 2019 roku (liczba rodzin).....	46
Wykres 17. Liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni lat 2017-2019	47
Wykres 18. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi	50
Wykres 19. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2017-2019	52
Wykres 20. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2017-2019.....	53
Wykres 21. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2017-2019	54
Wykres 22. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych).....	55
Wykres 23. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2017-2019	59
Wykres 24. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2016-2019	61
Wykres 25. Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi na przestrzeni lat 2016-2019	65
Wykres 26. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2017-2019	70
Wykres 27. Zatrzymania kierujących w stanie nietrzeźwości na terenie gminy Jutrosin w latach 2017-2019.....	73
Wykres 28. Wartość sprzedanego na terenie gminy Jutrosin alkoholu na 1 mieszkańca powyżej 18 roku życia w latach 2017-2019 (w złotych)	74
Wykres 29. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Jutrosin na przestrzeni lat 2017-2019	74
Wykres 30. Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego w Jutrosinie oraz liczba rodzin objętych ich pomocą w latach 2017-2019.....	82
Wykres 31. Liczba posiedzeń grup roboczych w latach 2017-2019	83
Wykres 32. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia MGPOPS w Jutrosinie z powodu przemocy w rodzinie na przestrzeni lat 2017-2019	83

Wykres 33. Liczba osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie, którym udzielono pomocy w formie poradnictwa w latach 2017-2019	85
Wykres 34. Liczba odnotowanych na terenie gminy Jutrosin interwencji Policji związanych z przemocą w rodzinie w latach 2017-2019.....	85
Wykres 35. Zestawienie ogólnej liczby osób wieku poprodukcyjnym w gminie Jutrosin, województwie wielkopolskim i w Polsce na przestrzeni lat 2017-2019	91
Wykres 36. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2017-2019.....	91
Wykres 37. Dane dotyczące usług opiekuńczych na przestrzeni lat 2017-2019	92
Wykres 38. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2017-2019	98
Wykres 39. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2017-2019.....	99
Wykres 40. Mieszkańcy gminy Jutrosin zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017-2019	99
Wykres 41. Udział zarejestrowanych długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Jutrosin w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2017-2019.....	100
Wykres 42. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2017-2019	104
Wykres 43. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2017-2019	107

ul. Dworcowa 9a/19
 30-556 Kraków
 tel. 12 39 50 665
 fax. 12 427 21 41
 email: biuro@oficyna-profilaktyczna.pl